

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická Fakulta

Katedra Historie

**Oderská část Moravské brány
ve světle archeologických nálezů
z období neolitu a eneolitu**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Pavlína Kalábková, Ph. D.

Radek Johančík

Obor: Archeologie

Olomouc 2019/2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně pod vedením Mgr. Pavlínny Kalábkové, Ph. D. a použil jen uvedené literatury a zdrojů.

V Olomouci dne.....

.....

Poděkování

V prvé řadě bych chtěl poděkovat Mgr. Pavlině Kalábkové, Ph. D. za to, že se ochotně ujala vedení této práce a poskytla mi spousty vzácných rad, a také za to, že mě přivedla k archeologii. Mé díky se patří vyjádřit také Mgr. Martinu Moníkovi, Ph. D., který věnoval čas určování kamenných surovin štípaných a broušených artefaktů. Zvláštní poděkování se patří vyjádřit také prof. Antonínu Přichystalovi za jeho ochotu při určení surovin některých artefaktů a za velmi přínosné připomínky k dané problematice. Doc. Jaroslavu Peškovi, Ph. D. rovněž děkuji za pomoc se zhodnocením některých nálezů. Mgr. Pavlu Stabravovi děkuji za poskytnutí nálezových zpráv a některých nálezů k ofocení v novojičínském muzeu. Za zapůjčení svých nálezů, které jsou hlavní součástí této práce, děkuji Danu Fryčovi. Své spolužačce Bc. Janě Brhelové děkuji za cenné rady a psychickou podporu. Děkuji také všem svým nejbližším a přátelům za jejich podporu a uznání.

Abstrakt

Cílem této práce je zhodnocení dosavadních výsledků archeologického bádání, věnovaného obdobím neolitu a eneolitu v oblasti Oderské části Moravské brány, včetně přilehlých periferií, k nimž náleží řada plochých i členitých pahorkatin. Součástí této práce je rovněž katalog, jenž obsahuje nejen starší, již publikované objevy, ale je také doplněn o několik nových dat. Hlavní pozornost je v této práci věnována rozboru archeologických nálezů z lokality poblíž obce Pustějov, získaných dlouhodobou povrchovou prospekci D. Fryče, a srovnání takto získaných dat s výsledky archeologického sondážního výzkumu, který zde probíhal v letech 2012–2016.

Abstract

The aim of this work is to evaluate the present results of archaeological research, devoted to the Neolithic and Eneolithic periods in the Oder part of the Moravian Gate, including adjacent peripheries, which include a number of flat and rugged hills. Part of this work is also catalog, which contains not only older, already published discoveries, but is also supplemented with a few new data. The main attention in this work is devoted to the analysis of archaeological findings from a locality near the village of Pustějov, obtained by long-term fieldwalking survey of D. Fryč and comparison of the data obtained with the results of archaeological exploration in 2012–2016.

key words: *Neolithic, Eneolithic, fieldwalking survey, Pustějov, the Oder part of the Moravian Gate*

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Přírodní podmínky.....	2
2. 1. Geologie a geomorfologie	2
2. 2. Pedologie	3
2. 3. Hydrologie.....	4
2. 4. Klimatické a vegetační podmínky	4
3. Historie bádání	5
4. Kritika pramenů.....	8
5. Charakteristika období neolitu a eneolitu ve studované oblasti	9
5.1. Neolit	9
5. 2. Eneolit	11
6. Pustějov „Dolní role/Dolní čtvrtě“ PU1/PU2.....	16
6. 1. Povrchový soubor D. Fryče.....	17
6. 1. 1. Štípaná kamenná industrie (ŠI).....	18
6. 1. 2. Broušená a ostatní kamenná industrie (BI/OKI).....	20
6. 1. 3. Keramika	26
6. 2. Archeologický sondážní výzkum na lokalitě PU1/PU2 „Dolní role“	28
6. 2. 1. Stručný rozbor nálezů ze sondážních výzkumů Slezské univerzity	29
6. 3. Diskuze.....	30
6. 4. Datace.....	31
6. 5. Závěr.....	31
7. Pustějov PU-3, PU-4, PU-5	32
7. 1. Štípaná kamenná industrie (ŠI).....	33
7. 2. Broušená kamenná industrie (BI).....	33
7. 3. Keramika	34
7. 4. Datace.....	34
7. 5. Závěr.....	35
8. Katalog lokalit	35
8. 1. Bartošovice.....	35
8. 2. Bernartice n. Odrou	35
8. 3. Bílov	36
8. 4. Bílovec.....	36
8. 5. Bítov	37
8. 6. Blahutovice.....	37
8. 7. Bravantice.....	39
8. 8. Bravinné	40

8. 9. Děrné	40
8. 10. Hladké Životice	40
8. 11. Hostašovice.....	41
8. 12. Hukovice	41
8. 13. Hůrka	41
8. 14. Janovice	42
8. 15. Jestřábí.....	42
8. 16. Kojetín – Požaha.....	42
8. 17. Kopřivnice	42
8. 18. Kujavy	43
8. 19. Lhotka-Lubojaty	43
8. 20. Libhošťská hůrka.....	43
8. 21. Lubojaty.....	44
8. 22. Nový Jičín - Loučka	44
8. 23. Odry.....	45
8. 24. Palačov	45
8. 25. Příbor-Hájov	46
8. 26. Příbor	47
8. 27. Sedlnice	47
8. 28. Spálov	48
8. 29. Stachovice.....	49
8. 30. Stará ves u Bílovce	49
8. 31. Starý Jičín.....	49
8. 32. Studénka-Butovice	49
8. 33. Suchdol n. Odrou.....	50
8. 34. Šenov u Nového Jičína	51
8. 35. Štramberk-Kotouč	51
8. 36. Tísek	54
8. 37. Velké Albrechtice.....	54
9. Analýza studované oblasti z hlediska osídlení v neolitu a eneolitu	56
10. Závěr.....	63
11. Seznam použité literatury a zdrojů	67
12. Zkratky	75
13. Inventář lokalit PU1/PU2	76
14. Kresebné a fotografické přílohy	82
15. Mapové přílohy	108

1. Úvod

Tato práce se věnuje dosavadnímu stavu archeologického poznání oblasti oderské části Moravské brány v obdobích neolitu a eneolitu. Celá řada archeologických lokalit z tohoto regionu byla již v předešlé době publikována, např. (FRYČ 2007; 2010; 2013; 2014; 2015; 2016; KRASNOKUTSKÁ 2008; 2009; JANÁK – KOVÁČIK – KNÁPEK – PAPÁKOVÁ 2014) atd. Přes to, že většina lokalit a nálezů byla vyhledána povrchovou prospekci a takto získaná data často podléhají jistému zkreslení a problematice (KUNA a kol. 2004, 309–323), je to většinou jediná z možností, jak danou oblast zkoumat. Problematice povrchových sběrů se budu krátce věnovat níže v kritice pramenů.

Úvodní část se bude věnovat souhrnnému popisu přírodních podmínek daného území, a to i z hlediska geologie, pedologie nebo klimatu v daných obdobích.

Další kapitola se bude věnovat přehledu dějin archeologického bádání ve zdejší zkoumané oblasti.

Za hlavní cíl této práce si kladu podrobné zpracování poměrně rozsáhlého archeologického souboru, zapůjčeného od D. Fryče, který jej získal dlouhodobou povrchovou prospekci lokalit poblíž obce Pustějov. Zároveň byla lokalita poblíž Pustějova v letech 2012–2016 podrobena sondážnímu archeologickému výzkumu (JANÁK – KOVÁČIK – KNÁPEK – PAPÁKOVÁ 2014, 101–118; JANÁK 2018). Naskýtá se tak jedinečná možnost srovnat data získaná dlouhodobou povrchovou prospekci s daty získanými archeologickým výzkumem na stejné lokalitě.

Poměrově nejvyšší zastoupení ve Fryčově studovaném souboru z Pustějova náleží štípané industrii (dále jen ŠI). Ta bude zčásti podrobena kresebné a fotografické dokumentaci. Dále bude celý tento soubor ŠI inventarizován¹ a měřen. Nedílnou součástí zkoumání bude petrografická analýza kamenných surovin, kdy se bude sledovat jejich zdroj a vzdálenost. Všechna získaná data budou zasazena do tabulek v programu Microsoft Excel a součástí studie budou také grafy taktéž v programu Microsoft Excel, sloužící např. k analýze množství té které kamenné suroviny na zkoumané lokalitě. Stejnému analytickému postupu, jako v případě ŠI, bude podroben také soubor broušené industrie, případně ostatní kamenné industrie (BI, OKI), který má na zkoumané lokalitě také poměrně hojné zastoupení. Prostřednictvím analýzy BI, z hlediska surovin i typologie artefaktu, se vynasnažím tyto artefakty zasadit do příslušných kulturních okruhů, a to i s pomocí literárních zdrojů

¹ V souboru ŠI je několik artefaktů, sice poměrně nešetrně, popsáno inv. číslem z dob, kdy měla několik artefaktů, dle ústního sdělení D. Fryče, zapůjčeno Slezská Univerzita v Opavě. Toto starší inventární značení bude při zpracování respektováno a nebude nijak měněno.

a analogií. S určováním kamenných surovin ŠI, BI a OKI mi byla přislíbena laskavá pomoc Martina Moníka.

Malý soubor fragmentů keramiky postoupím rovněž analýze a především srovnání s mnohem početnějším souborem keramiky z archeologického výzkumu z roku 2012 (JANÁK – KOVÁČIK – KNÁPEK – PAPÁKOVÁ 2014, 101–118).

Cílem této práce bude také zhodnocení dosavadního stavu poznání oderské části Moravské brány v obdobích neolitu a eneolitu. Bude tak vytvořen souhrnný katalog lokalit v této geomorfologické oblasti. Obsahem budou lokality, které jsou již známy a byly v průběhu času publikovány. Katalog bude rovněž doplněn o nové objevy, jež doposud publikovány nebyly a jsou tak jistým přispěním do dané problematiky. Zařazeny zde budou jak lokality sídlištního charakteru, tak i lokality, které lze definovat, jako „místo aktivity“, a to včetně míst, kde byly náhodně objevené jednotlivé artefakty. V našem případě se nejčastěji bude jednat o broušenou industrii. Všechna data tohoto katalogu budou závěrečné části této práce zanesena do lidarových map přístupných na webových stránkách <https://ags.cuzk.cz/dmr/#zdrojovaData> (dále jen Český úřad zeměměřičský a katastrální).

Závěr bude věnován celkovému zhodnocení vytčených cílů. Snad se tato práce stane jistým přispěním do dané problematiky v obdobích neolitu a eneolitu v severovýchodní části naší republiky.

2. Přírodní podmínky

2. 1. Geologie a geomorfologie

Rozsáhlý geomorfologický celek zvaný Moravská brána, který lze rozdělit na oderskou a bečevskou část, se utvářel především v období mladšího terciéru – miocénu v rozmezí 15–25 milionu let (Chlupáč 2002, 19), kdy je pásmo flyšových Karpat od jihu a jihovýchodu nasunuto na okraj Českého masivu. Vzniká tak výrazná sníženina protáhlého tvaru ve směru JZ – SV. Na okrajích oderské části Moravské brány vznikají rovněž pásy nižších, (okolo 250–300 m n. m.) a vyšších pahorkatin s výškou v rozmezí 300–600 m n. m. Ve výčtu reliéfních celků, nacházejících se v této severovýchodní zkoumané oblasti, to jsou: Palačovská brázda, Novojičínská pahorkatina, Libhošťská pahorkatina, Příborská pahorkatina a Štramberská vrchovina. Tyto reliéfy jsou tvořeny, v případě Novojičínské a Libhošťské pahorkatiny, flyšovými jílovci, jíly a pískovci slezské a podslézské jednoty s vyvělinami těšinitové asociace (DEMEK – MACKOVČIN a kol. 2006, 268; 321). Příborská pahorkatina je tvořena

křídovým a paleogenním flyšem slezské a podslezské jednoty (DEMEK – MACKOVČIN a kol. 2006, 365–366). Příbuzným znakem všech výše zmíněných celků je přítomnost glacigenních a glacialakustrinních sedimentů. Tyto sedimenty jsou v dotčených reliéfních celcích překryty vrstvou eolických sprašových hlín, které náleží poslednímu glaciálu. Jejich mocnost je závislá na reliéfu dané oblasti (MENČÍK a kol. 1983, 196). V neposlední řadě je třeba zmínit Štramberskou vrchovinu, která je tvořena zvrásněnými flyšovými pískovci, slepenci, jílovcí a jílovitými břidlicemi a jejíž reliéf je podmíněn vysokou odolností hornin (DEMEK – MACKOVČIN a kol. 2006, 446). V levobřežní části řeky Odry se nachází rozsáhlý celek Klimkovické pahorkatiny. Ta je tvořena pleistocenními sedimenty a sprašovými hlínami (DEMEK – MACKOVČIN a kol. 2006, 223).

Vliv na reliéf severovýchodní části Moravské brány mělo několik ledovcových epizod, způsobených pevninským ledovcem, který do tohoto prostoru pronikl ze severovýchodu. Tato zalednění zde zanechala, jak už bylo výše zmíněno, množství glacigenních, glacialakustrinních a erozních sedimentů. Halštrovské zalednění v naší oblasti zanechalo své stopy v podobě sedimentů, vyplňujících depresemi rozrušený reliéf, jako např. mezi Suchdolem n. Odrou a Kunínem (AMBROŽ 1958, 222–223). Převážný vliv na oblast oderské brány, co do plošného rozsahu a množství sedimentů,² mělo elsterské a sálské zalednění, které v případě elsterského dosáhlo až k evropskému rozvodí u obce Bělotín (CZUDEK 1997, 38; 141–142).

2. 2. Pedologie

Z pohledu pedologie je součástí dotčené oblasti několik typů půd. Podél řeky Odry, která v minulosti často měnila své koryto, se nalézá široký pás fluvizemí - nivních půd a glejů o nadmořské výšce do 250 m. Tyto půdy jsou vývojově velmi mladé a jejich původní porost tvořil lužní les (TOMÁŠEK 2014, 56–57). V současné době jsou v tomto prostoru rozsáhlé luční pokryvy a ostrůvky původního lužního lesa. Toto území postižené častými záplavami, které způsobují plošné zanášení novými náplavami, je tak značně nivelizováno, viz např. (KOČÁR – ŠLEZAR – KOČÁROVÁ 2016, 548–549). Nivní půdy se vyskytují také na menších říčkách a potocích, které se v tomto prostoru do řeky Odry vlévají. Glejové půdy se v případě nejbližšího okolí Odry vyskytují až ve větších hloubkách (TOMÁŠEK 2014, 57).

Dalšími typy půd v dotčeném prostoru jsou luvizemě - illimerizované půdy a kambizemě. Nejvyšší zastoupení zde mají illimerizované půdy, na jejichž tvorbě se podílely

² Kamenná surovina z těchto sedimentů, glacigenní silicit (dále jen SGS), byla hojně využívána v několika obdobích pravěku na výrobu štípané industrie. S příchodem kovu, však ztratila na svém významu a přestávala se postupně jako hlavní artikl používat.

kyselá doubrava a bučiny (TOMÁŠEK 2014, 47). Místy jsou tyto půdy obohaceny hlinito-písčitymi diluviálními sedimenty glacigenního původu a fluviálními sedimenty místních říček. Tyto půdy se nacházejí v nadmořských výškách od 250 do 600 m (TOMÁŠEK 2014, 47). Kambizemě jsou nejrozšířenějším typem půdy na území ČR a jsou vývojově mladé (TOMÁŠEK 2014, 53–54). V naší zájmové oblasti vyplňuje tento typ půd pásma pahorkatin.

2. 3. Hydrologie

Z hydrologického pohledu je páteří této oblasti již zmíněná řeka Odra, která pramení v Oderských vrších³ u obce Kozlov. Poté co, řeka opouští prostor stejnojmenné obce, se jižním směrem vlévá do prostoru Moravské brány. V širokém nivním pásmu mezi obcemi Jeseník n. Odrou, Bernartice n. Odrou a Suchdol n. Odrou svůj směr „pravoúhle“ stáčí severovýchodním směrem. Po více jak 20km trase meandrujícího toku řeka Odra u obce Jistebník Moravskou bránu opouští a plynule se vlévá do prostoru Ostravské pánve. Do řeky Odry se během jejího průchodu Moravskou branou vlévá několik říček a potoků, které na sebe vážou poměrně hustou hydrologickou síť. Jmenovitě jsou to Luha, Jičínka, Sedlnice, Husí potok nebo Lubina. Některé z těchto přítoků sehrály významnou roli v procesu pravěkého osídlení určitých regionů v prostoru Moravské brány, např. v okolí Husího potoka bylo v letech 2007–2009 objeveno D. Fryčem několik lokalit s neolitickým osídlením (FRYČ 2010, 311–313).

2. 4. Klimatické a vegetační podmínky

Do závěru boreálu a počátku období atlantiku 8400–5000⁴ před dneškem (CZUDEK 1997, 150) je kladen příchod prvních zemědělců. Teplota vzduchu se postupně zvyšovala, až dosáhla v půli Atlantiku hodnoty o 2–3 °C vyšší než je dnes (CZUDEK 1997, 150). Oproti dnešku narostlo také množství srážek a toto období je označováno za klimaticky optimální i z hlediska vývoje lesních kultur (RYBNÍČEK – RYBNÍČKOVÁ 2001, 305). Kromě vrb, olší a jilmů, vyskytujících se již v předešlém období, začínají se také objevovat lípové doubravy s duby, dále pak javory, jasany nebo tisy (RYBNÍČEK – RYBNÍČKOVÁ 2001, 305). Z vegetačního hlediska je v naší studované oblasti bezesporu důležitý rozbor uhlíků ze sídliště kultury s lineární keramikou u obce Bravantic. V roce 2006–2007 zde byl proveden

³ Členitá vrchovina, která je podcelkem Nízkých Jeseníků (DEMEK – MACKOVČIN a kol. 2006, 225).

⁴ K. Rybníček a E. Rybníčková uvádí hodnotu pro Atlantik 7500–4500 B. P. (RYBNÍČEK – RYBNÍČKOVÁ 2001, 305).

záchranný archeologický výzkum při stavbě úseku dálnice D47 (KRASNOKUTSKÁ 2008, 39–52). Ze získaných uhlíků bylo pozitivně určeno 916 vzorků. V celém souboru nejvíce dominuje dub následován jasanem a olší. V malých složkách se zde vyskytují bříza a líska (NOVÁK – KRASNOKUTSKÁ 2008, 54–56). Unikátním v souboru vzorků byl výskyt uhlíků jedle bělokoré a buku lesního (NOVÁK – KRASNOKUTSKÁ 2008, 54–55), kdy zvláště u jedle se snad jedná o nejstarší taxon tohoto druhu v ČR.

V následném období, zvaném subboreál (5000–2800 B. P.), které svou částí zasahovalo do mladšího a pozdního eneolitu, byly teploty takřka na stejné úrovni jako dnes (RYBNÍČEK – RYBNÍČKOVÁ 2001, 306). V tomto období dochází k maximálnímu rozšíření smrku a dále jsou to dřeviny jako buk, jedla a olše (Rybníčková 1985, 9; 18; RYBNÍČEK – RYBNÍČKOVÁ 2001, 306).

3. Historie bádání

Ani v minulosti zájmová oblast Oderské brány, z hlediska osídlení v obdobích mladší a pozdní doby kamenné, neunikla badatelskému zájmu z řad profesionálních i neprofesionálních archeologů.

Již krátce po roce 1878⁵ získal K. J. Maška svým výzkumem jedné z kotoučských jeskyní zvané „Čertova díra“ soubor zlomků keramických nádob a štípané industrie. J. Knies keramiku zařadil do neolitu a dle jeho popisu výzdoby se jednalo o zlomky nádob náležející kultuře lidu s lineární keramikou (KNIES 1929, 56). Problematikou neolitických a eneolitických nálezů získaných na Kotouči v závěru 19. století a v počátcích 20. století se postupně zabývali K. J. Maška, G. Stumpf a J. Knies (MAŠKA 1886; STUMPF 1927; KNIES 1929). K. J. Maška se rovněž zajímal o lokalitu poblíž obce Blahutovice,⁶ kterou zařadil do mladší doby kamenné (MAŠKA 1898, 40). Dále se Blahutovicemi zabývali S. Weigel, G. Stumpf⁷ a nověji L. Jisl (WEIGEL 1919; STUMPF 1927; JISL 1969). Své výkopy zde prováděl též A. Hausotter (HAUSOTTER 1908) a nálezy, které výzkumem získal, byly částečně přiřazeny kultuře s lineární keramikou (STUMPF 1927, 12).

⁵ K první Maškově návštěvě jeskyně „Čertova díra“ došlo v listopadu 1878 v doprovodu nadučitele F. Krečmera a dělníka K. Juráka. (KNIES 1929, 52). Lze předpokládat, že výkopové práce na lokalitě započaly až na začátku nebo v průběhu roku následujícího.

⁶ Jednalo se o lokalitu v trati zvané „Zadní pole“. Kromě této lokality jsou v katastru Blahutovic známy též polohy „U dubského mlýna“ a „Pískovna“, které by měly nést stopy neolitického osídlení (JANÁK 1997, 117).

⁷ Ten zde také prováděl drobné sondáže. Získaný materiál se však dochoval jen poskrovnu (JANÁK 1997, 117).

Během 1. poloviny 20. století byl při různých příležitostech⁸ na Kotouči získán poměrně rozsáhlý archeologický soubor z neolitu i eneolitu, jehož součástí byla keramika, štípaná a broušená industrie a velmi významný soubor raně eneolitické kovové industrie. Těmto nálezům se ve svých pracích věnovali S. Vencl, L. Jisl,⁹ J. Pavelčík, V. Podborský, V. Janák a nověji V. Šikulová, M. Zápotocký (VENCL 1964; JISL 1967, 1969; PAVELČÍK 1970; PODBORSKÝ a kol. 1993; JANÁK 1998; ŠIKULOVÁ – ZÁPOTOCKÝ 2010).

V roce 1964 přichází na post archeologa do novojičínského muzea E. Grepl (2011†) (TICHÁNEK 2010, 17). Tento, v průběhu 70. let minulého století, navazuje spolupráci s členy nově vzniklého archeologického kroužku v Příboře v čele s J. Fryčem (1991†) (FRYČ 2011, 142). Ve vzájemné spolupráci tak došlo k několika záchranným výzkumům.¹⁰ V souvislosti s činností archeologického klubu v Příboře je na místě vyzdvihnout zejména individuální badatelskou práci J. Diviše¹¹ a D. Fryče. Oba se zasloužili o objevení celé řady archeologických lokalit a to i z období neolitu a eneolitu na Příborsku, Bílovecku, Fulnecku nebo v okolí města Studénky. Výsledky svých objevů též publikovali (DIVIŠ 1993; 2001; 2002; 2003a; 2006b; 2009; FRYČ 1993b; 1993c; 2007; 2008; 2010; 2013; 2014; 2015; 2016a; 2016b) a v těchto regionech působí i v současné době. Díky bratrům Wiltschům, působícím na Odersku a v širším okolí, spolu s mecenášem zdejšího dění Z. Mateiciucem, byl zachráněn soubor fragmentů keramiky badenské kultury z lokality ležící na katastru obce Spálov.¹²

Z řad odborníků se v posledních 30 letech i naší zájmové oblasti, a to zejména z hlediska problematiky počátku eneolitu, snad nejvíce publikačně věnoval V. Janák (JANÁK 1987; 1990; 1995; 1998; 1999; 2007). Velmi zdařile se K. Papáková svou disertační prací věnuje problematice osídlení kulturou s lineární keramikou v českém Slezsku a dotýká se tak i naší studované oblasti (PAPÁKOVÁ 2016). Lokalitám poblíž Hladkých Životic, objeveným D. Fryčem (FRYČ 2010, 311–312; 313 - obr. 6), se ve své bakalářské práci věnovala D. Kalíšková (KALÍŠKOVÁ 2014). Drobnými příspěvky se problematikou neolitu

⁸ Archeologické soubory byly získány během menších archeologických sondážních výzkumů, např. (JISL 1967, 18; 1968, 11–12; 1969, 7; PAVELČÍK 1970, 97–109; JANÁK 1998, 105). Další soubory pocházejí z činností související s pracemi na rozšiřování lomu (JISL 1967, 14; ŠIKULOVÁ – ZÁPOTOCKÝ 2010, 398–399; 410–412).

⁹ V naší zájmové oblasti L. Jisl rovněž zpracoval soupis broušené a štípané industrie nalezené na Bílovecku (JISL 1969, 97–106). L. Jisl rovněž vytvořil soupis lokalit s lineární keramikou na Ostravsku (JISL 1969, 3–8).

¹⁰ Během 80. let to byl výzkum v Příboře-Hájově 1. „Za Klenosem“, na melioracemi narušeném sídlišti z časně eneolitického období kultury MMK (JANÁK 1995, 5–19), a posléze na pravěkém, obdobným způsobem narušeném, sídlišti se stopami přítomnosti kultury s lineární keramikou (LnK) (JANÁK – GREPL 1987, 52–55).

¹¹ Současný předseda archeologického klubu v Příboře.

¹² Lokalita se nalézá poblíž prameniště bezejmeného potoka dle ústního sdělení K. Wiltsche, který mi místo ukázal i na mapě. Lokalitu na Spálovsku zmiňuje též V. Podborský (PODBORSKÝ a kol. 1993, 180, mapa 14:9, 182).

a eneolitu v naší oblasti zabývali také již výše zmiňovaný E. Grepl (2011†) nebo též A. Knápek.¹³

Velmi důležitým přispěním k problematice období neolitu v oderské části Moravské brány byly archeologické výzkumy,¹⁴ které proběhly v uplynulých 20 letech. V roce 2008 to byl záchranný archeologický výzkum při stavbě dálnice D47, kdy byly zkoumány pozůstatky části sídliště kultury lidu s lineární keramikou poblíž obce Bravantice (KRASNOKUTSKÁ 2008, 39–52; 2009, 13–16). Tento výzkum byl velmi prospěšný i z hlediska poznání soudobé vegetace (NOVÁK – KRASNOKUTSKÁ 2008, 53–58). V roce 2008 byl archeology novojičínského muzea prozkoumán sadbou stromů, narušený objekt (GREPL 2008, 166–174) a následně zde na ul. Zahumenní v obci Studénka proběhl sondážní archeologický výzkum. I zde bylo prozkoumáno několik sídlištních objektů náležejících kultuře s lineární keramikou (JANÁK – KNÁPEK – PAPÁKOVÁ 2011, 57–73). Stopy osídlení kulturou s lineární keramikou a lengyelskou kulturou byly sondážně zkoumány poblíž obce Pustějov v trati „Dolní role“ v létě 2012 a následně pak sezonně v letech 2013–2015 (JANÁK – KOVÁČIK – KNÁPEK – PAPÁKOVÁ 2014, 101–118; PAPÁKOVÁ 2016, 149–154).

Jak vyplývá z výše uvedeného textu, dosavadní stav poznání studované oblasti v obdobích neolitu a eneolitu je značně ovlivněn nedostatkem archeologických výzkumů,¹⁵ přičemž převážná část informací pochází z dat získaných povrchovou prospekci. Zbude tak na případných budoucích archeologických zásazích do země, kterých je třeba pro řešení dílčích otázek¹⁶ dané problematiky.

Rovněž autor práce od roku 2002 provádí systematické povrchové sběry ve zkoumané oblasti, jejichž výsledkem bylo objevení několika neznámých pravěkých lokalit, viz např. (Johančík 2019, 19–20).

¹³ E. Grepl popsal broušenou industrii ze sbírek novojičínského muzea (GREPL 2004, 116–124) nebo se krátce zmínil o šípkách typu Štrambersk (GREPL 1973, 39–41). A. Knápek byl po jistou dobu archeologem novojičínského muzea. Drobnou zprávou v tisku se věnuje neolitickému osídlení v oderské bráně, a to v okolí obcí Blahutovic a Dubu (KNÁPEK 2011, 18–21). V dalším z příspěvků se v krátkosti zabývá problematikou eneolitických sekeromlatů typu „A“, které jsou spojovány s kulturou se šňůrovou keramikou (KNÁPEK 2007, 73–77).

¹⁴ Vyjma výzkumů prováděných v minulém století, jako byly např. Hájov 1., 2. nebo drobné sondáže na štramberském Kotouči ve 40. a 50. letech. Načež tyto drobné výzkumy však svou metodikou mají pro dnešní stav poznání jen informativní charakter.

¹⁵ Přičemž tyto často nejsou prováděny plošně, ale pouze sondážně a chybí tak komplexní náhled na celou zkoumanou lokalitu.

¹⁶ Např. dlouhodobost sídlišť nebo vícefázové osídlení, případně přítomnost i jiných kulturních okruhů neolitu a eneolitu aj.

4. Kritika pramenů

Vzhledem k faktu, že většina archeologických nálezů získaných ve studované oblasti pochází z povrchových souborů, je třeba se v krátkosti věnovat problematice povrchových sběrů a úskalím, která sebou tato metoda archeologického zkoumání přináší. I přesto si tato archeologická disciplína za dobu své existence vydobyla své nezastupitelné místo, a to již v počátcích oboru archeologie samotné (KUNA a kol. 2004, 305).

Povrchové sběry, jako vědecky plnohodnotná archeologická metoda, byly a jsou praktikovány zejména v zahraničí, jako např. ve Velké Británii (FOARD 1978), v Dánsku (THRANE 1989) nebo v Polsku (KONOPKA 1984), kde je cíleným povrchovým sběrům podrobena prakticky celé území. Ve svém rozsahu se tak polský projekt stal největším v Evropě vůbec.

Naproti tomu v české archeologii nebylo v minulosti této metodě přikládáno příliš vážnosti a povrchové sběry prováděli zejména amatérští badatelé, kterým byl tento způsob výzkumu i doporučován (VENCL 1968, 96–99). Změny přístupu u odborné veřejnosti si tato archeologická disciplína v naší zemi získala až v samotném závěru 80. let minulého století. Velmi výstižně popsal povrchové sběry, a to i z metodického hlediska, M. Kuna (KUNA 1994; 1998a; 1998b; 2000; 2001; 2004 atd.). Z řad neprofesionálních archeologů je třeba zmínit D. Kolbingera,¹⁷ jenž se svou dlouholetou činností provádění povrchových prospekcí a jejich následného zpracování stal názorným příkladem, jak řešit danou problematiku, např. (KOLBINGER 1993; 1999; 2012; 2018; 2019).

Existuje celá řada negativních faktorů, kterým povrchové soubory podléhají. Jsou to např. klimatické podmínky, eroze, zemědělská a stavební činnost nebo dlouhodobost osídlení dané lokality aj. Vyčerpávajícím způsobem tyto faktory popsal M. Kuna (KUNA a kol. 2004, 310–323).

V naší studované oblasti oderské brány má v povrchových souborech nejvyšší zastoupení ŠI. Zcela určitě je to způsobeno bohatými místními zdroji této kamenné suroviny a jejího hojného využívání v daných pravěkých obdobích. Také vysoká odolnost těchto surovin hraje velkou roli. Problematický je však prostorový přesun těchto artefaktů vlivem eroze a orby zvláště ve svažitéjších terénech (KUNA 2004 a kol. 314). Opatrnosti je třeba dbát také při zařazování ŠI souboru do příslušných období, zvláště když je nalezený soubor štípané industrie jediným zdrojem archeologické informace na zkoumané lokalitě a na mnoha místech musíme počítat s jistou intruzí starší paleolitické nebo mezolitické štípané industrie.

¹⁷ Předseda české archeologické společnosti pobočky pro Moravu a Slezsko.

Poměrně četné zastoupení v naší zkoumané oblasti má rovněž broušená industrie. Obdobně jako u štípané industrie i tyto kamenné artefakty jsou velmi odolné a ve vrstvě ornice či na jejím povrchu nepodléhají tak vysoké degradaci, jak je tomu v případě keramiky. Jistou nevýhodou je opět značné prostorové přemísťování těchto artefaktů od místa původního uložení. Na druhou stranu je u některých typů BI možné přesné přiřazení kulturnímu okruhu přímo v terénu.

Keramické soubory z povrchových sběrů, jak už bylo řečeno, rychle degradují fragmentizací a rozpadem se ztrácí z povrchu lokalit. Opětovný výskyt nových souborů je pak závislý na další zemědělské činnosti, popř. působení eroze. Dle M. Kuny je však vyoraná keramika, jako prostorový ukazatel komponent, poměrně spolehlivým činitelem (KUNA 2004, 320). To platí zvláště u fragmentů v bezvadném stavu a s ostrými zlomy. V případě přítomnosti specifické výzdoby je keramika citlivým datačním faktorem. V povrchových souborech z naší studované oblasti je takových datačně citlivých zlomků keramiky poměrně málo a jistou problematikou jsou postiženy také lokality, kde byla zachycena pouze štípaná¹⁸ nebo broušená industrie nebo naopak lokality s absencí broušené industrie, kde se běžně vyskytuje štípaná industrie spolu s keramikou, jako např. Hájev 1. nebo Bernartice n. Odrou. Keramické soubory v bezvadném stavu jsou většinou získávány díky archeologickým výzkumům, kde jsou ve větší hloubce fragmenty i méně kvalitně vypálené keramiky chráněné od vnějších destruktivních vlivů.

Závěrem této stati věnované kritice archeologických pramenů získaných metodou povrchového sběru můžeme konstatovat, že je třeba takto nabytá data podrobit určité kritice. Avšak i přes veškerá úskalí, která sebou přináší, jsou povrchové sběry při správné metodice jejich provádění nenahraditelnou součástí archeologického bádání, přinášející více světla do problematiky pravěkého osídlení krajiny.

5. Charakteristika období neolitu a eneolitu ve studované oblasti

5.1. Neolit

Období neolitu, jehož počátky v akeramické podobě jsou kladeny do doby okolo 11 500 let př. n. l. v oblasti úrodného půlměsíce na Předním východě, se ve své krystalické podobě, již se znalostí výroby keramických nádob, projevuje ve střední Evropě až v letech 5600–5500

¹⁸ Štípaná industrie typická pro období neolitu, eneolitu, viz např. (artefakty se srpovým leskem, hrot typu Štramperk).

př. n. l., a to v souvislosti s příchodem prvních zemědělců, nositelů kultury s lineární keramikou (LnK) (MATEICIUCOVÁ 2008, 30). Jejich poměrně rychlá kolonizační činnost, šíření neolitické revoluce, dle jedné z teorií i s pravděpodobným substrátovým využitím mezolitického původního etnika v středoevropském měřítku, měla zcela zásadní dopad na budoucí vývoj pravěké Evropy. Hlavními znaky nově přichozí epochy zvané neolit byla domestikace rostlin i zvířat, usedlý způsob života spojovaný se zakládáním sídlišť a stavbou dlouhých domů s nadzemní dřevo-hlinitou konstrukcí, znalost výroby keramických nádob, výroba broušených i vrtaných kamenných nástrojů a rozvoj textilnictví spolu s oděvní kulturou (PODBORSKÝ 1993, 71). Velmi důležitým faktorem pro úspěšnou neolitickou kolonizaci střední Evropy byly příznivé klimatické podmínky holocenních period zvaných boreál a atlantik, kdy zejména v atlantiku docházelo k vzrůstu množství dešťových srážek, přičemž i teplota byla přibližně o 3 °C vyšší než dnes (PODBORSKÝ 1993, 71).

Přibližně sedmisetleté trvání kultury s lineární keramikou na našem území v 60. letech minulého století chronologicky pro Moravu rozřídil do stupňů a fází R. Tichý (TICHÝ 1962, 290–295). Chronologické členění LnK platné pro Čechy zpracovali I. Pavlů spolu s M. Zápotockou (PAVLŮ – ZÁPOTOCKÁ 1979, 292–294) a nověji pro Moravu je platné členění dle Z. Čižmáře, který zde doplnil fázi IIc železovské skupiny (ČIŽMÁŘ 1998, 120–124). Z hlediska keramického zboží se v průběhu vývoje LnK vyskytla široká variabilita tvarů nádob a výzdoby. Pro nejstarší fázi Ia, která byla díky nálezům rozpoznána v Žopech u Holešova, v Boskovštejně a jinde, je typická rytá či žlábkovaná výzdoba ve formě přímých i spirálovitých linií, drobných záseků na ploše tvořících tzv. „motiv deště“ (PODBORSKÝ 1993, 78). Tvarově jsou přítomny bombovité, lahvovité nádoby a nezdobené konické mísy s nožkou i bez nožky (ČIŽMÁŘ 2008, 39). V plynule navazující fázi Ib se objevuje tuhování povrchu nádob. Poprvé se objevuje vhloubený styl ve formě notových značek umístěných na začátek rytých linií. V závěru této fáze se rozhojnily globulární a polokulovité tvary (ČIŽMÁŘ 2008, 39). S nástupem fáze IIa se ve výzdobném stylu typickém pro Moravu projevuje převaha notové výzdoby v kombinaci s geometrizovanými rytými motivy na nádobách globulárních tvarů. Tento tvar nádob přetrvává i ve fázi IIb, ovšem se změnou výzdoby na tzv. degenerovaný styl s rozpadem geometrizace. V této fázi dochází rovněž k jistému ovlivnění železovskou skupinou z jihozápadního Slovenska, což se také projevuje ve výzdobě keramického zboží (ČIŽMÁŘ 2008, 39). Za závěr lineárního komplexu je v chronologickém třídění považován III. stupeň, a to v souvislosti s příchodem tzv. šareckého výzdobného stylu (ČIŽMÁŘ 2008, 39). Ten je však prozatím na Moravě jen okrajovým

elementem. Chronologicky navazující pozdně neolitická kultura s vypíchanou keramikou (VK) spolu s moravskou malovanou keramikou (MMK) starší fáze Ia–Ic zde nejsou zahrnuty, neboť nebyly doposud v prostoru Oderské části Moravské brány zachyceny a ve studované oblasti se projevila přítomnost až v II. mladším stupni (MMK), náležejícího již do eneolitické periody s popisem viz níže.

5. 2. Eneolit

„Dovršením neolitické revoluce“ je dle V. Podborského nově přichodící epocha eneolitu (PODBORSKÝ 1997, 86), období trvající víc než 2000 let završené dobou bronzovou (ŠMÍD 2008, 248). Přesto, že hranice vzniku tohoto období během 4. tisíciletí př. n. l. není pevně stanovena a jeho nástup dle V. Podborského je takřka nepozorovatelný (PODBORSKÝ 1993, 153), většina současných badatelů klade počátky eneolitu do souvislosti s lengyelským kulturním komplexem zastoupeným kulturou s moravskou malovanou keramikou (MMK) II. mladšího stupně (ŠMÍD 2008, 248). Klimatické podmínky epiatlantiku byly stále vhodné pro zdokonalující se zemědělství, které bylo obohaceno o orební systém s využitím tažných zvířat (PODBORSKÝ 1997, 87). Začínají se utvářet prvotní řemeslné specializace související i se znalostí kovu a jeho těžby. V tomto období se rovněž více rozvíjí obchod, který se počíná transformovat v řemeslo, využívaje stezek známých již v neolitu (ŠMÍD 2008, 248). Jistým znakem eneolitu je také budování prvních hradisek. Postupně se mění i sociální struktura ve znamení zániku mateřských velkorodin a vzniku jednotlivých párových rodin, což se projevuje na sídlišťích stavbou mnohem menších domů nahrazujících původní halové stavby (PODBORSKÝ 1997, 90).

Nejstarší úsek eneolitické periody je ve studované oblasti prezentován kulturou MMK fáze IIb a následně fází IIc, která je již současná s jordanovskou kulturou. Předchozí fáze IIa je dle V. Podborského etapou vrcholného rozvoje MMK spolu s dalším rozšiřováním na sever i západ (PODBORSKÝ 1993, 117). Dle nejnovějšího periodizačního systému jsou fáze MMK IIa, IIb, IIc označeny jako Lengyel II, III a IVa (ČIŽMÁŘ – PAVÚK – PROCHÁZKOVÁ – ŠMÍD 2004, 209–211; 225–227).

V keramických tvarech se vyskytují již z předešlého období hrnce a putny s rohatými uchy. Z nových tvarů pak hrnky s uchem, hrnce se dvěma uchy při okraji, vysoké poháry s rozevřeným hrdlem, hrncovité mísy se čtyřmi uchy na nízké nožce nebo pohárky typu „soví hlavička“ atd. (PODBORSKÝ 1993, 118). K nejčastějším broušeným nástrojům MMK patří

sekeromlat lengyelského typu a lichoběžníkovitá sekera. Kopytovité nástroje se již v této době nevyskytují. Škrabadla, drasadla, hroty, artefakty se srpovým leskem aj. vyplňují běžný sortiment štípané kamenné industrie (PODBORSKÝ 1993, 122).

Výše zmíněná jordanovská kultura, jejíž trvání zasahovalo dle M. Šmída do časového úseku v rozmezí let 4300–3900 př. n. l. do tzv. epilengyelu, stála za dovršením vývoje lengyelské kultury (ŠMÍD 2008, 248). Samotná jordanovská kultura byla rozdělena do třech vývojových fází (IVa–IVc).

Nositelé této kultury zakládali svá sídliště nejen v nížinných terénech na lokalitách, které sehrály svou úlohu v osidlovacím procesu již ve starším období, ale i do výšinných poloh (např. Hlinsko u Lipníka n. B.). Půdorysy staveb jsou převážně pravoúhlého tvaru se žlábkem vymezujícím ze tří stran vnitřní prostor.

Keramika je nápadně podobná s materiálem z předešlého období kultury MMK. Keramika z fáze IVa má převážně leštěný povrch a dále se zde vyskytuje vhloubená výzdoba ve formě lomených rýh, kolkování, vpichů nebo oběžných linií provedených otiskem šňůry. V tvarech nádob se zde vyskytují mísy, putny, dvouuché hrnce nebo leštěné tenkostěnné poháry bez výzdoby. Fázi IVb charakterizují dvouuché nádoby a dvouuché hrncovité amfory. Vhloubenou výzdobu tvoří plošná rytá ornamentika. Džbán a dvoukonická profilace nádob je znakem závěrečné fáze IVc. Pro tuto fázi typická ornamentální výzdoba je tvořená prolínajícími se trojúhelníky tzv. „vlčí zuby“, které jsou posléze utvářeny technikou brázděného vpichu (ŠMÍD 2008, 249–250).

V časovém úseku mezi léty 4100–3200 př. n. l., platném pro období starého a počátku středního eneolitu, na Moravě sídlili nositelé kultury nálevkovitých pohárů (KNP) (ŠMÍD 2017, 24–43). KNP na Moravu připutovala ze severu, popř. ze severozápadu jako cizorodý element v horizontu zvaném michelsbersko-baalberský. Nejnověji je chronologicky KNP M. Šmídem dělena na III. stupně. Zastoupené jsou předbaalberským, baalberským a třetím bolerázským stupněm, přičemž každý navíc rozdělil na II. fáze (ŠMÍD 2017, 14; 24–43). Ve fázích IIIa, IIIb bolerázského stupně KNP přežívá do klasických stupňů badenské kultury (ŠMÍD 2017, 42).

V keramickém inventáři KNP má své výhradní zastoupení pohár s nálevkovitým hrdlem. V průběhu času se měnil tvar a výzdoba těchto pohárů, což dnes napomáhá k přesnější chronologizaci (ŠMÍD 2008, 252). Typické jsou také nádoby s kulovitým tělem a nízkým hrdlem. Dále jsou zde přítomny amfory s věncem nebo kalichovité poháry.

Tulipánové poháry jsou spojovány s michelsberskou kulturou. Starší keramiku zastupují také baalberské džbány, poháry s nízkým hrdlem, mísy. Plastickou výzdobu tvoří „románské lizény, nálepy atd. Vhloubená výzdoba se vyskytuje ojediněle ve formě vpichů tvořících trojúhelníky v obvodovém pásu pod hrdlem (ŠMÍD 1993, 168–169). Hliněný inventář doplňují antropomorfní a zoomorfní plastiky (ŠMÍD 2008, 253).

Výroba broušených kamenných nástrojů dosáhla v této eneolitické periodě svého vrcholu. Vzniklo několik variant sekeromlatů jako např. ploché polygonální artefakty, typické čepcovité exempláře nebo jedinci se zaobleným týkem (ŠMÍD 1993, 177). Ostatní kamenná industrie je zastoupena brousky, drtidly popř. zátěžemi rybářských sítí. V KNP rovněž narůstá podíl kostěných a parohových artefaktů (KPI). V kategorii ŠI se objevují dlouhé čepele (ŠMÍD 1993, 177–178).

Přestože kov ještě nehrál významnou roli, objevují se v souvislosti s KNP šperky (Hlinsko) nebo poměrně časté měděné sekery Altheim a doloženo je také zpracování mědi (Laškov) (ŠMÍD 2008, 254).

Z jihovýchodu přichází badenský kulturní okruh v zastoupení kulturou s kanelovanou keramikou (KKK), jejíž existence je na našem území platná pro rozmezí let 3400–2900 př. n. l. Nejstarším stupněm je bolerázský horizont, přičemž celé trvání KKK bylo rozděleno do IV. stupňů a 6 fází. Hluboko do II. stupně KKK docházelo k jisté koexistenci s kulturou KNP, která zde ve fázích IIIa, IIIb přežívala (ŠMÍD 2008, 254; 2017, 42), než byla později badenskou kulturou vstřebána. Toto vzájemné „soužití“ se projevilo zejména na keramickém zboží.

V nejstarším bolerázském stupni KKK na podstavě domácího KNP vzniká široká škála tvarů mís, amfor, džbánů nebo šálků. Džbány a amfory se často opatřovaly tunelovými a subkutánními uchy. Vhloubená výzdoba se projevuje plošným žlábkováním (ŠMÍD 2008, 254). Keramika II. stupně plynule navazuje na předešlý starší I. stupeň. U hrnců stále převládá esovitá profilace s plastickou páskou i víceřadou pod okrajem. Plošné žlábkování pokračuje i v tomto stupni doplněné svíslými lištami. Nový keramický inventář je zastoupen hlubšími mísami, baňatými amforami nebo hrncovitými tvary s nízkým hrdlem. Ucha šálků bývají vytažena nad okraj (ŠMÍD 2008, 254–255). Zásadní změny v keramickém inventáři KKK nastaly v III. stupni, již neovlivněném tradicemi KNP. Keramické zboží je v tomto stupni zastoupeno přetrvávající širokou variabilitou mís. Hrnce mají zdrsňený povrch a při okraji jsou opatřeny širokou plastickou páskou. Začínají se objevovat čerpáky s rovným a později hrotitým dnem. Typickými zástupci tohoto stupně jsou tzv. ossarnské urny (ŠMÍD 2008, 255).

Ve fázi IVa KKK dochází k úbytku výzdoby a ve fázi IVb se ve výzdobě projevuje nástup bošácké skupiny.

Broušenou kamennou industrii (BI) zastupují sekeromlaty s oblým týlem a kulovité mlaty, tzv. bulavy. Škrabadla, srpové čepele, rydla a vruby jsou nejčastějšími zástupci v souborech ŠI, které plynule navazují na starší tradice (ŠMÍD 2008, 255).

Předměty z mědi se v KKK objevují jen výjimečně, a to v souvislosti s KNP ve starším bolerázském stupni (ŠMÍD 2008, 255).

S úsvitem mladšího eneolitu přicházejí z území dnešního Slovenska a osidlují jihovýchodní Moravu lidé bošácké kulturní skupiny (BoK). Děje se tak přibližně v polovině 3. tisíciletí př. n. l. Osídleny jsou jak nížinné, tak i výšinné polohy. Dle keramického materiálu získaného především z Bánova, byla BoK rozčleněna do staršího a mladšího stupně. Starší stupeň je pak ještě rozdělen na fáze Ia a Ib, přičemž protobošácká fáze Ia je současná se závěrečnou fází KKK Baden IVb (PAVELČÍK 1993, 200; 202; PEŠKA 2013, 64).

Ve starší fázi Ia se na keramice BoK značně projevují vlivy závěrečných fází KKK. V keramických souborech jsou přítomny čerpáky, bohatě zdobené šálky a koflíky, zdobené mísy s uchy, dvouuchá osudí s plastickou výzdobou poblíž držadel a s rytou výzdobou na výduti, nezdobené ossarnské urny aj. Vhloubenou výzdobu zastupují linie a sloupky kolků, brázděný vpich a méně pak ryté linie (PAVELČÍK 1993, 202; PEŠKA 2013, 61). Fáze Ib je ve znamení absence čerpáků, šálek a tzv. naběraček. Mísy postrádají ucha a mění se jejich tvar. Narůstá vhloubená výzdoba ve formě rytých linií na úkor kolků a brázděného vpichu. Slámováním jsou opatřeny hrnce i dvouuché zásobnice (PAVELČÍK 1993, 202; PEŠKA 2013, 61). V mladším II. stupni je většina keramického inventáře nezdobená. Jistou výjimkou je koflík zdobený girlandou. Mísy se vyskytují s uchy, ale i v bezuché formě zdobené rytou výzdobou. Dále jsou zde zastoupena nezdobená osudíčka a rýžkováním nebo slámováním zdobené vakovité hrnce spolu s dvouuchými zásobnicemi (PAVELČÍK 1993, 202; 204).

K výrobě ŠI byl převážně využíván radiolarit. Artefakty ze skupiny ŠI zastupují široké oboustranně retušované čepele, vrtáky na čepelích, drasadla, úštěpy v některých případech i retušované a ojedinělé šipky. Obdélné a lichoběžníkovité sekery s asymetrickým břitem či vejčité sekeromlaty jsou zástupci z řad nepočetné BI. Výrobní a distribuční centrum související s obchodem se předpokládá na hradisku Hlinsko u Lipníka n. B. (PAVELČÍK 2001, 24–27). OKI se skládá z drtičů, otloukačů a mlecích podložek (PEŠKA 2013, 61).

Kovových předmětů je opět pomálu a zastoupeny jsou pouze dvojicí plechových trubiček, měděným šídlem a „zvonovitým závažičkem“ (PEŠKA 2013, 61).

V závěru 3. tisíciletí př. n. l. zasáhla ze severu na území Moravy cizorodá invazivní skupina s kulovitými amforami (KKA). Přítomnost této kultury dokládají nálezy získané výhradně z otevřených sídlišť nacházejících se v nížinných polohách do 300 m n. m. (PEŠKA 2013, 81–82). Chronologicky jemnější dělení KKA pro území Moravy není prozatím možné a dle současného stavu poznání převládají naleziště mladší fáze (PEŠKA 2013, 94).

Typickými zástupci v keramickém inventáři KKA jsou zdobené i nezdobené amfory s cylindrickým hrdlem, kulovitým tělem opatřeným dvěma nebo čtyřmi tunelovitými uchy a plochým dnem. Dále se zde objevují amforovité nádoby, ploché i hlubší mísy, hrnce plynule esovité, vejčité s kónickým hrdlem. Vhloubená výzdoba zastoupená technikou „wióreckého“ kolku ve formě otisků šňůry, brázděného vpichu nebo rytí, vytvářejících různé vzory zavěšených trojúhelníků, půlobloučků, trásní atd., byla aplikovaná na hrdlo a tělo nádob. Dále se objevují obvodové linie vtlačených důlků a jamek, popř. nehtových vrypů. V plastické výzdobě se na keramice KKA objevují plné plastické lišty na hrdle, různé typy výčnělků (PEŠKA 2013, 85).

Převážná část inventáře ŠI je zastoupena čepelovými nástroji a úštěpy je vyrobena z místního SGS. Štípané a částečně broušené lichoběžníkové sekery z páskového silicitu typu Krzemionky jsou také dávány do souvislostí s KKA, ovšem s jistou dávkou kritičnosti (PEŠKA 2013, 87).

Nastupující perioda pozdního eneolitu je plně v režii kultur se šňůrovou keramikou (KŠK) a zvoncovitých pohárů (KZP). Nositelé KŠK osídlili přibližně v polovině 3. tisíciletí př. n. l. rozsáhlá území evropského kontinentu. Původ KŠK je dle jedné z hypotéz kladen do oblasti mezi Vislou a Dněprem (ŠEBELA 1993, 205). Několik společných znaků s KZP, jako např. přísný pohřební ritus nebo plošně zdobené pohárovité nádoby atd., vyčlenil J. Peška (PEŠKA 2013, 105). Poznání hmotné kultury KŠK máme zejména prostřednictvím hrobových celků a v poslední době bylo prozkoumáno také několik nížinných sídlišť, např. (v Olomouci-Slavoníně nebo v Hulíně-Pravčicích) (PEŠKA 2013, 107).

V souborech keramiky KŠK jsou pro tuto kulturu typické amfory, které jsou buď bezuché nebo se 2 či 4 uchy umístěnými pod hrdlem, na výduti nebo na plecích. Amforovité džbány, specifické pouze pro KŠK, jsou kombinací amfory a džbánku typu Dřevohostice. Při okraji nebo na plecích jsou přítomna ouška. Výzdoba těchto džbánů bývá plastická i vhloubená. Dále se v keramické náplni KŠK objevují poháry na hrdle zdobené liniemi otisků kroucené šňůry, v některých případech v kombinaci s liniemi rýžek nebo záseků. Časté jsou rovněž džbány a džbánky, jejichž typickým zástupcem je džbán dřevohostického typu

(PEŠKA 2013, 129). Dle J. Pešky zapadají všichni zástupci tzv. nagyrevských džbánek do okruhu džbánek s vysokým hrdlem (PEŠKA 2013, 131). Mezi další zástupce širokého sortimentu keramiky KŠK náleží mísy, poháry s uchem, hrnky, hrnky nálevkovité a džbánkované atd. (PEŠKA 2013, 131).

Vedle bohaté keramické náplně KŠK vystupuje do popředí rovněž obsáhlý soubor několika set kusů broušené kamenné industrie. Ta je poměrně často nalézána na povrchu a stává se tak důležitým svědectvím přítomnosti nositelů KŠK v té které oblasti. L. Šebela artefakty z řad sekeromlatů vyčlenil do osmi typů. Jmenovitě to jsou tzv. A-typ, sekeromlaty moravského typu, sekeromlaty fasetované, sekeromlaty slezského typu, sekeromlaty českého typu, sekeromlaty jednoduchého tvaru, sekeromlaty konkávně prohnuté a posledním typem jsou exempláře jednoduchého tvaru s fasetami (ŠEBELA 1993, 215–216). Suroviny použité na výrobu seker a sekeromlatů jsou také poměrně pestré. Svě zastoupení zde mají zelená břidlice, amfibolit, metabazit, serpentinit, olivnický čedič a vzácně se může objevit i nefrit (PEŠKA 2013, 131). Štípané i broušené lichoběžníkovité silicitové sekery jsou převážně z SGS. Z okruhu OKI je třeba zmínit přítomnost kovotepeckého náčiní ve formě podložek a kladívek (PEŠKA 2013, 134). Štípanou industrii (ŠI) zastupují čepele, čepelové nožičky, škrabadla, drasadla, úštěpy a artefakty se srpovým leskem. Převažující surovinou je SGS a v menším měřítku se objevuje rohovec typu Stránská skála nebo Olomoučany, moravský jurský rohovec atd. (PEŠKA 2013, 134).

Kostěná a parohová industrie (KPI) se vyskytuje v hrobech ve formě dlát, šidel, hrotů, retušerů (PEŠKA 2013, 142–145).

Kovové předměty KŠK reprezentuje unikátní měděný sekeromlat z Lužice u Hodonína (ŠEBELA 1993, 216:134). Z kovové industrie jsou dále známa dláta, šidla, břitva z Morkůvek, měděné čepele nožů či břitev. Šperky jsou zastoupeny např. měděným nákrčníkem, vlasovými ozdobami nebo zcela unikátním trojitým náramkem z Maref (ŠEBELA 1993, 216)

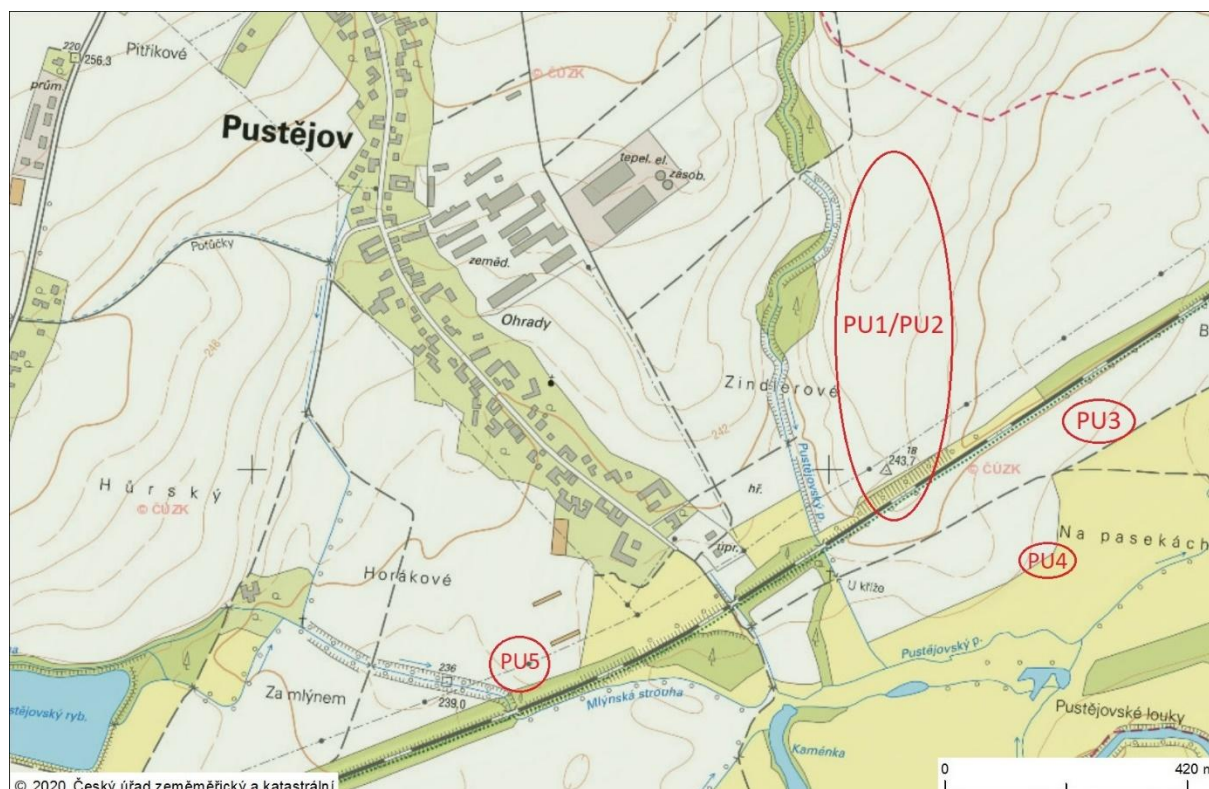
6. Pustějov „Dolní role/Dolní čtvrtě“ PU1/PU2 (Sídliště LnK Ib ?, Ib, MMK Ib, LgIII,IV, JsK ?, KNP ?)

Výrazné stopy osídlení datované do LnK Ib¹⁹ a časně eneolitickou fází lengyelské kultury MMK Ib²⁰ objevil D. Fryč povrchovou prospekci v roce 2008 poblíž obce Pustějov (FRYČ 2013, 153) v polní trati zvané „Dolní čtvrtě“. Lokalitu s kumulacemi nálezů pracovně

¹⁹ Byl zde rozpoznán také starší lineární stupeň Ib (JANÁK 2018, 107).

²⁰ Dle V. Janáka kulturou hornoslezského lengyelu (HLS III ?) (nálezová zpráva 2013, 12).

nazval zkratkami PU1 a PU2²¹ i přes to, že se z hlediska polohy v terénu jedná o jednu lokalitu, která svou rozlohou zasahuje do dvou polních tratí zvaných „Dolní role“ a „Dolní čtvrtě“. Tato byla také v rozmezí let 2012–2016 zkoumána archeologickým zásahem do země, a sice sondážním výzkumem pod záštitou Slezské univerzity v Opavě v projektu studentské grantové soutěže č. SGS/21/2012 (NZ. 2013, 5). Výsledky této několikaleté výzkumné činnosti budou zmíněny níže.

Mapa 1: Polohy Pustějovských lokalit PU1-5 na výřezu z mapy 1:25000 (dle D. Fryče upravitel: Johancík 2020, mapový zdroj: ČUZK)

6. 1. Povrchový soubor D. Fryče

D. Fryčem objevená lokalita poblíž obce Pustějova²² se nachází na jazykovitém výběžku, mírně se svažující sprašové lavice, která je na svém jižním okraji přeřatá železniční tratí směr Hranice/Ostrava. Za touto tratí se lokalita dále mírně svažuje do nivního pásma řeky Odry.²³ Dle Fryčových zjištění se archeologické nálezy stejné povahy a stáří, jak je tomu před železniční tratí, nalézají i v této poloze. V nevelké vzdálenosti od lokality PU1/PU2 byly

²¹ „PU“ je zkratka vytvořená D. Fryčem pro obec Pustějov.

²² Lokalita se nachází přibližně 400 m severovýchodně od dolní části obce v nadmořské výšce 243,7 m a západním okrajem protéká Pustějovský potok.

²³ Současné koryto řeky Odry je odtud vzdáleno přibližně 470 m.

D. Fryčem objeveny²⁴ další polohy, nálezem označené jako PU3 („Dolní čtvrtě“), PU4 („Na pasekách“) a PU5 („Hůrský“) (FRYČ 2014, 170–172). Vzhledem k poloze těchto lokalit vůči lokalitě PU1/PU2 tvořily tyto samostatnou jednotku. Ovšem nelze vyloučit v případě soudobého osídlení, že se zde jedná o jistý sídelní konglomerát. Více světla do problematiky vzájemného vztahu zmíněných lokalit²⁵ by zcela určitě vnesla aplikace terénních odkryvů většího rozsahu.²⁶

Během několikaleté povrchové prospekce lokality PU1/PU2 v polní trati „Dolní role“ byl D. Fryčem získán poměrně rozsáhlý soubor archeologických nálezů. Tento soubor, který mi byl D. Fryčem zapůjčen k celkovému zhodnocení, je složen ze 198 artefaktů. Nejvyšší zastoupení v tomto celku má ŠI,²⁷ a to 139 ks (70,2 %). Vcelku rozsáhlý je soubor BI/OKI v počtu 24 jedinců (12,1 %).²⁸ V porovnání se soubory kamenné industrie ŠI a BI je zde fragmentizovaná keramika přítomna ve velmi omezeném množství 35 ks (17,7 %).

6. 1. 1. Štípaná kamenná industrie (ŠI)

Jak již bylo předesláno, ve studovaném souboru štípané industrie (ŠI) z lokality PU1/PU2 „Dolní role“ je celkem obsaženo 139 artefaktů.²⁹ Z typologického hlediska je zde největší měrou zastoupen úštěpový materiál, a to 61 ks (44,9 %). Stopy lesku byly zaznamenány na dvou úštěpech a na 17 kusech je přítomna kůra. Čepele a čepelky jsou zde zastoupeny 41 kusy (30,2 %), z toho 18 ks je retušovaných. Lesk se na čepelové industrii objevuje ve 4 případech. Kůra je zde přítomna na 4 čepelích. Počtem 21 kusů (15,4 %) jsou v souboru přítomna škrabadla, z nichž 10 ks má na svém povrchu stopy kůry a v jednom případě je zde patrný lesk. Z dalších nástrojů zde má své zastoupení vrták (6 ks), rydlo (1 ks) a 3 ks trapéz, přičemž 1 kus je opatřen leskem. Pouze jedním exemplářem v souboru ŠI je přítomno jádro.

Ze surovinového hlediska v souboru ŠI jen malým rozdílem převažuje místní silicit glacienních sedimentů (SGS) v počtu 66 ks (47,5 %) následován s nevelkým odstupem silicity Krakovskočenstochovské jury (SKČJ) 62 ks (44,6 %). 10 ks (7,2 %) pro své přepálení

²⁴ V mezidobí let 2006–2013 (FRYČ 2014, 170).

²⁵ Popřípadě jejich plošného rozsahu a dlouhodobosti osídlení.

²⁶ Narážím zde přitom na sondážní výzkum z let 2012–2016 na lokalitě „Dolní role“ (PU1/PU2), který do dané problematiky nepřinesl příliš významnějších závěrů. Jistým překvapením, měnícím celkový náhled na danou oblast, však bylo v roce 2016 objevení přítomnosti staršího stupně LnK Ib (JANÁK 2018, 107). Vzhledem k velkému finančnímu zatížení plošnějších odkryvů však nezbude než se prozatím spokojit s metodou sondážní.

²⁷ Štípaná industrie je v naší oblasti nejčastěji nalézáným typem archeologického artefaktu.

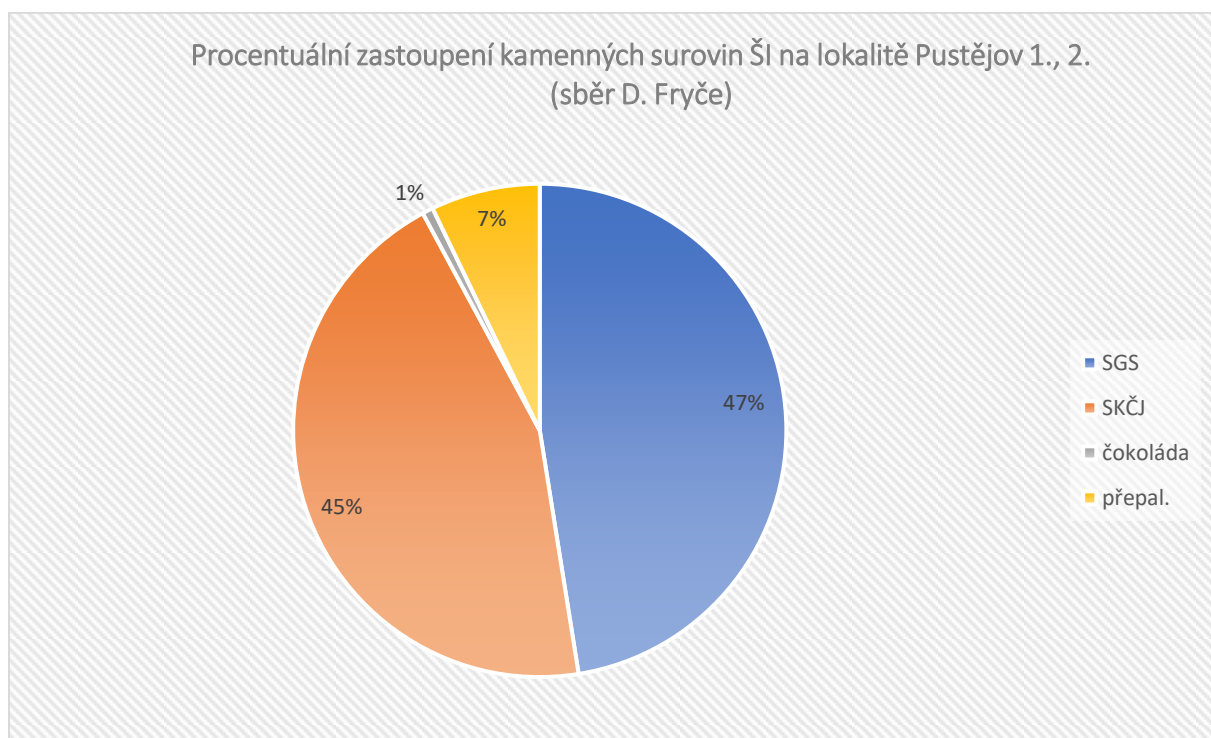
²⁸ Artefakt inv. č. PU1-3, jehož surovinou je gct-pískovec, byl označen jako recent nesouvisející se studovanými obdobími.

²⁹ 79 kusů ŠI měla zapůjčeno Slezská univerzita, která na artefaktech zanechala nepříliš zdařile provedené inventurní značení ve tvaru FP 1,...atd. Tyto byly respektovány a popsán inv. č. byl jen soubor bez označení.

nelze surovinově určit. Z čokoládového silicitu byl determinován³⁰ i kus ŠI (0,7 %). Zdroje tohoto silicitu se nacházejí na severovýchodním úpatí Svatokřížských hor v Polsku (PŘICHYSTAL 2009, 96).

Kulturní přiřazení Fryčova souboru ŠI je ovšem velmi problematické. Společná dominance surovin SGS a SKČJ je v našem prostoru zřejmá jak pro kulturu LnK, tak i pro starší lengyelské osídlení (JANÁK 2007, 151, 157). K razantně vyššímu výskytu SGS v souborech ŠI pak dochází v mladším a pozdním lengyelu.³¹ Z Fryčova souboru typologicky a technologicky těmto stupňům odpovídají štípané artefakty s označením PU1-15, PU1-13, PU1-16, PU1-66, PU1-83 a PU1-85, všechny z glacienních sedimentů SGS.

Na tomto místě, je třeba podotknout, že studovaný soubor ŠI pochází z povrchu a jako takový zákonitě podléhá jisté kritice.³² Jistý způsob sloužící k determinaci souboru ŠI v naší studované oblasti popsal V. Janák a upozornil na několik znaků signalizujících nástup eneolitu, jako např. makrolitičnost artefaktů, delší čepele, jádrové nástroje nebo návrat k místní surovině SGS (JANÁK 2007, 138, 142, 167–169). Dominanci SGS lze rovněž sledovat na eneolitických hradiscích např. na Prostějovsku (ŠMÍD – PŘICHYSTAL 2015, 148).

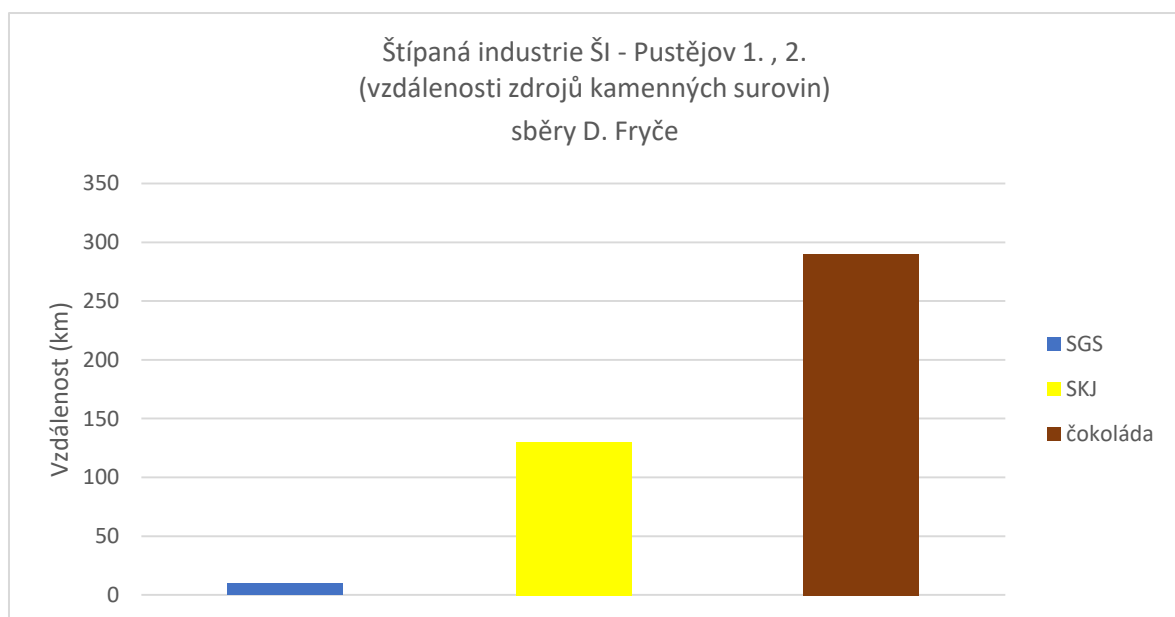

Graf 1.

³⁰ Za laskavou pomoc s určením suroviny děkuji prof. A. Přichystalovi.

³¹ Dle V. Janáka stupeň hornoslezského lengyelu HLS III/IV (JANÁK 2007, 158).

³² (KUNA 2004, 310–323).

Graf 2.

typ/surovina	SGS	SKČJ	čokoláda	přepálen	celkem	%
úštěp	26	25		5	56	40
retušovaný úštěp	3	2			5	3,6
čepel	11	9		3	23	17
retušovaná čepel	11	4		1	16	12
čepelka/trapéz	4		1	1	6	4
jádro	1				1	0,7
škrabadlo	3	19			22	16
vrták	5	1			6	4
rydlo	2				2	1,4
hrot?		1			1	0,7
křesadlo		1			1	0,7
celkem	66	62	1	10	139	
%	47	45	1	7		100%

Tab. 1

6. 1. 2. Broušená a ostatní kamenná industrie (BI/OKI)

Soubor broušené industrie a ostatní kamenné industrie (BI, OKI) v počtu 24 ks, získaný povrchovou prospekcií D. Fryče v polní trati „Dolní role/Dolní čtvrtě“ (PU1/PU2), je co do počtu prozatím nejobsáhlejším souborem BI nalezeným na jedné lokalitě.

Zcela unikátním z celého souboru se jeví oválný artefakt diskovitého tvaru inv. č. PU1-5 (obr. 5 : 4) o rozměrech 78×64×9 mm a váhy 85 g, nesoucí ve svém středu stopy započatého provrtu ve formě kruhového žlábků. Vnější průměr je 15 a vnitřní 8 mm. Hloubka žlábků je 1 mm. Celý povrch artefaktu je leštěn a obvodová hrana je zaoblená a v jedné části

prožlábená. Surovinou artefaktu je serpentinit tmavě zelené barvy skvrnitě žíhaný světle zelenými odstíny s magnetickou susceptibilitou 58×10^{-3} SI. Jedná se tak o surovinu pravděpodobně pocházející z lokality Gogolów-Jordanów³³ v jižním Polsku (PŘICHYSTAL 2009, 186–187). Účel tohoto předmětu je nejasný a rovněž zasazení do období je problematické. Podobný artefakt byl nalezen v Sivicích. Jedná se o diskovitý mlat, který byl přiřazen kultuře s lineární keramikou (LnK) (PODBORSKÝ a kol. 1993, 82:27). Dalším podobným artefaktem je neolitický diskovitý mlat z Myslibořic, který má rovněž nedovrtaný otvor (VENCL 1960, tab. VIII:1). Z nedalekého Štramberka-Kotouče pochází polovina diskovitého mlatu ze serpentinitu náležejícího kultuře LnK (JANÁK – PŘICHYSTAL 2018, 3–37, obr. 1:8).

Dalším artefaktem, jehož surovinou byl determinován rovněž serpentinit s magnetickou susceptibilitou $40,9 \times 10^{-3}$ SI, je fragment bulavy PU1-50 (obr. 4 : 4), ze které se dochovala pouze $\frac{1}{4}$ celku. Po rekonstrukci chybějící části měl předmět celkový průměr přibližně 7 cm. Výška je 36 mm a šířka stěny od hrany provrtu činí 22 mm. Bulavy jsou známy již v průběhu mladšího neolitu. Vyskytují se ovšem také v průběhu celého eneolitu (ŠIKULOVÁ – ZÁPOTOCKÝ 2010, 405–406). Nejblíže Pustějovu byly nalezeny 2 kusy bulav na Štramberku-Kotouči. Jednalo se o kulovitý a soudkovitý typ. Surovinou obou jedinců je ovšem vápenec (ŠIKULOVÁ – ZÁPOTOCKÝ 2010, 399). Bulavy se rovněž často vyskytují v nálezových souborech pocházejících z eneolitických hradisek střední Moravy (ŠMÍD – PŘICHYSTAL 2015, 139). Soubor bulav spojovaných s kulturami KNP a KŠK získaných ze středoevropského prostoru rovněž podporuje příslušnost tohoto druhu artefaktu do období eneolitu (BEROUNSKÁ 1987, 54). Velká obliba serpentinitové suroviny na výrobu BI je spojována s kulturou se šňůrovou keramikou (KŠK) (PŘICHYSTAL – ŠEBELA 1992; PŘICHYSTAL 2000, 58–60; 2009, 185). Přítomnost této kultury v naší oblasti potvrzují některé samostatně nalezené artefakty, viz např. dva sekeromlaty „českého typu“ z k. ú. obce Lubojat nebo sekeromlaty z Bartošovic a Štramberka-Kotouče, jež jsou vyrobeny z hadce (JISL 1969, 103; GREPL 2004, 117, 122).

Poměrově nejvyšší zastoupení ve Fryčově souboru BI má metabazit typu Jizerské hory, a to v počtu 10 kusů BI. Typologicky jsou zde z této suroviny přítomny 3 kusy kladívek inv. č. PU1-2, PU1-8, PU1-55, 3 ks kopytovitých klínů inv. č. PU1-6, PU1-48, PU1-52, z nichž 1 ks inv. č. PU1-52 je zachován jen torzovitě. Dále 3 ks seker inv. č. PU1-46, PU1-51, PU1-54 a jedním kusem je zastoupena motyka inv. č. PU1-7.

³³ Původ suroviny potvrdil i prof. A. Přichystal.

Kladívko PU1-2 (obr. 5 : 2) o rozměrech 100×23×25 mm a váze 167 g má na svém povrchu známky původního leštění. Z části je však povrch poškozen, a to i jeden z konců. MS artefaktu činí $1,43 \times 10^{-3}$ SI. Kladívko PU1-8 (obr. 4 : 1) s MS $0,519 \times 10^{-3}$ SI, jehož rozměry jsou 92×28×33 mm a váha 184 g, s výrazně zaoblenými konci, má zhruba stejný rozsah poškození, jako předešlý exemplář. Na povrchu jsou místy stopy leštění. Kladívko PU1-55 (obr. 4 : 3) s MS $1,41 \times 10^{-3}$ SI o rozměrech 88×35-17×25 mm a 168 g váhy má zaoblené konce, přičemž jeden je částečně poškozen. Povrch artefaktu již nejeví známky původního leštění. Příslušnost těchto artefaktů je možné spojovat s kulturou LnK, ovšem i s mladším obdobím. Kopytovitý klínek zastupuje exemplář PU1-6 (obr. 5 : 1) se souměrným ostrím, jenž má MS $0,18 \times 10^{-3}$ SI a jeho rozměry činí 98×20×14 mm. Váha tohoto jedince je 48 g. Boční a týlní část tohoto nástroje nese silné stopy poškození. Našemu jedinci podobný exemplář byl nalezen v Grešlovém Mýtě (PODBORSKÝ 1993, 122–123:29). Klínek PU1-6 je tak možné spojovat s lengyelskou fází osídlení. V případě našeho jedince však není vyloučená možnost, že se jedná o brousek. Artefakt PU1-48 (obr. 3 : 3), je typickým zástupcem kopytovitých klínů střední výšky. Plocha tohoto broušeného nástroje včetně ostří vykazuje četné známky poškození vlivem dlouhodobého pohybu v ornici a původní leštěná plocha se v tomto případě objevuje ve velmi malém poměru. Artefakt má rozměry 140×30×28 mm a váží 241 g. Magnetická susceptibilita má hodnotu $1,18 \times 10^{-3}$ SI. V případě jedince PU1-52 (obr. 4 : 2) jde s největší pravděpodobností o fragment kopytovitého klínu. Artefakt má však odlomenou týlní i břitovou část. Celý povrch je vybroušen a vyleštěn do hladka. Fragment váží 95 g a rozměry činí 70×24×30 mm. MS má hodnotu $0,911 \times 10^{-3}$ SI. Artefakty PU1-48 a PU1-52 tak lze, i z hlediska použité suroviny, ztotožnit s kulturou LnK. V případě jedince PU1-52 byl obdobný fragment středové části kopytovitého klínu ze zelené břidlice nalezen v roce 2011 poblíž obce Koryčany (Kroměříž) (OLIVA 2019, 195). Kopytovité klíny jsou častým elementem hrobových výbav kultury LnK, viz např. výskyt těchto artefaktů v kostrových i žárových hrobech na pohřebišti v Kralicích na Hané (ŠMÍD 2013, 46–57). Sekery z MJH v souboru zastupuje jeden kompletní exemplář plankonvexní sekery s kopytovitým ostrím PU1-46 (obr. 2 : 1) o rozměrech 96×10×45-20 mm a váze 84 g, která má jen nepatrné poškození hřbetové části. Z fragmentu sekery PU1-51 (obr. 3 : 4) je dochovaná jen břitová část se souměrným ostrím. Rozměrové hodnoty fragmentu vážícího 98 g jsou 65×18×43 mm. Hodnota magnetické susceptibility $1,17 \times 10^{-3}$ SI je přibližně stejná jako v případě artefaktu PU1-48. Tvarovou zvláštností je rozdílné vybroušení boků artefaktu, přičemž jedna strana je hraněná a druhá naopak zaoblená. Nárys je obdélníkového tvaru. Značně poškozený týl, bok a ostří má sekera plankonvexního tvaru s kopytovitým, z větší části odlomeným břitem.

Dochovaný povrch je vyleštěn. Váha sekery je 69 g a rozměry mají hodnotu 80×13×44 mm. Magnetická susceptibilita tohoto artefaktu je $1,69 \times 10^{-3}$ SI. Posledním artefaktem inv. č. PU1-7 (obr. 1 : 1) surovinově přiřazeným k MJH, je motyka s rozměry 113×13×60-45 mm s váhou 209 g. Artefakt má odlomenou bázi a stopy poškození jsou přítomny také na ploše, včetně mírně porušeného břitu. S ohledem na prakticky identický artefakt 017 z objektu 2125 z českých Bylan, můžeme pustějovský exemplář považovat za BI náležející kultuře LnK (PAVLŮ – ZÁPOTOCKÁ – SOUDSKÝ 1987, 263).

Druhou, nejčteněji užívanou surovinou ve Fryčově souboru BI/OKI, je zelená břidlice či amfibolit typu Želešice, jehož zdroje se nachází v nevelké vzdálenosti jižně od Brna (PŘICHYSTAL 2009, 179). Artefakt inv. č. PU1-1 (obr. 3 : 2) s magnetickou susceptibilitou $73,9 \times 10^{-3}$ SI, o váze 107 g a s rozměry 75×17×43-33 mm navozuje dojem nedokončeného nástroje (sekery). Břit je tupý, hrubě zakulacen a týlová část spolu s částí hřbetu a jedním bukem nejeví známky broušení a vystupuje na těchto místech hrubá neopracovaná surovina.³⁴ Velmi malých rozměrů 50×10×31 mm je plankonvexní sekera s kopytovitým břitem, která váží pouhých 27 g. Plocha kompletního artefaktu je drsná vlivem povrchové koroze. S povrchovým stavem je na tom mnohem lépe artefakt PU1-11 (obr. 2 : 2), který má rovněž velmi malé rozměry, a to 63×12×17 mm. V tomto případě se jedná o kopytovitý klínek, jenž váží 25 g a jeho magneticita je $6,65 \times 10^{-3}$ SI. Až na poškozenou spodní část týlu a několik drobných poškození na ploše je artefakt v bezvadném stavu s dobře zachovalým břitem s viditelnými stopami leštěného povrchu. Nástroj oválného tvaru PU1-9 s výrazným poškozením o rozměrech 67×40×55 mm a váze 240 g byl zařazen do oddílu ostatní kamenné industrie (OKI). Pravděpodobně se jedná o třík, avšak není vyloučena ani možnost otloukače. Hodnota magnetické susceptibility byla naměřena poměrně nízká, a to $13,5 \times 10^{-3}$ SI. Artefakt můžeme rámcově datovat do období neolitu/eneolitu. Do skupiny polotovarů je řazen hrubě osekáný deskovitý artefakt inv. č. PU1-47 (obr. 5 : 3) o rozměrech 111×9×37 mm a váze 79 g. Naměřená MS je v tomto případě $63,1 \times 10^{-3}$ SI. Fragmentu břitové části ploché sekery PU1-56 byla naměřena hodnota MS 35×10^{-3} SI. Hmotnost artefaktu je 26 g a velikost činí 60×4×41 mm. Týlní část je zcela odlomena a celá plocha spolu s břitem jsou značně opotřebené vlivem dlouhodobého pohybu artefaktu ve svrchních vrstvách ornice. Poslední BI z řad zelených břidlic typu Želešice je malý fragment snad břitu inv. č. PU1-57 s hodnotou MS 21×10^{-3} SI. Fragment má váhu 24 g a jeho rozměry jsou 45×15×32 mm. U těchto artefaktů PU1-47, 56 a 57 je opět možné jen rámcové přiřazení do období neolitu/eneolitu.

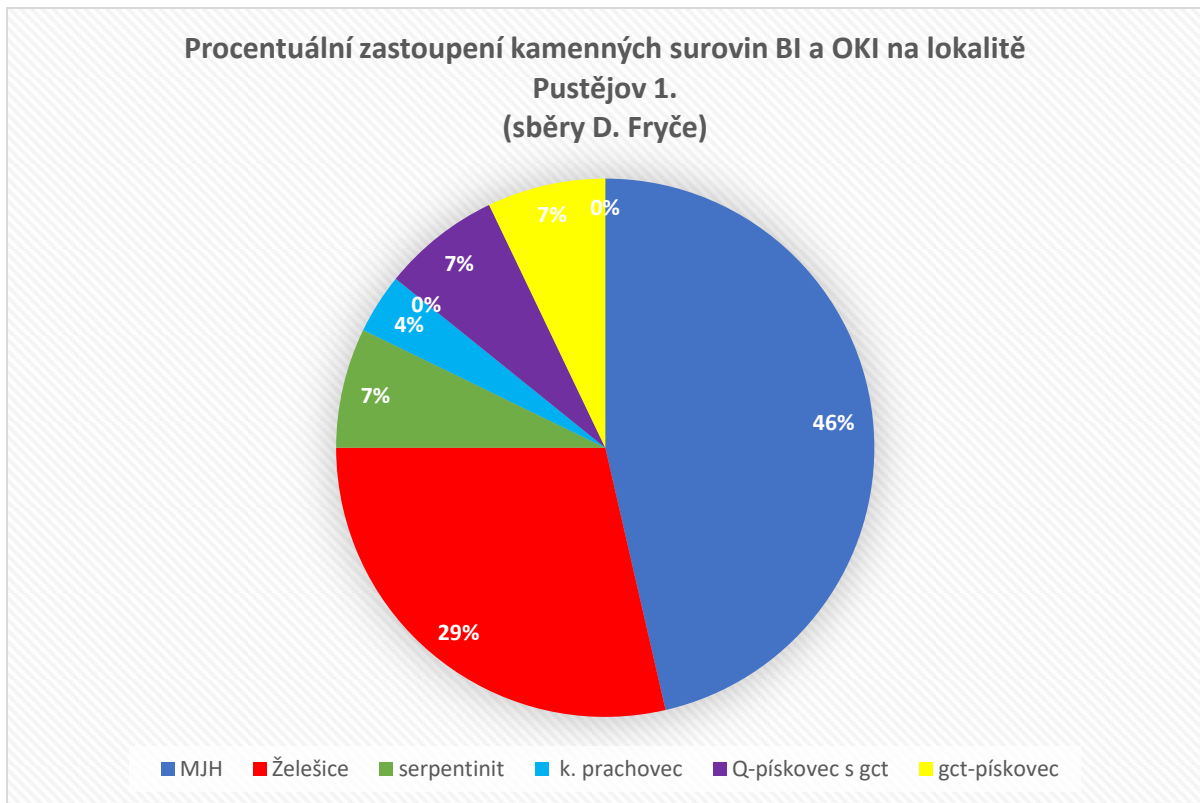
³⁴ Zamýšleným artefaktem měla být snad plankonvexní sekera s kopytovitým ostrím

Surovina gct-pískovec, který je z hlediska přirozeného výskytu klasifikován jako místní, jehož zdroje jsou přítomny v Českém masivu i v slezské jednotě karpatského flyšového pásma (PŘICHYSTAL 2009, 214), je v souboru zastoupena třemi artefakty. Břítová část sekery se souměrným ostřím PU1-53 (obr. 3 : 1) s odlomenou týlní částí byla nejspíš vyrobena z plochého valounu přirozeně ohlazeného, načež lidskou rukou bylo na artefaktu vytvořeno přibroušením ostří. Dochovaná část má rozměry 57×14×45 mm a váží 64 g. Hodnota MS je $0,313 \times 10^{-3}$ SI. Z křemenného pískovce jsou v souboru rovněž 2 ks tříků, které náleží do kategorie OKI. Třík PU1-58 má oválně krychloïdní tvar o rozměrech přibližně 45×45×45 mm a jeho váha je 200 g. Magnetická susceptibilita má hodnotu $0,269 \times 10^{-3}$ SI. Druhý třík má hodnotu MS $0,08 \times 10^{-3}$ SI. Rozměry nepravidelně kulovitého artefaktu se dvěma vybroušenými ploškami činí 56×56×44 mm a váha je 169 g. Přibližně ¼ artefaktu je odštípnuta v místech jedné z plošek. Obecně lze oba artefakty na studované lokalitě považovat za lineární,³⁵ ovšem mohou být i mladší.

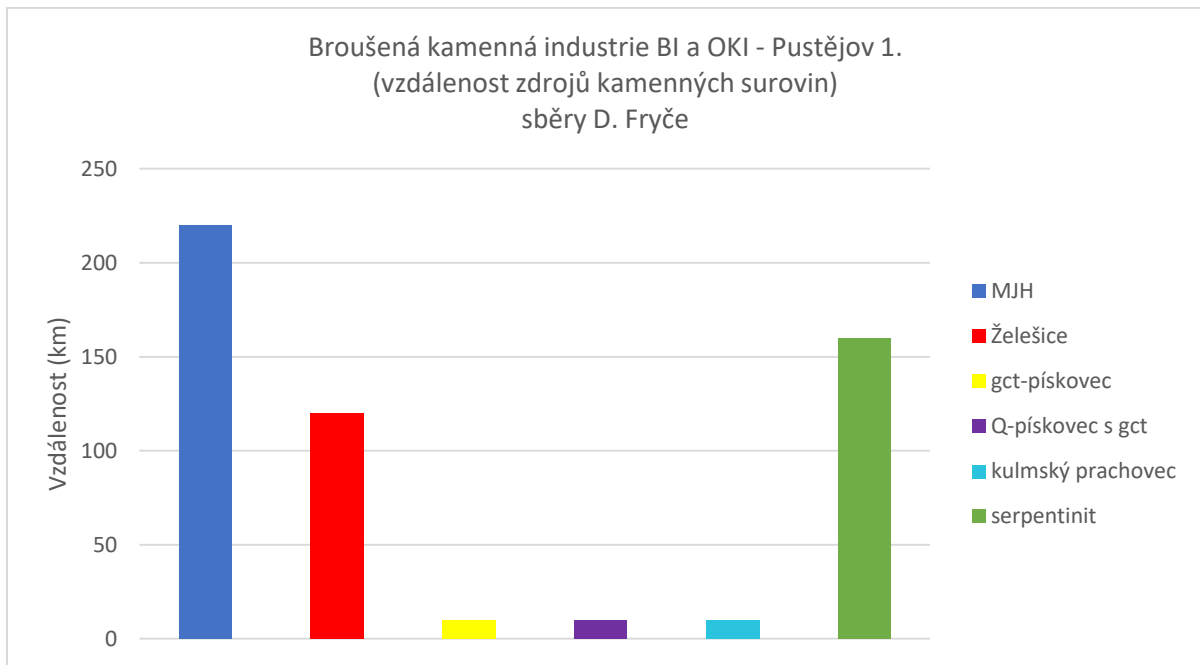
Malým fragmentem PU1-49 o váze 14,5 g se stopami broušení je v souboru BI zastoupená tmavě šedá břidlice. Rozměry tohoto jedince jsou 60×9×21-10 mm. Magnetická susceptibilita nebyla v tomto případě měřena. Značná fragmentárnost artefaktu nedovoluje bližší specifikaci, snad jen, že se jedná o místní surovinu Nízkého Jeseníku využívanou spolu s kulmskými prachovci zejména v obdobích eneolitu (PŘICHYSTAL 2009, 213).

Posledním artefaktem v souboru z řad BI je fragment těla sekery PU1-12 (obr. 1 : 2) s chybějícím břitem i týlem. Surovinou tohoto fragmentu broušeného nástroje je sedimentární hornina zvaná prachovec. Ten byl hojně využíván zejména v eneolitu (PŘICHYSTAL 2009, 214). Praveká těžba této suroviny poblíž naší oblasti se předpokládá pro kulturu s nálevkovitými poháry (KNP) (JANÁK – PŘICHYSTAL 2007, 177–188). Náš jedinec by tak mohl náležet k přítomné lengyelské fázi osídlení na této pustějovské lokalitě. Rozměry fragmentu jsou 79×9×47-33 mm. Váha je 65 g. Naměřená magnetická susceptibilita má hodnotu $0,09 \times 10^{-3}$ SI.

³⁵ Velké soubory OKI byly podrobeny analýze ze sídlišť kultury LnK v Mohelnici, ve Vedrovicích nebo též v Bylanech (PŘICHYSTAL 2009, 228–229).

Graf 3.

Graf 4.

typ/surovina	MJH	Želešice	serpentin	pískovec	prachovec	břidlice	celkem	%
sekera	3	4		1	1	1	10	40
kopytovitý klín	2	1					3	12
diskovitý mlát			1				1	4
bulava			1				1	4
kladívko	3						3	12
třík	1			2			3	12
motyka	1						1	4
brousek	1			1			2	8
polotovár		1					1	4
celkem	11	6	2	4	1	1	25	
%	44	24	8	16	4	4		100%

Tab. 2

6. 1. 3. Keramika

V povrchových souborech, získaných D. Fryčem na lokalitě PU1, je 35 zlomky zastoupena keramika, ovšem v dosti fragmentárním stavu. Plastická výzdoba je přítomna na 3 fragmentech (9 %). Vhloubená výzdoba ve formě rytých linií nebo prstových důlků je patrná na 7 zlomcích (20 %). Z hlediska funkčních prvků se v souboru nachází 3 zlomky nádob s odlomeným uchem (9 %) a jedním kusem je zde zastoupen fragment páskového ucha (3 %). Jedním kusem je zde rovněž přítomen fragment dna (3 %). Zbylý soubor 20 ks (57 %) nezdobených fragmentů lze dle keramické hmoty rozdělit na 6 ks z jemné plavené hlíny a 14 ks s vyšším podílem písčité složky. Naměřená síla střepů se pak v celém souboru pohybuje v rozmezí cca 6–12 mm.

V souboru plasticky zdobených zlomků má jedinec inv. č. PU1-43 (obr. 8 : 3) podélně protáhlý masivní výčnělek. Povrch střepu je potažen značně zkorodovanou vrstvou engoby oranžových až okrových odstínů. Hrnčinou je jemná plavená hlína poměrně dobře vypálená. Zlomek výdutě inv. č. PU1-281 (obr. 8 : 1) je opatřen okrouhlým výčnělkem, ve vrcholové části mírně prohloubeným o průměru přibližně 25 mm. Keramické těsto s příměsí jemného písku a malým podílem drobných kamének je kvalitně vypáleno. Malým okrouhlým výčnělkem je opatřen drobný zlomek výdutě inv. č. PU1-286 (obr. 8 : 2). Těsto zlomku je z jemné plavené hlíny s nepatrnou složkou plev.

Keramické zlomky inv. č. PU1-283, 284, 285 (obr. 9 : 5, 7, 9) jsou zdobeny dvojicí rytých linií. Jedna, poměrně plytká rytá linie, je přítomna na zlomku PU-287 (obr. 8 : 4). V případě fragmentu inv. č. PU1-288 (obr. 9 : 8) se na povrchu objevuje výzdoba prstovými

důlky, přičemž jsou tyto důlky vzájemně na sebe navazující a tvoří tak jakousi propojenou řadu. Výzdobu prstovými důlky nese na svém povrchu také fragment okraje PU1-276. Keramickým těstem tohoto vhloubenou technikou zdobeního souboru je jemně plavená hlína s příměsí organické složky. U zlomku PU1-288 je v těstě přítomna složka drobných kamínků.

Fragment výdutě s odlomeným uchem PU1-45 (obr. 9 : 2) je vyroben ze středně hrubého keramického těsta má vnější povrch potažen šedookrovou vrstvou. Vnitřek má pak odstín tmavě šedočerného zbarvení. Velikost a typ ucha však skrz stav poškození nelze určit. Fragment části tyčinkového ucha s malou částí těla nádoby PU1-44 (obr. 8 : 5) má keramické těsto středně hrubé s podílem drobnotvarého ostřiva ve formě drcených křemenných kamínků. Malý fragment páskového ucha PU1-42 (obr. 9 : 4) je vypálen do velmi tvrdého stavu a použité keramické těsto má středně hrubou konzistenci. Z hlediska barvy povrchu se zdá být identický se zlomkem PU1-42 fragment páskového ucha PU1-279 (obr. 9 : 1). Keramické těsto je středně hrubé s přítomností hrudek tuhy. Ze středně hrubého, kvalitně vypáleného těsta s nepatrnou příměsí malých kamínků, je malý fragment dna PU1-282.

Inv. č. PU1-289 je označen soubor 12 zlomků bez výzdoby. Společným znakem v tomto souboru je vysoký obsah jemně drcené složky keramiky a malých křemenných kamínků. Keramické těsto těchto fragmentů tak navozuje dojem písčitéjšího materiálu. Tři zlomky PU1-291 mají středně hrubé těsto a místy se vyskytují větší kamínky křemene. Naopak soubor 4 nezdobených zlomků PU1-292 je vypálen z jemně plavené hlíny ve dvou případech s viditelnou příměsí organického materiálu. Zlomek nezdobeného okraje z jemně plavené hlíny s příměsí jemného písku světle okrově hnědého odstínu je označen inv. č. PU1-290 (obr. 9 : 3).

Svým počtem a reprezentativní výzdobou je soubor fragmentů keramiky získaných D. Fryčem z hlediska kulturního přiřazení poměrně dost omezen. Kultuře lineární (LnK) bezesporu náleží soubor 6 fragmentů s vhloubenou výzdobou rytými liniemi a prstovými důlky PU1-283, 284, 285, 287 a 288. Identická výzdoba prstovými důlky, je přítomna např. na nádobě globulárního tvaru z lineárního sídliště stupně IIb ve Studénce „Zahumenní“ nebo na sídlišti v Uničově „Na Nivách“ (JANÁK – KNÁPEK – PAPÁKOVÁ 2011, 54, obr. 6 : 14; 55, obr. 7 : 37; HÁJEK 2005, 126, obr. 40 : 1, 5; 130, obr. 44 : 4). V Čechách se tento typ výzdoby vyskytuje napříč celým spektrem keramického inventáře, získaného na sídlišti LnK v Bylanech (PAVLŮ – ZÁPOTOCKÁ 1983; PAVLŮ – ZÁPOTOCKÁ – SOUDSKÝ 1987). Dalšími fragmenty, které můžeme spojit s keramickou produkcí LnK na lokalitě PU1/PU2, jsou 3 zlomky s plastickou výzdobou PU1-281 a 286. V případě fragmentu nádoby s kruhovým výčnělkem PU1-281 se obdobné okrouhlé výčnělky objevují na lineární keramice

stupně IIb na sídlišti u obce Bravantice (KRASNOKUTSKÁ 2008). Na studované lokalitě v Pustějově byl výzkumem získán keramický soubor LnK IIb, v němž je tato výzdoba rovněž přítomná (PAPÁKOVÁ 2016). Ve zmiňovaných Bylanech je tento výzdobný prvek na lineární keramice rovněž častým elementem. Prakticky identický je např. na zlomku okraje č. 826 z objektu 436 (PAVLŮ – ZÁPOTOCKÁ 1983, 199). Oválný výčnělek podlouhlého tvaru PU1-43 zapadá spíše do eneolitické fáze osídlení na této lokalitě. Obdobný typ plastické výzdoby keramického inventáře byl hojně využíván např. na sídlišti kultury nálevkovitých poháru (KNP) v trati „Díly pod dědinou“ u obce Přaslavice, okr. Olomouc (PROCHÁZKOVÁ – VITULA 2001, 92, obr. 7 : 6; 107, obr. 22 : 4; 116, obr. 31 : 9). Stejný výzdobný prvek, poplatný pro eneolitické období, je znázorněn rovněž v numerickém kódu 2015 od M. Šmída (ŠMÍD – PŘICHYSTAL 2015, 333).

Zbýlý keramický soubor pro svou fragmentárnost a absenci výzdobných prvků je možné snad jen rámcově přiřadit neolitu/eneolitu.

6. 2. Archeologický sondážní výzkum na lokalitě PU1/PU2 „Dolní role“

V srpnu 2012, na základě studentského grantového projektu Slezské univerzity,³⁶ byl započat archeologický výzkum na lokalitě Pustějov, trať „Dolní role“. Cílem bylo ověření neolitického osídlení lokality kulturou LnK a případné zachycení rozsahu osídlené plochy. Metodicky byl zvolen sondážní archeologický výzkum, kterému předcházelo geofyzikální měření.³⁷ Jako doplňkové části archeologického zkoumání, bylo rovněž využito aplikace metody povrchových sběrů. V rozmezí let 2012–2015 byl výzkumem získán poměrně rozsáhlý soubor fragmentů keramiky v počtu 3315 zlomků. Na druhém místě se, co do počtu 1759 ks, řadí soubor ŠI. Fragments broušených nástrojů BI jsou zde zastoupeny 14 ks.

Celému souboru archeologických nálezů z Pustějova, náležejících kultuře LnK, se ve své disertační práci zcela detailně věnovala K. Papáková, a to i v širším kontextu této kultury v oblasti českého Slezska (PAPÁKOVÁ 2016). Společně s dalšími kolegy se dané problematice K. Papáková dále věnovala, také viz např. (JANÁK – KNÁPEK – PAPÁKOVÁ 2011; JANÁK – KOVÁČIK – KNÁPEK – PAPÁKOVÁ 2014; JANÁK – PAPÁKOVÁ – KOVÁČIK – KNÁPEK – HOŘÍNKOVÁ – RATAJ 2016).

³⁶ Původně jednoletý projekt byl posléze rozšířen na výzkumné sezóny i v letech 2013, 2014 a 2015 (PAPÁKOVÁ 2016, 149–154).

³⁷ Měření se však ukázalo jako neúčelné, načež byly sondy položeny v místech četných povrchových nálezů z dřívějších sběrů (KOVÁČIK – PAPÁKOVÁ 2013, 8).

6. 2. 1. Stručný rozbor nálezů ze sondážních výzkumů Slezské univerzity

Keramika byla na lokalitě „Dolní role“ získávána jak z orniční a podorniční vrstvy, tak rovněž z výplně objektů. V souboru, determinovaném jako lineárním, se i přes značnou fragmentárnost zlomků podařilo identifikovat části globulárních nádob, puten a mís, včetně lahvovitých tvarů. Tenkostěnné fragmenty jsou poměrně často opatřeny vhloubenou výzdobou ve formě rytých linií a důlků (notových značek). Plastická výzdoba se zde vyskytuje ojediněle na hrubostěnném keramickém zboží.

Kromě keramických pozůstatků náležejících kultuře LnK byl na lokalitě získán soubor zlomků nádob vyrobených z písčitéjšího těsta tvořeného jemnou i hrubou složkou tohoto ostřiva. Toto keramické zboží je bez výzdoby a ve velmi špatném degradačním stavu. Dle P. Kováčika a K. Papákové se jedná o doklad osídlení lokality Hornoslezskou lengyelskou skupinou (HLS) (KOVÁČIK – PAPÁKOVÁ 2013, 11). Velmi nápadnou shodu má tento pustějovský materiál s keramickým souborem objeveným D. Fryčem na lokalitě poblíž Bernartic n. Odrou, kde nebyla kultura LnK doložena a charakter archeologických nálezů zde učiněných zapadá spíše do eneolitické fáze osídlení, což potvrzuje i Fryčův nález šipek typu Štramberk (FRYČ 2015, 143–144).

Další položkou archeologického inventáře získaného sondážním výzkumem na pustějovské lokalitě je soubor ŠI. K. Papáková ve své práci popisuje štípanou industrii pouze z hlediska použitých surovin. Výhradní zastoupení zde má Krakovskočenstochovská jura (SKČJ) a silicity glacigenních sedimentů (SGS). Poměrně vzácnou surovinou je zde 3 kusy zastoupen obsidián. Po jednom kuse byly v souboru determinovány rohovec a świciechowski silicit. V případě souboru přepálených ŠI nebylo možné surovinu určit (PAPÁKOVÁ 2016).

Archeologickým výzkumem doplněným povrchovou prospekcií byl získán také soubor 14 artefaktů BI, které byly vyrobeny z metabazitu typu Jizerské hory a Želešice. Jednalo se vesměs o fragmenty kopytovitých klínů a několik seker. Jeden exemplář sekery či dláta je zhotoven z SGS. Celý soubor kamenné industrie uzavírá několik artefaktů interpretovaných jako rybářské zátěže (JANÁK 2018, 112, obr. 8:5).

Celý soubor BI je v tomto případě možné dávat do souvislosti s osídlením lokality lidmi kultury LnK. Jistou výjimkou je snad silicitový artefakt (sekera/dláto?), který by mohl náležet období eneolitu.

6. 3. Diskuze

Jak již vyplynulo z předešlého textu, který se věnuje srovnání výsledků archeologických dat získaných z povrchu s daty získanými terénním výkopem, byť jen sondážního charakteru, mají povrchové sběry nepopíratelný přínos. Díky této metodě byla lokalita u Pustějova nejen objevena, ale zároveň mohla být i přiřazena k určitému kulturnímu okruhu. To vše, jak z kulturního, tak i prostorového hlediska, potvrdil následný archeologický výzkum.

Množství keramického materiálu získaného archeologickým výkopem bylo nesrovnatelně vyšší v porovnání s počtem pocházejícím z povrchových sběrů. Potvrzuje se tím jistá nestabilita keramiky v povrchových souborech v naší oblasti, a to zejména z období neolitu, což může být způsobeno i typem půd, které zapříčiňují rychlejší degradaci tohoto druhu artefaktu. I přes toto úskalí špatné dochovalosti keramiky v povrchových souborech, determinovaly tyto sběry přítomnost nositelů kultury s LnK, což bylo v souladu i s výsledky uskutečněného archeologického výzkumu.

Po stránce množství a zchovalosti jsou na tom soubory štípané, broušené a popř. ostatní kamenné industrie z lokality PU1/PU2 podstatně lépe. Soubor ŠI, BI a OKI získaných D. Fryčem během povrchových sběrů, je co do množství v podstatě srovnatelný se soubory získanými během univerzitních povrchových sběrů, které byly provedeny jako doplňková metoda archeologického výzkumu (PAPÁKOVÁ 2016, 152). Zejména Fryčův soubor BI je vzhledem k širší variabilitě typů nástrojů a použitých kamenných surovin, velmi přínosným elementem k poznání zkoumané lokality. Zajímavým jevem, zjištěným při archeologickém výzkumu, byl samotný výskyt archeologických nálezů, přičemž většina se nacházela ve vrstvě ornice³⁸ a v šedé podorniční vrstvě. Netřeba ani domýšlet, k jak velkým ztrátám nálezů může docházet a zcela určitě dochází na lokalitách zkoumaných po provedení skrývky na podloží. Výzkum na této lokalitě se stal poměrně vzácnou příležitostí k získání dat i z orníčních a podorníčních vrstev, jejichž součástí byly původně horní partie objektů, popř. kulturní vrstvy. Vlivem eroze a zemědělské činnosti³⁹ jsou však v současnosti tyto relikty prakticky nečitelné. Zároveň jsou však tyto vrstvy potenciálním zdrojem povrchového výskytu artefaktů, a to za předpokladu čistě náhodného výběru. Jistým způsobem mohou také indikovat přítomnost některých pravěkých kultur, které nezanechaly stopy osídlení ve formě do podloží zahloubených sídlištních objektů, což bylo do nedávna platné např. pro kulturu se šňůrovou keramikou (ŠK) (PODBORSKÝ a kol. 1993, 213, 215).

³⁸ Nepočítaje povrch zkoumané lokality.

³⁹ A to již v pravěku a středověku (KUNA 2004, 314).

6. 4. Datace

Z datačního hlediska, dle nejnovějších poznatků, byla na lokalitě v trati „Dolní role“ rozpoznána přítomnost staršího stupně kultury s LnK fáze Ib. Tomuto časovému rámci náleží sídlištní objekt 500, který byl objeven a zkoumán v roce 2016 (JANÁK 2018, 105, 107, obr. 5A, 108, obr. 5B). Ve srovnání s dřívějšími znalostmi, kdy bylo zdejší osídlení spojováno až s mladší fází mladšího stupně LnK IIb (JANÁK a kol. 2011, 60), se jeví toto zjištění v naší oblasti poměrně překvapivým, měnící dosavadní náhled do problematiky neolitického osídlení této zájmové oblasti. S ohledem na K. Papákovou avizovaný keramický zlomek z Fryčova souboru z lokality Studánka-Butovice, který přiřadila rovněž do fáze Ib (PAPÁKOVÁ 2016, 15), je možné počítat s touto fází osídlení i na dalších lokalitách v okolí. Poměrově, prozatím, nejvyšším zastoupením v keramickém inventáři je zde přítomna mladší fáze LnK IIb.⁴⁰ Tomuto stupni lineární keramiky náleží také osídlení na archeologickém výkopem zkoumaných lokalitách v nedaleké Studénce „Záhumení“ i poblíž Bravantic (JANÁK a kol. 2011; KRÁSNOKUTSKÁ 2008).

Jistou problematikou jsou postiženy soubory nezdobené keramiky s převážně písčitou složkou v keramickém těstě. Tyto soubory byly získány na pustějovské lokalitě jak povrchovou prospekci, tak rovněž archeologickým výkopem. V. Janákem je tento keramický soubor kladen do souvislosti s nejmladším lengyelským kulturním komplexem hornoslezské lengyelské skupiny (HLS) s možnými vlivy kultury moravské malované keramiky (MMK) (JANÁK 2018, 104). Většina nezdobeného keramického materiálu s převažující písčitou složkou by také, dle popisu V. Podborského, mohla souviset s přítomností kultury s nálevkovitými poháry (KNP) (PODBORSKÝ 1993, 169). Dle fragmentů páskových oušek pocházejících z Fryčových sběrů lze rovněž předpokládat vlivy jordanovské skupiny. Za určitý doklad eneolitického osídlení je možno považovat také některé kamenné artefakty, jako již zmiňovaný fragment serpentinitové bulavy nebo fragment silicitové sekery.

6. 5. Závěr

Archeologická lokalita poblíž obce Pustějov v trati „Dolní čtvrtě“, objevená D. Fryčem na jaře 2008 (FRYČ 2013, 153), byla průběžně zkoumaná povrchovou prospekci a následně v letech 2012–2016 podrobená archeologické sondáži. Během těchto výzkumných činností

⁴⁰ V. Janák rovněž připouští možnost přežívání až do „šarecko-železovského“ stupně LnK III (JANÁK a kol. 2016, 36–38).

byl získán bohatý archeologický materiál v zastoupení keramikou, štípanou a broušenou industrií. Zejména díky keramickému inventáři spolu s broušenou industrií bylo na lokalitě determinováno vícefázové osídlení v obdobích neolitu a eneolitu.

Široká škála surovin broušených a štípaných artefaktů, mezi kterými byly identifikovány např. metabazit, amfibolit, serpentinit, silicit krakovskočenstochovské jury, čokoládový silicit nebo obsidian aj., je dokladem hojného využívání sofistikované distribuční sítě.

V případě srovnávání metod povrchového sběru s terénním odkryvem se ukazuje nesporný přínos povrchové prospekce ve vyhledání nových archeologických komponent, což potvrzuje řada lokalit z nejbližšího okolí objevených D. Fryčem. Rovněž se však projevila problematika výskytu keramiky v povrchových souborech, a to jak z hlediska kvantity, tak i kvality.

Pro bližší poznání přítomnosti eneolitického osídlení by však bylo zapotřebí dalších terénních odkryvů většího rozsahu, které by snad mohly vnést více světla do dané problematiky.

7. Pustějov PU-3, PU-4, PU-5

(Sídliště neolit, eneolit)

Polohy sídlišť, D. Fryčem označených PU-3, PU-4 a PU-5, se nalézají v nevelké vzdálenosti od lokality PU1/PU2. Všechny byly vyhledány metodou povrchové prospekce v průběhu let 2006–2013 (FRYČ 2014, 170). Poloha PU-3 „Dolní čtvrtě“ se nalézá přibližně 300 m východně od jižního okraje lokality PU1/PU2 na mírně svažitém svahu v nadmořské výšce 240 m. Jižní hranici lokality tvoří nivní pásmo řeky Odry. Přibližně 200 m jihovýchodním směrem od jižní hranice lokality PU1/PU2 se nachází poloha označená D. Fryčem PU-4 „Na pasekách“. Místo archeologického naleziště je umístěno na terasovitém výběžku, který vystupuje z jinak nivelizovaného pásma oderské nivy. Nadmořská výška se v tomto případě opět pohybuje okolo 238 m. Od lokality PU1/PU2 je svou polohou nejvzdálenější lokalita PU-5 „Hůrský“, která se nachází přibližně 600 m západně s nadmořskou výškou přibližně 239 m n. m. V současné době je, původně mnohem členitější krajinný reliéf této oblasti, značně ovlivněn záplavovými nánosy. Tento fakt potvrzuje průběh největší povodně v roce 1997, kdy lokality PU-4 a PU-5 byly prakticky v celém svém rozsahu

zaplaveny.⁴¹ V souvislosti s touto skutečností je možné počítat s mnohem vyšší hustotou osídlení v dotčených obdobích.

7. 1. Štípaná kamenná industrie (ŠI)

Z hlediska archeologického inventáře, získaného povrchovou prospekcií zkoumaných lokalit, má zde své nejvyšší zastoupení ŠI. Tyto soubory byly rovněž podrobeny podrobnější analýze, jak tomu bylo v případě souboru ŠI získané z lokality PU1/PU2. Surovinově zde dominuje SGS. Na lokalitě PU-3 je tato surovina zastoupena 28 kusy (84,8 %) oproti 3 kusům (9,1 %) SKČJ. 2 kusy (6,1 %) ŠI byly postiženy přepálením. Na lokalitě PU-4 bylo SGS zastoupeno 22 kusy (56,4 %), SKČJ 12 kusy (30,8 %) a přepáleny byly 3 kusy (7,7 %). Zastoupeny jedním kusem byly na lokalitě získané artefakty z radiolaritu (2,6 %) a ze silicitu typu čokoláda (2,6 %). Ze 105 štípaných artefaktů z lokality PU-5 v počtu 73 kusů (69,5 %) surovinově rovněž převládá SGS. SKČJ je zde zastoupena 26 kusy (24,8 %) a přepálených jedinců je zde přítomno 6 kusů (5,7 %).

Výrobní kategorie je v souborech ŠI největším podílem zastoupena složkou úštěpů, z nichž několik jedinců je upraveno retuší. Dále jsou v této kategorii přítomny čepele, čepelky a jádra. Nejpočetnější soubor úštěpů v počtu 65 kusů (62 %) pochází z polohy PU-5. Čepelí a čepelků je z této lokality 16 kusů (15,2 %). Jádra jsou zastoupena 9 kusy (8,6 %). Ve 2 kusech (1,9 %) je přítomna surovina. Mezi nástroji z lokality PU-5 se nalézají šipky v počtu 5 kusů (4,8 %), 2 kusy drásadel (1,9 %) a 3 kusy zastupují škrabadla (2,6 %). Po jednom kuse jsou zde zastoupeny trapéz, vrták a rydlo (3 %). V souboru 39 kusů ŠI z lokality PU-4 bylo mezi zástupci výrobní kategorie determinováno 14 úštěpů (35,9 %), 8 čepelí a čepelků (20,5 %) a 4 kusy jader (10,3 %). Nástroje jsou zastoupeny 6 kusy škradel (15,4 %), 3 vrtáky (7,7 %) a po 2 kusech rydly a šipkami (10,2 %). Soubor 33 kusů ŠI získaný na lokalitě PU-3 obsahuje 18 úštěpů (55 %), 7 čepelí (21 %), 3 jádra (9 %), 1 kus suroviny (3 %). Nástroje jsou v tomto případě zastoupeny po jednom kuse škradlem (3 %), trapézem (3 %), šipkou (3 %) a vrtákem (3 %). Výběr ŠI z lokalit PU-3 – PU-5 viz obr. 10, 11, 12, 14 a 15.

7. 2. Broušená kamenná industrie (BI)

Z prostředí lokalit PU-3, PU-4, PU-5 byl D. Fryčem prozatím získán jen jeden exemplář ploché kopytovité sekery (obr. 13), a to v poloze PU-4 „Na pasekách“ (FRYČ 2014, 170).

⁴¹ Dle ústního sdělení Daniela Fryče.

Artefakt je v bezvadném stavu a jeví jen drobné známky poškození. Místy se na povrchu objevují i stopy původního leštění. Surovinou tohoto jedince je metabazit typu Jizerské hory (MJH) s magnetickou susceptibilitou $1,32 \times 10^{-3}$ SI. Váha artefaktu je 97,45 g a rozměry činí 79×15×47 mm.

7. 3. Keramika

Nepříliš početný soubor malých fragmentů keramiky doposud získaných D. Fryčem z lokalit PU-3 – PU-5 prozatím nedovoluje bližší specifikaci. Kromě jednoho zlomku s inv. č. PU5-278, který je opatřen svisle provrtaným hrotitým výčnělkem, u jehož paty probíhá hrubě rytá linie, je ostatní keramika obsažená v těchto souborech nezdobená, dobře vypálená do odstínů šedočerné, černé a světlé až tmavé hnědočervené barvy. Převažujícím ostřivem keramického těsta je jemný i hrubozrnný písek a této charakteristice odpovídá také zapůjčený soubor 11 fragmentů atypické keramiky pod označením PU5-275. Identická keramická složka byla D. Fryčem sesbírána např. také na lokalitách PU1, Hladké Životice nebo na lokalitě poblíž Bernartic nad Odrou (FRYČ 2010; 2013; 2015).

7. 4. Datace

Pro nedostatek citlivějších chronologických znaků jsou archeologické soubory získané povrchovou prospekci na lokalitách PU-3 „Dolní čtvrtě“, PU-4 „Na Pasekách“ a PU-5 „Hůrský“ z hlediska datace fázi osídlení velmi problematické. Kultuře LnK náleží prozatím jen jeden zlomek keramiky PU5-278, který má plastickou i vhloubenou výzdobu. Ostatní keramický materiál bude snad možné spojovat s pozdně lengyelskou fází osídlení ve stupních LgIII/IV. Z řad ŠI této dataci odpovídá rovněž výskyt šipek typu Štramberk. Tyto šipky jsou velmi častým nálezem v oblasti Oderské brány (JANÁK 2007, 146). Nálezy šipek jsou ovšem známy i z větších vzdáleností, jako např. z Opavska nebo Olomoucka.⁴² Plochou kopytovitou sekeru PU4-195 můžeme rámcově přiřadit období neolitu, viz srovnání (VENCL 1960).

⁴² Do souvislosti s jordanovskou kulturou stupně LgIVb-c, je dáván jedinec šipky typu Štramberk nalezený v hliníku na lokalitě Olomouc-Slavonín-Arbesova ulice/Zahrady (Jelínek 2018, 90).

7. 5. Závěr

V doposud D. Fryčem získané kolekci nálezů z lokalit PU-3, PU-4 a PU-5 mají početně výrazně nejvyšší zastoupení artefakty ŠI, kde v surovinové skladbě dominuje místní SGS. Z keramických nálezů se prozatím jedná o nereprezentativní soubory, které postrádají datačně citlivější výzdobné prvky. Dílčím aspektem pro bližší poznání těchto lokalit z hlediska jejich plošného rozsahu, délky a fázi osídlení zůstane na případném budoucím archeologickém zásahu pod zemský povrch. Snad by se tak dala vyřešit i otázka vzájemného vztahu pustějovských lokalit.

8. Katalog lokalit

Větší část lokalit, uvedených v tomto soupisu, byla již více či méně publikačně zpracována. Katalog je však doplněn o několik nově zjištěných objevů, které dosud publikovány nebyly. Lokality jsou zde seřazeny abecedně bez ohledu na datačně chronologickou posloupnost. Je třeba také podotknout, že se všechny zde popsané lokality nacházejí v okrese Nový Jičín.

8. 1. Bartošovice

Na katastru obce v trati „Zadní pole“ byl v roce 1971 nalezen serpentinitový sekeromlat náležející, dle E. Grepla, kultuře se šňůrovou keramikou (KŠK) s inv. č. A 03 o rozměrech 108×55×36 mm (GREPL 1972, 39; 2004, 117). L. Šebela uvádí u tohoto artefaktu rozměry 108×57×41 mm (ŠEBELA 1999, 29, Pl. 130:6). Do mladoeneolitické skupiny ho rovněž řadí V. Janák (JANÁK – PŘICHYSTAL 2018, 59). Uloženo: MNJ.

8. 2. Bernartice n. Odrou

Soubor 3 silicitových čepelí (JANÁK – OLIVA – PŘICHYSTAL – GREPL 2004, 168, obr. 1: 1-3) byl nalezen na neznámém místě v katastru obce Bernartice n. Odrou v roce 1929. Surovinou těchto čepelí je SKČJ. Délka artefaktů činí 12, 13,5 a 14 cm. Nález byl zmíněn rovněž (ŽÍLA – LIPJAN 1957, 22). Dle délky přesahující 10 cm je soubor čepelí možné klást do počátků eneolitu (JANÁK – OLIVA – PŘICHYSTAL – GREPL 2004, 169). Inv. č. A 05 – 07. Uloženo: MNJ.

V severní části katastru obce byly povrchovou prospekci D. Fryče v roce 1998 objeveny stopy osídlení. Byl zde nalezen soubor ŠI v počtu 50 ks a malý soubor keramiky, která je však ve velmi fragmentárním stavu (FRYČ 2015, 143–144). V souboru ŠI jsou přítomny také 2 šipky typu Štramberk a dle nich je možné toto sídliště přiřadit stupni LgIII/IV, respektive MMK fáze IIc, dle lokality Hájov „Za Klenosem“. Dalšími nástroji v souboru ŠI byla čepelová a úštěpová škrabadla aj. Převažující surovinou je zde SGS, jehož zdroj D. Fryč objevil v nevelké vzdálenosti od lokality. Malý soubor ŠI a keramiky zde povrchovou prospekci v roce 2019 získal také autor práce. Kromě ŠI z SGS se zde vyskytl rovněž z Malopolska donesený SKČJ.⁴³ Vyloučena není možnost souvislosti sídliště s výše zmíněnými čepelími. Uloženo: dočasně u nálezců.

8. 3. Bílov

Na parcele 3775/1 byla rolníkem E. Shenkem z Bílova nalezena břitová část sekeromlatu z kulmské suroviny cca 9 cm délky (JEDLITSCHKA 1927, 74; STUMPF 1927a, 74; 1927b, 11; JISL 1969, 98). Celý sekeromlat a týlní část sekeromlatu⁴⁴, oba z porfyrického vulkanitu, uvádí z Bílova V. Janák (JANÁK – PŘICHYSTAL 2018, 53, obr. 8:3, 10). Další kompletní exemplář sekeromlatu typu A nalezený na pozemku č. 459 v roce 1978, 14,1 cm dlouhý, je z paleoandezitu (KNÁPEK 2007, 73, 74, obr. 1; JANÁK – PŘICHYSTAL 2018, 62, obr. 10:2).⁴⁵ Sekeromlat náležející kultuře ŠK z k. ú. obce uvádí rovněž L. Šebela (ŠEBELA 1999, 30). Z katastru obce pochází také soubor ŠI, který byl sesbírán E. Jalonkem, S. Weigelem, E. Shenkem a F. Gebauerem na různých místech (WEIGEL 1913, 20; JEDLITSCHKA 1927, 73; JISL 1969, 98–99).

V nedávné době byla v Bílově „Pískovně“ nalezena D. Fryčem sekera trojúhelníkového tvaru spolu se souborem ŠI (FRYČ 2016, 151, obr. 1). Uloženo: nálezce.

8. 4. Bílovec

Z trati „Na Cvrčku“ z parcely č. 318/1 pochází sekera se souměrným ostřím 8,5 cm délky nalezená spolu se silicitovou šípkou (KADLČÍK 1958, 16; JISL 1969, 100). Z lokality „Pivovarský kopec“ pochází 10,9 cm dlouhá sekera oválného průřezu z dioritu. Dále odtud pochází týlní část fasetovaného šestibokého sekeromlatu z kulmského prachovce, jenž se

⁴³ Autorem práce byl na podzim 2019 na lokalitě nalezen masivní úštěp této suroviny (obr. 26:1)

⁴⁴ Oba artefakty jsou uloženy v SZM v Opavě a uvádí je také L. Jisl (JISL 1969, 99).

⁴⁵ Artefakt je uložen v MNJ.

dochoval v délce 6,7 cm (JISL 1969, 100). ŠI je zde zastoupena ve čtyřech exemplářích šipkami a několika čepelemi a čepelkami (STRUMPF 1927a, 74; 1927b, 11; JEDLITSCHKA 1927, 73; KADLČÍK 1958, 16). Dvě silicitové šipky byly nalezeny na parcelách č. 158 a 318 v Bílovci-Radotíně (KADLČÍK 1958, 16; JISL 1969, 100). Z trati „Na valech“ pochází 15,3 cm dlouhá břitová část vrтанého kamenného nástroje se souměrným ostrím (KADLČÍK 1958, 16–17; JISL 1969, 100). V místní části „Labuť“ byla v roce 1941 na pozemku 1701/1 nalezena 5 cm dlouhá břitová část sekeromlatu kruhového průřezu z bazaltu. Dle L. Jisla se jedná o fragment sekeromlatu s čepcovitým týlem náležející KNP (JISL 1969, 100–101). Z parcely č. 391 – 22 pochází 12,5 cm dlouhý, částečně poškozený sekeromlat s oblým týlem z kulmského pískovce (KADLČÍK 1958, 16; JISL 1969, 101; ŠEBELA 1999, 30). Týlní část sekeromlatu z hadce, 8 cm dlouhá, pocházející z kopce Labuť poblíž větrného mlýna z pozemku č. 2036, nalezená v roce 1926, byla darována do muzea v Bílovci (STRUMPF 1927a, 74; 1927b, 11; JEDLITSCHKA 1927, 73; SCHIRMEISEN 1943, 47; KADLČÍK 1958, 16; JISL 1969, 101). Z neurčitých míst k. ú. Bílovce pochází 6,3 cm dlouhý břit sekeromlatu (JEDLITSCHKA 1927, 73) a 3,2 cm dlouhý kamenný artefakt s provrtaným otvorem (JISL 1969, 101). Všechny nálezy z Bílovce jsou v současnosti uloženy v MNJ.

Z několika míst v k. ú. Bílovce byl získán J. Divišem soubor ŠI, jehož část nálezce zařadil do období neolitu (DIVIŠ 2011, 120–121, 126–127). V říjnu 2004 našel J. Diviš broušenou sekeru oválného průřezu se souměrným břitem, jejíž délka je 9 cm (DIVIŠ 2004, 21–22, obr. 2). Nejnověji J. Diviš v roce 2020 našel v této oblasti další broušenou sekeru, u které se domnívá, že je vyrobena z nefritu. Uloženo: nálezce.⁴⁶

8. 5. Bítov

Závěrem 50. let minulého století byla na poli v k. ú. obce nalezena 7,8 cm dlouhá broušená sekera vyrobená z droby. Soubor ŠI byl nalezen na pozemku č. 524/1 v poloze „U kapličky“ (SCHIRMEISEN 1943, 45; JISL 1969, 101).

8. 6. Blahutovice

Archeologické nálezy z k. ú. obce byly nalézány ve třech polohách a svůj zájem o zdejší pravěké osídlení projevila řada badatelů již na konci 19. a na samém začátku 20. století. První poloha se nalézá na pozemcích zvaných „Na mlýně“ na mírném jižním svahu ve výšce cca

⁴⁶ Informaci o tomto nálezce mi sdělil D. Fryč.

276 m n. m. Ze severní strany je lokalita vymezená železniční tratí, z jihovýchodu silnicí do Blahutovic a z jihozápadu pak silnicí I. třídy do Hranic. Stopy sídliště zde byly objeveny již v roce 1905 a následně zde výzkumy prováděl A. Hausotter, který odtud získal soubor nálezů vypovídajících přítomnost kultury LnK. Keramika zde získaná má plastickou i vhloubenou výzdobu ve formě linií a klikatek zdobených důlky. Fragmenty keramiky jsou uloženy v MNJ. Mezi další nálezy odtud náleží soubor BI zastoupený 19 cm dlouhou trojúhelníkovou sekerou bez břitu nalezený v roce 1910 A. Hausotterem (JISL 1969, 7). E. Grepl v případě tohoto artefaktu uvádí rozměry 182×95×56 mm (GREPL 2004, 118). Dalšími zástupci⁴⁷ BI z této polohy jsou tři kusy seker s kopytovitým ostřím, fragment kopytovitého klínu, poškozený sekeromlat nepravidelného tvaru a 10,7 cm dlouhá břidlicová sekera s kopytovitým ostřím (JISL 1969, 7). Soudě dle nálezů je možné lokalitu přiřadit kultuře s LnK.

Další archeologická poloha objevená již v roce 1888 západně od obce v polní trati „Zadní pole“ u tzv. „Ungarngrabenu“ (MAŠKA 1898, 40) přinesla celou řadu archeologických nálezů spadajících i do období neolitu a eneolitu. Svě výkopy zde prováděli K. J. Maška, S. Weigel a rovněž G. Stumpf (MAŠKA 1898, 40; WEIGEL 1919, 19; STUMPF 1927, 12). Nejčetnější složku tvořily nálezy ŠI, ovšem v současnosti jsou tyto soubory z větší části nezvěstné. Několik málo zlomků keramiky dosvědčuje přítomnost kultury s LnK. Poměrně četné jsou také nálezy BI. E. Grepl zmiňuje 9 artefaktů, kterými jsou 2 kopytovité sekery, motyka, 2 sekeromlaty, 2 sekery se zakulaceným týlem a souměrným břitem, sekera s nesouměrným břitem, zaobleným týlem a mírně hraněnými boky a sekera se souměrným břitem a rovným týlem (GREPL 2004, 117–118).⁴⁸ Dva fragmenty týlní části sekeromlatů, jeden z kulmského prachovce, druhý z dioritu, a kompletní exemplář sekeromlatu z diabasitu s příslušností k KNP uvádí V. Janák (JANÁK – PŘICHYSTAL 2018, 53, 8:1, 2 a 5).⁴⁹ Fragmenty keramiky z Blahutovic znázorněny V. Janákem viz (JANÁK 1997, 112, obr. 4:3–9).

Třetí lokalitou na k. ú. obce Blahutovice je pískovna v trati „Blahutovicko“ vzdálená od jižního okraje obce přibližně 400 m jihovýchodním směrem v těsném sousedství starší pískovny. Před započatím těžby písku zde E. Grepl zachránil v roce 1995 malý soubor fragmentů keramických nádob náležejících lengyelské kultuře (JANÁK 1997, 114, obr. 5:1, 3–5, 117).

⁴⁷ Tyto artefakty jsou uloženy v MZM v Brně.

⁴⁸ Uloženo v MNJ.

⁴⁹ Uloženo v MZM v Brně.

8. 7. Bravantice

V katastru obce na pozemku č. 778 došlo v roce 1936 k nálezům bezmála 12 cm dlouhého obdélného sekeromlatu. Artefakt nese stopy poškození týlu i břitu. Na lokalitě „Pánské pole“ byl při zemědělských pracích v roce 1910 učiněn nález broušené silicitové sekery o délce 11 cm. Další sekera 8,5 cm dlouhá z krzemionského pruhovaného silicitu byla nalezena v roce 1936 na parcele č. 989/2 (JISL 1969, 101). U Zámeckého mostu v potoce Setina na pozemku č. 1645/1 byla opět nalezena silicitová sekera, která byla broušená i částečně štípaná, 7,9 cm dlouhá (KADLČÍK 1957, 8; JISL 1969, 102). Soubor ŠI, včetně jednoho kusu čepelovitého hrotu, měl být nalezen u tzv. Popského mostu (STRUMPF 1927a, 74; 1927b, 11; JEDLITSCHKA 1927, 73; JISL 1969, 102).

Vzhledem k narušení archeologických situací při stavbě dálnice D47, byl v jižní části k. ú. obce Bravantice na podzim roku 2006 proveden záchranný archeologický výzkum. Z bezmála dvou set zahloubených objektů bylo 166 interpretováno jako součást sídlištního areálu. Ten byl posléze dán do souvislosti s osídlením lokality kulturou s lineární keramikou (LnK) stupně IIb. Bylo zachyceno přibližně 5 částečných půdorysů dlouhých křulových nadzemních staveb. Dalšími objekty byly hliníky, zásobnice a objekty bez bližší specifikace. Nalezený hmotný inventář tvořil soubor fragmentů jemné i hrubé (technické) keramiky vesměs globulárních tvarů. Dalšími typy tvarů byly mísy, misky, láhve a putny. Výzdoba zde byla zastoupena lineárním ornamentem s notovými značkami, nehtovými důlky a plastickou výzdobou ve formě výčnělků. Získaný soubor ŠI činil 369 kusů. Surovinově zde převládala SKČJ (81 %) nad SGS (14 %). Složku nástrojů tvořily škrabadla, retušované čepele, vruby, trapézy aj. BI byla zastoupena dvěma kopytovitými klíny ze zelené břidlice (KRÁSNOKUTSKÁ 2008, 42–43).

I přes fakt, že se v tomto případě jedná, v naší studované oblasti, o nejrozsáhlejší archeologicky prozkoumanou polohu, byla zachycena pouze část sídelního areálu. Nelze tedy vyloučit možnost, že lokalita byla osídlena již ve stupni IIa, případně v navazujícím stupni III. Je to však pouze v rovině spekulací a prozatím je platné, že poloha byla osídlena pouze ve stupni IIb kultury s LnK.

8. 8. Bravinné

Na pozemku č. 812/2 v obecním lese měl být nalezen fragment nedokončeného sekeromlatu (STRUMPF 1927a, 74; 1927b, 11; JEDLITSCHKA 1927, 74; SCHIRMEISEN 1943; JISL 1969, 102).⁵⁰

8. 9. Děrné

V osmileté střední škole ve Fulneku měl být uložen J. Pavlíkem nalezený sekeromlat o délce 12,5 cm. Ten byl získán v roce 1955 na hranici pozemků č. 30 a 40 v k. ú. obce (KADLČÍK 1956, 16; JISL 1969, 102).

8. 10. Hladké Životice

V průběhu let 2007–2009 objevil D. Fryč několik poloh se stopami osídlení z období neolitu i eneolitu v katastru obce, které pracovně označil jako HŽ Ia, Ib, IIa, IIb a III (FRYČ 2010, 311–313). Všechny polohy sídlišť využily teras na pravém i levém břehu Husího potoka, který v tomto osídleném prostoru tvoří vodovodní páteř. Metodou povrchového sběru na všech 5 polohách D. Fryč získal poměrně velké množství archeologického materiálu složeného z fragmentů keramiky, souboru ŠI, BI a rovněž několik artefaktů z řad OKI. Všechny D. Fryčem získaný materiál ze zkoumaných sídlišť v okolí Hladkých Životic, zpracovala ve své bakalářské diplomové práci D. Kalíšková (KALÍŠKOVÁ 2014).

Fragmenty keramiky v celkovém počtu 90 ks jsou z větší části nezdobené. Pouze na poloze IIb bylo nalezeno pár zlomků náležejících kultuře LnK, zdobených rytou linií, popř. nehtovými důlky. Z plastických výzdobných prvků nádob ve formě výčnělků, náležejících LnK, se v souboru vyskytl ve dvou případech. Ostatní soubor zlomků s výčnělky, v jednom případě typu „soví hlavička“, byl přiřazen kultuře MMK (KALÍŠKOVÁ 2014, 67–69). Rovněž nezdobená složka keramického souboru byla povětšinou dána do souvislosti s MMK.

Soubor ŠI ze všech životických lokalit dohromady činil 220 ks. Většinou složku suroviny ŠI tvoří místní SGS. Z typologicko-technologického hlediska se v souboru vyskytují čepele s retuší i bez retuše, škrabadla, vrtáky, šipky, aj. V několika případech nesou čepele stopy srpového lesku (KALÍŠKOVÁ 2014, 71–85).

⁵⁰ Uložen v MNJ.

Broušenou industrii, která byla získána pouze na lokalitě IIb, zastupují kopytovité klíny (2 ks), sekery (10 ks) a z řad ostatní kamenné industrie OKI to jsou brousek, dláto a polotovar (KALÍŠKOVÁ 2014, 70).

V roce 2013 byl v intravilánu obce zkoumán výkopem pro inženýrské sítě narušený objekt. Dle nálezů byl rámcově datován do období neolitu (PAPÁKOVÁ – HOŘÍNKOVÁ 2014, 161).

8. 11. Hostašovice

Z k. ú. obce pochází sekeromlat oválného průřezu s tupým týlem, který je v současnosti uložen v novojičínském muzeu. Exemplář má délku 12,1 cm a jeho surovinou je E. Greplem uváděn diorit s příslušností artefaktu ke KNP (GREPL 2004, 119). Do stejného období jej řadí i V. Janák, ovšem surovinou je dle A. Přichystala jemnozrnný vulkanit (JANÁK – PŘICHYSTAL 2018, 53, obr. 8:8).

8. 12. Hukovice

V novojičínském muzeu se nachází sekeromlat s oblým týlem, který měl být nalezen v k. ú. obce Hukovice. Surovinou jedince je kulmský prachovec. V. Janák řadí artefakt do spojitosti s KNP (JANÁK – PŘICHYSTAL 2018, 53, obr. 8:6).

8. 13. Hůrka

E. Grepl uvádí ze sbírek MNJ nedokončený sekeromlat 13,4 cm délky s poškozeným týlem.⁵¹ Použitou surovinou je křemičitý pískovec (GREPL 2004, 119). Patrně se jedná o artefakt, který měl být nalezen v polní trati „Lubštiny“, vzdálené přibližně 2000 m západně od obce, a to dle ústního sdělení p. J. Kováře z Hůrky. Dále se ve sbírkách MNJ nacházejí sekera s hrotitým týlem a sekeromlat se zakulaceným týlem. U těchto dvou artefaktů je však místo nálezů v k. ú. obce zcela pochybné, neboť u obou je uváděno dvojí naleziště ve tvaru „Hůrka? Bělotín?“. Uloženo: MNJ.

⁵¹ Inv. č. A-122

8. 14. Janovice

Z neznámého místa v k. ú. obce pochází sekera s hrotitým týlem a souměrným břitem, 11, 5 cm dlouhá z , dle E. Grepla, šedozeleného dioritu (GREPL 2004, 119). S tímto nálezem v katastru Janovic lze rovněž ztotožnit zmínku, viz (JANÁK – PŘICHYSTAL 2018, 59). Sekeromlat KŠK s oblým týlem nalezený na neznámém místě v k. ú. obce uvádí L. Šebela (ŠEBELA 1999, 69, Pl. 140:1). Uloženo: MNJ.

8. 15. Jestřábí

Jako součást sbírek novojičínského muzea uvádí E. Grepl 7,2 cm dlouhou sekeru s hrotitým týlem z blíže nespecifikované vrstevnaté horniny, která měla být nalezena v k. ú. obce Jestřábí (GREPL 2004, 119).

8. 16. Kojetín – Požaha

Rovněž na výšinném sídlišti, proslaveném zejména přítomností púchovské kultury, byly nalezeny artefakty mnohem staršího data. Prvním z nich byla 8,5 cm dlouhá sekera se souměrným břitem z křemičité horniny. Druhý exemplář byl nalezen v roce 1927. Sekera má souměrný břit a zakulacený tyl a délka činí 7 cm. Jako surovinu E. Grepl uvádí zvětralý těšenit (GREPL 2004, 119–120).⁵²

8. 17. Kopřivnice

Přibližně 450 m severozápadním směrem od městské zástavby byly v roce 1994 J. Divišem objeveny dvě polohy s hojným výskytem ŠI, které objevitel pracovně nazval Kopřivnice 2. a Kopřivnice 3. Kromě pozdního paleolitu část souboru J. Diviš přiřadil mladoneolitickému období (DIVIŠ 2001, 55–57). Na jiném místě v soupisu lokalit dává J. Diviš polohu Kopřivnice 3. do souvislosti s lengyelskou kulturou (DIVIŠ 2011, 119). Severně od města je uváděna lokalita Lubina - Staré Nádraží, kterou J. Diviš uvádí jako neolitickou. Své určení však zakládá jen na malém souboru ŠI bez přítomnosti keramiky (DIVIŠ 2011, 119).

⁵² Uloženo v MNJ.

8. 18. Kujavy

Na jaře roku 2009 objevil D. Fryč poblíž jižního okraje obce v polní trati „Fulvárky“ na ploše přibližně 100×50 m stopy osídlení kulturou s LnK. Během několikaletých sběrů odtud nashromáždil poměrně bohatý archeologický materiál sestávající ze zlomků keramiky, štípané a broušené industrie. Keramický soubor, kromě dvou jedinců zdobených rytou linií a v jednom případě i notovou značkou, je jinak bez výzdoby. Soubor BI v počtu 8 kusů se skládá ze seker a kopytovitých klínů.⁵³ Surovinou těchto artefaktů je dle D. Fryče metabazit typu Jizerské hory. Sortiment ŠI⁵⁴ svou skladbou ve formě čepelí, úštěpů a jader vypovídá o místní výrobní činnosti (FRYČ 2012, 130–132).⁵⁵

8. 19. Lhotka-Lubojaty

Na parcele č. 1937 byla rolníkem K. Starým nalezena 7,6 cm dlouhá silicitová sekera lichoběžníkového tvaru (JISL 1969, 103).⁵⁶

8. 20. Libhošťská hůrka

Libhošťská hůrka s výškou 494 m n. m., jež je součástí Podbeskydské pahorkatiny, je zmiňována v souvislosti s hojnými nálezy ŠI, přičemž část těchto nálezů náleží obdobím neolitu i eneolitu. Výběr ŠI z této lokality, který by dle V. Janáka mohl náležet KNP, je z větší části z SGS (JANÁK 2007, 161, 147, obr. 6:1-12, 148, obr. 7:1-12). Ve sbírkách MNJ je odtud rovněž 9,2 cm dlouhý dioritový sekeromlat nalezený libhošťským farářem J. Slavíčkem (GREPL 2004, 120). Tento zde a v blízkém okolí⁵⁷ našel také dva exempláře seker z hematitu. Jejich datace je však velmi problematičtá, a obě mohou náležet do mladšího období, než je eneolit (JANÁK – PŘICHYSTAL – GREPL 2004, 183–186, 189, tab. 1, 2). Několik souborů ŠI odtud bylo získáno J. Fryčem v 70. letech a J. Divišem v 90. letech minulého století. Většina však byla zařazena do období paleolitu a mezolitu. Do neolitu a lengyelské kultury řadí J. Diviš pouze lokality „Závišice 4 (JIH)“, „Závišice 5 (JZ)“,

⁵³ Artefakty zobrazeny v (FRYČ 2012, 131, obr. 7).

⁵⁴ Výběr ŠI (FRYČ 2012, 132, obr. 8).

⁵⁵ Archeologický materiál je prozatím v držení D. Fryče.

⁵⁶ Artefakt byl původně uložen v bíloveckém muzeu. V současnosti by se měl nacházet v MNJ.

⁵⁷ „Sirkové lázně“, lokalita nacházející se poblíž Libhošťské hůrky.

„Závišice-Libhošťská Hůrka“ a „Libhošť-Silnice 2“ (DIVIŠ 2011, 119). To vše však opět jen na bázi nálezů ŠI s absencí keramiky.

8. 21. Lubojaty

V k. ú. Lubojat na pozemku č. 1155/1 byl nalezen trojúhelný sekeromlat se šikmým týlem a poškozeným břitem. Artefakt náležející kultuře LnK je 11,3 cm dlouhý, vyrobený z dioritu (JISL 1969, 102). Na parcele č. 809 v trati „Popský příkop“ byl nalezen 8 cm dlouhý dioritový sekeromlat s hraněnými boky, podélně mírně prohnutý, v místech průvrvtu rozšířený, s válcovitým týlem (JISL 1969, 103; ŠEBELA 1999, 93–94, Pl. 149:4). Na témže místě našel R. Gold 10,2 cm dlouhý sekeromlat kruhového průřezu s plochým týlem zhotovený z kulmské horniny (STRUMPF 1927a, 74; 1927b, 11; JEDLITSCHKA 1927, 74–75 ; SCHIRMEISEN 1936, 14; 1943, 48; KADLČÍK 1957, 8; JISL 1969, 103; ŠEBELA 1999, 93–94, Pl. 146:6).

8. 22. Nový Jičín - Loučka

Obec ze západu volně navazující na město Nový Jičín měla v minulosti ve svém katastru několik dílčích archeologických nálezů. Dva fragmenty sekeromlatů z kulmské droby, nalezené v k. ú. obce, uvádí V. Janák (JANÁK – PŘICHYSTAL 2018, 53, obr. 8:12a, 12b). E. Grepl uvádí odtud fragment týlní části sekeromlatu z jemnozrnné horniny náležející kultuře ŠK (GREPL 2004, 120).⁵⁸

Bezesporu velmi zajímavý je soubor dvou kopytovitých klínů nalezených jednotlivě v nevelké vzdálenosti od sebe spolu s několika kusy ŠI. Nález byl učiněn A. Hřívou v nedávné době na severním okraji katastru obce. První exemplář (obr. 19:4) byl nalezen na jaře roku 2015 v polní trati „Černá strana“ na severovýchodním svahu návrší zvaného Kaní hůra (320 m n. m.). Artefakt má délku 11,6 cm a použitou surovinou je MJH. Břit spolu s týlem jsou poškozeny a povrch jedince je dosti abradován. Z těsné blízkosti tohoto artefaktu byl rovněž získán malý soubor ŠI (obr. 19:1-3) obsahující 6 cm dlouhou čepel s výrazným srpovým leskem a zoubkovanou retuší, čepel s ventrální retuší 3,8 cm dlouhou spolu se škrabadlem. Surovinou ŠI je místní SGS. Druhý jedinec kopytovitého klínu (obr. 18:1) byl nalezen na jaře 2020 v trati „Boří“, přibližně 400 m severně od předchozího exempláře. Tento klín má délku 15,3 cm a surovina byla předběžně určena jako MJH. Kromě drobných odštěpků na hraně břitu je artefakt v bezvadném stavu s viditelnými stopami leštěného

⁵⁸ Nálezy uloženy v MNJ.

povrchu. V nejbližším okolí místa nálezu byl rovněž získán soubor 3 kusů ŠI (obr. 18:2-4). Jednalo se o 5,1 cm dlouhou čepel, srpovou čepel délky 3,1 cm a 2,6 cm dlouhé škrabadlo. Surovinou celého souboru bylo determinováno SKČJ.⁵⁹ Přibližně 300 m severovýchodně od místa nálezu druhého kopytovitého klínu byl nalezen, sic již v k. ú. obce Šenov, artefakt (obr. 19:5), který je nápadně podobný artefaktu PU1-6 z Pustějova. Jedinec má váhu 48 g a rozměry činí 12×2×1,4 cm. Artefakt byl nalezen A. Hřívou spolu s jedním kusem ŠI (obr. 19:6) rovněž v trati „Boří“.

8. 23. Odry

K. Wiltschem z oderského muzea Katovna mi byl laskavě zapůjčen, v naší oblasti ojedinělý, soubor z řad kovové industrie (KI), jehož obsahem jsou dvě měděná dláta a fragment ploché měděné sekery. Artefakty byly nalezeny v různých částech k. ú. Odry. Dláto I.,⁶⁰ vážící 53 g a dlouhé 11,8 cm, bylo nalezeno v jižní části katastru na svahu nad soustavou rybníků. Dláto II., dlouhé 8,8 cm a vážící 11 g, bylo spolu s fragmentem ploché sekery nalezeno v severovýchodní části k. ú. obce. Zařazení všech tří artefaktů do období eneolitu potvrdil i J. Peška. Kromě těchto artefaktů z řad KI mi K. Wiltsch rovněž umožnil pořízení fotek tří artefaktů ŠI nalezených v intravilánu i v nejbližším okolí. Jedna se o část jádra, čepel a šipku typu Štramberk.⁶¹

8. 24. Palačov

Lokalita se stopami eneolitického osídlení se nachází ve východním okraji katastru obce na mírném východním svahu, který vybíhá z návrší zvaného Podolica (327 m n. m.). Ze severu je lokalita obtékána potokem Jaskenkou. Autor práce zde v nepravidelných intervalech od roku 2010 provádí povrchovou prospekci, přičemž byl získán soubor BI a také několik kusů ŠI.⁶² Ta je zde zastoupena několika čepelimi a úštěpy z SGS. Z radiolaritu zelené barvy je v souboru přítomno jádro. Soubor BI zastupují 3 exempláře seker (obr. 16). První z nich byla nalezena na podzim 2010. Sekera má oválný průřez, souměrný břít a zaoblený tyl. Jedinec má délku 8,4 cm a surovinou je MJH. Druhy amfibolitový exemplář s asymetrickým zkoseným břitem a poškozeným tylem má délku 4,4 cm. Třetí masivní sekera obdélného tvaru

⁵⁹ Nálezy jsou prozatím v držení nálezce.

⁶⁰ Vyobrazení dláta rovněž (Johančík 2017, 29, obr. 21)

⁶¹ Šipka pochází z Motýlího údolí pod Milíkovem.

⁶² Další kamenné artefakty má odtud M. Pavlík, a to i z řad BI.

i průřezu s hraněnými boky a souměrným břitem byla nalezena na jaře roku 2019. Artefakt má rozměry 16,4×4,9×3,2 cm a jeho hmotnost je 592 g. Typologicky lze všechny tři nalezené exempláře zařadit do období eneolitu s možnou návazností na KNP, a to dle srovnání s některými podobnými jedinci ze souboru eneolitických broušených artefaktů z regionů Čáslav - Kutná Hora (Zápotocký 2002, 198, obr. 3:3; 211, obr. 29; 207, obr. 21:9).

V nevelké vzdálenosti (cca 200 m) východně od této lokality v trati „Palacko“ našel autor práce na mírně terénní vlně malý soubor ŠI a několik malých fragmentů keramiky, kterou je možné rámcově datovat do pravěku. Nalezený soubor ŠI zastupuje čepel z SGS, čepelka s leskem z kroupnatého silicitu typu Świeciechów a trojúhelníková šipka s vrubem vykrojenou bází z SGS, kterou J. Peška přiřadil epišňurovému komplexu. Přesto, že se tato poloha nachází již v k. ú. obce Jičina, označil jsem jí jako „Palačov 2.“

8. 25. Příbor-Hájov

Lokalita, kterou v roce 1971 objevil J. Fryč a označil jí jako „Hájov 1.“, leží v trati „Za Klenosem“ v k. ú. města Příbora, na k jihu skloněném svahu, ve výšce 310 m n. m. V průběhu let prováděli členové příborského archeologického kroužku na lokalitě povrchovou prospekci, a to i při melioračních pracích v roce 1976, kdy bylo i fotograficky zdokumentováno několik narušených objektů (FRYČ 1985, 14–19). Na lokalitě Hájov 1. bylo získáno přibližně 3000 ks zlomků keramiky a několik set kusů ŠI. Ta zde byla zastoupena převážně čepelími, čepelovými škrabadly a obsáhlým souborem šipek typu Štramberk. Z hlediska surovin má zde své výhradní zastoupení místní SGS. Ojedinele byl nalezen radiolarit nebo velmi vzdálený obsidián (JANÁK 1995, 5). Detailním rozбором keramické složky nalezené na lokalitě Hájov 1. učinil V. Janák závěr, že se v tomto případě jedná o sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou (MMK) stupně IIc s jistými vlivy KNP (JANÁK 1995, 16–17).

K dalšímu narušení archeologických situací došlo v roce 1986 během melioračních prací v trati „Klenosek“, která se nachází přibližně 650 m severně od výše zmíněné lokality Hájov 1. Bylo narušeno několik pravěkých objektů a výzkumem byl získán soubor zlomků keramiky, avšak jen pár jedinců náleželo LnK (JANÁK – GREPL a kol. 1987, 52–55). Zhruba ve vzdálenosti 450 m východně od této polohy byla autorem práce v roce 2019 získána týlní část broušené sekery oválného průřezu a silicitová, částečně broušená sekera dlouhá 6 cm. Tuto polohu je možné ztotožnit s lokalitou Hájov 2. zmiňovanou J. Fryčem v souvislosti s nálezem keramiky, ŠI a BI (FRYČ 1985, 18). O této lokalitě, ale s jiným číslem, referuje též J. Diviš (DIVIŠ 2003, 10).

8. 26. Příbor

Přibližně 1300 m jihozápadně od centra města na mírném návrší zvaném Písková (317 m) byly J. Divišem v roce 1986 zjištěny stopy pravěkého osídlení z pozdní doby bronzové a laténské. Nověji však J. Diviš informuje o nález keramiky MMK (DIVIŠ 2003, 10). Na jaře 2017 byl autorem práce na této lokalitě nalezen fragment kopytovitého klínu (obr. 17:4) bez týlní části. Artefakt svým netypicky zploštělým tvarem by mohl souviset právě se zmiňovanou MMK. V nevelké vzdálenosti západně od Pískové, poblíž Janského sloupu,⁶³ byla J. Divišem nalezena v roce 2000 silicitová šipka (DIVIŠ 2001, 57–58).

K nečekanému nálezu došlo v roce 2008 na dlouhodobě zkoumané polykulturní lokalitě v trati „Skotnické pohraniční pole“ poblíž obce Prchalov, kterou v roce 1997 objevil J. Diviš (DIVIŠ 1998, 64–68). Oním nálezem, učiněným autorem práce, byl keramický fragment těla nádoby s vhloubenou výzdobou ve formě kolku složeného z vodorovné řady 6 prstových důlků (obr. 17:2). Dle výzdoby tak bylo možno fragment přiřadit bošácké kulturní skupině (BKS). Přiřazení k tomuto kulturnímu okruhu bylo potvrzeno i J. Peškou. Tento keramický fragment je tak prozatím ojedinělým dokladem přítomnosti nositelů mladoeneolitické kultury na této lokalitě poblíž Příbora.

L. Poláškem byl autoru práce předán fragment břitové části ploché sekery se souměrným břitem (obr. 17:1) s tvrzením, že artefakt nalezl rovněž na prchalovské lokalitě. V tomto případě by se jednalo o první nález BI z této polohy a mohlo by se tak jednat o další doklad eneolitického osídlení na tomto polykulturním sídlišti.

8. 27. Sedlnice

Soubor 4 kusů BI z katastru obce, uložený v MNJ a zmiňovaný E. Greplem, je zastoupen 8,6 cm dlouhým sekeromlatem s plochým týlem a hraněnými boky bez udání použité suroviny.⁶⁴ Druhým exemplářem je 7,3 cm dlouhý sekeromlat se skoseným týlem z těšenitu, nalezeným v roce 1968 v říčce Sedlničce.⁶⁵ Dalším artefaktem je 8,5 cm dlouhá břitová část sekeromlatu. Posledním, E. Greplem uváděným, předmětem je 8,7 cm dlouhý poškozený sekeromlat z hadce (GREPL 2004, 120–121). Tento je zmíněn v souvislosti s KŠK také L. Šebelou (ŠEBELA 1999, 138). Jako mladoeneolitickou BI jmenuje V. Janák 3 ks BI

⁶³ Návrší (316 m n. m.).

⁶⁴ Inv. č. A – 516.

⁶⁵ Inv. č. A – 6523.

s tím, že u jednoho exempláře uvádí jako surovinu metagabro (JANÁK – PŘICHYSTAL 2018, 59, 61, obr. 9:13). Není však jasné, zdali je můžeme ztotožnit z výše E. Greplem uváděnými jedinci.

Na jaře roku 2014 byla autorem práce v jihozápadní části katastru obce na nevelké ploše získaná kolekce štípané industrie (ŠI). Soubor byl postupně v dalších letech rozšiřován o další nálezy ŠI. Zcela převažující položkou v souboru je výrobní odpad ve formě drobných úštěpů. Čepele zastupuje prozatím jen malý počet artefaktů. Retušovaná čepel s vrubem a vrták zhotovený z vrchlíku jádra jsou zástupci nástrojů. Z lokality pochází také 8 kusů jader. Z hlediska surovin nebyl doposud soubor determinován. Předběžně však lze tvrdit, že zde převládá místní SGS. Prozatím vše nasvědčuje tomu, že zkoumaná poloha měla čistě výrobní charakter a hotové nástroje byly odtud odnášeny. Poté, co si soubor ŠI prohlédl O. Mlejnek, bylo možné lokalitu přiřadit aspoň rámcově do období neolitu?

8. 28. Spálov

Ze sbírek oderského muzea „Katovna“ byl autoru práce K. Wiltschem zapůjčen soubor větších fragmentů keramických nádob náležejících badenské kultuře. Dle nálezové zprávy, jejímž autorem je rovněž K. Wiltsch, byl soubor získán během melioračních prací na přelomu 50. a 60. let minulého století v k. ú. obce Spálov. Lokalita se nachází poblíž prameniště bezejmenného potoka u pily zvané „Kočanda“ (WILTSCHE, n. zpráva, nedatováno). O tomto nálezů se zmiňuje také V. Podborský a nalezený keramický soubor klade do okruhu mladší boleslavské fáze KK Ib (PODBORSKÝ a kol. 1993, 182). V souboru je zastoupena široká škála typů nádob a výzdobných prvků. Jsou zde fragmenty šálků,⁶⁶ nezdobený fragment nálevkovitého hrnce, nálevkovité mísy, okraje amfor, atd. Výzdoba je zde zastoupena jak vhloubenou, tak i plastickou složkou ve formě vpichů, důlků, vrypů a rytých linií, které zejména na fragmentech šálků tvoří hustou síť. Plastická výzdoba je zde ve formě výčnělků, různých typů tunelových uch a je zde přítomna i přesekávaná plastická lizéna. Povrch fragmentů je hrubý i leštěný. Z celého souboru ojedinělým je kamenný závěsek z břidlice ve tvaru sekeromlatu, který má délku 5,8 cm a průměr provrtu 1,3 cm.

⁶⁶ Ucha, okraje, výdutě

8. 29. Stachovice

E. Grepl uvádí z této lokality nález dioritového sekeromlatu 12 cm dlouhého. Artefakt má mírně hraněné boky a zaoblený týl, který je spolu s břitem zčásti poškozen (GREPL 2004, 121).

8. 30. Stará ves u Bílovce

Z katastru obce pochází exemplář částečně broušené silicitové sekery 11,3 cm dlouhé, která měla být nalezena na pozemku č. 706. Na parcele č. 1884 byla nalezena unikátní silicitová dýka dlouhá 10,8 cm. (JISL 1969, 104). V. Janák dýku zařadil do pozdně eneolitického období (JANÁK 2004, 172).

8. 31. Starý Jičín

Na podzim roku 2016 objevil autor práce stopy pravěkého osídlení v polní trati „Grasmanka“. Lokalita se nachází přibližně 500 m jihovýchodně od centra obce Starý Jičín na svahu s mírným sklonem k jihovýchodu ve výšce v rozmezí 325–315 m n. m. Na severní straně je lokalita ohraničena probíhající silnicí I. třídy E 462 Hranice - Frýdek Místek a jižní část svahu je podélně mírným terénním stupněm oddělena od nivního pásma potoka Grasmanky, protékajícího od lokality ve vzdálenosti přibližně 100 m.

Během povrchové prospekce byl na lokalitě získán malý fragment břitové části broušené sekery (obr. 17:5), kterou je možné rámcově přiřadit období eneolitu. Dalším nálezem byl keramický zlomek (obr. 17:3) s dvojitou lizénou zdobenou důlky. Dle M. Šmídem uváděného numerického kódu keramického inventáře KNP viz (ŠMÍD – PŘICHYSTAL 2015, 346 : 2323) můžeme náš zlomek přiřadit této kultuře. Na lokalitě bylo získáno také několik ks ŠI, kterou je možné rovněž spojovat s přítomností KNP v této poloze.

8. 32. Studénka-Butovice

Ze starších nálezů, učiněných na katastrech Studénky a místní části Butovic, je třeba zmínit 14 cm dlouhý sekeromlat se souměrným břitem a oblým týlem. Dalším artefaktem z řad BI s označením „Butovice“ je 6,8 cm dlouhá vrtaná sekera (JISL 1969, 105). Další

nálezy ŠI a BI z území obce uvádí (MAŠKA 1898, 39; WEIGEL 1913, 20; KADLČÍK 1948, 70, aj.).

Přibližně 1200 m jihozápadně od obce Studénka v trati „Dolní čtvrtě“ objevil D. Fryč v roce 2007 stopy osídlení kulturami lineární a lengyelskou (FRYČ 2013, 155–156; 2016, 176–177). Plocha naleziště se nachází na mírné terénní vlně, která částečně spadá do nivy řeky Odry. Archeologické nálezy zde získané jsou složeny z fragmentů keramiky, ŠI a BI. Dle jednoho keramického zlomku, zdobeného trojitou volutou, usoudila K. Papáková na přítomnost starší lineární kultury (LnK) stupně Ib (PAPÁKOVÁ 2016, 157). Složku ŠI tvořily úštěpy, čepele, čepelky a škrabadla z SGS a SKČJ. Ojediněle se vyskytl též radiolarit. Broušenou industrii (BI) zastupují sekery s nesouměrným břitem, část kopytovitého klínu, kladívko atd. Surovinou této skupiny nálezů je metabazit typu Jizerské hory (MJH). Zajímavým nálezem je D. Fryčem uváděn nález vápnito-slínovcové destičky se dvěma otvory, kterou nálezce považuje za závěsek. Dle mého soudu se však spíše jedná o fragment nátepní destičky, což by mohlo souviset s kulturou zvoncovitých pohárů (KZP) nebo i s obdobím mladším.

V intravilánu obce byla v roce 2007 I. Bartošem při sázení stromů narušena archeologická situace, přičemž byly vykopány zlomky keramiky spolu s ŠI. Se svolením I. Bartoše zde proběhla drobná záchranná akce pod patronací archeologů E. Grepla a A. Knápka z novojičínského muzea (GREPL 2008, 166–174), která posléze vyústila v rozsáhlejší archeologický výzkum sondážního charakteru. Bylo položeno 22 sond, ve kterých se podařilo zachytit 13 sídlištních zahloubených objektů. Získaný archeologický materiál osahoval keramiku zastoupenou 755 fragmenty s vhloubenou i plastickou výzdobou (JANÁK a kol. 2011, 54 : obr. 6; 55 : obr. 7). Vedle zlomků keramických nádob se na lokalitě objevila také keramická závaží. Dále byl nalezen soubor 105 ks ŠI, kde ze surovinového hlediska převládá SKČJ nad SGS v poměru 82:7. Broušená industrie (BI) byla zastoupena jedním exemplářem kopytovité sekery zhotovené z MJH. Zátěže rybářských sítí, rozlomená znotěrka a odpad kamenné suroviny jsou v nalezeném inventáři zástupci OKI (JANÁK a kol. 2011, 58–59). Dle keramického inventáře bylo osídlení na zkoumané lokalitě zařazeno do stupně IIb kultury s LnK (JANÁK a kol. 2011, 54).

8. 33. Suchdol n. Odrou

Existenci snad lineárního sídliště v katastru obce zmiňuje S. Weigel, který jej umísťuje do prostoru západně od obce v trati „Zadní pole“, do blízkosti samoty dnes zvané

„Hospůdka“, a uvádí odtud nálezy BI a ŠI (WEIGEL 1914, 89). Neolitické osídlení v katastru obce nevyklučuje ani V. Janák, avšak dodává k tomu, že odtud nejsou žádné nálezy, které by bylo možné spojovat s touto lokalitou (JANÁK a kol. 2011, 60).

8. 34. Šenov u Nového Jičina

V katastru obce byl v roce 1880 objeven sekeromlat z dioritu 16,4 cm dlouhý. Artefakt má zaoblený tyl a vyklenutý břit. Jedinec byl zařazen do neolitické skupiny BI (GREPL 2004, 121; JANÁK – PŘICHYSTAL 2018, 37, obr. 1:13).

8. 35. Štramberk-Kotouč

V dnešní době z větší části odtěžená vápencová hora Kotouč s původní výškou 539 m se nachází na jižním okraji městečka Štramberk. Těžba vápence, která zde započala již v 80. letech 19. století, zanechala nezměrné škody na této jedné z nejvýznamnějších archeologických památek na našem území a jedinou doposud dochovanou připomínkou na někdejší hradiště je přibližně 70 m dlouhý val, který se nachází na severní straně Kotouče (ŠIKULOVÁ – ZÁPOTOCKÝ 2010, 397).

Masa kotoučského vrchu je složena z tihonských vápenců a jeho geologické stáří bylo zařazeno do svrchní jury (GREPL 1966, 4). Na jihu a východě se Kotouč střetává se svrchními těšínskými břidlicemi a bašskými pískovci. Tyto bašské pískovce se s Kotoučem stýkají také ze severní a západní strany (PROSOVÁ 1952, 420). Říční soustava v nejbližším okolí sestává z říčky Sedlničky, která protéká flyšovými a kvartérními sedimenty u západního úpatí (PROSOVÁ 1952, 422), a Bařinského potoka obtékajícího jižní svah Kotouče. Patrně nejdůležitějším zdrojem vody pro zdejší osídlení byl pramen Mírová studánka, který se nachází na severním sedlovitém svahu Kotouče. Tento sedlovitý prostor zřejmě plnil i komunikační funkci.

Z geologického hlediska se o lokalitu v minulosti zajímalo poměrně dost badatelů. Byli to v roce 1822 C. Oeynhausena a poté v roce 1836 G. G. Pusch. Dalšími geology byli E. Suess; K. A. Zittel a v roce 1865 vydává E. Opell pojednání o tihónském stupni, ke kterému náleží těž masiv Kotouče. V roce 1933 vychází práce zvaná Štramberský vápenec a jeho zkameněliny od M. Remeše. V 50. a 60. letech 20. století se o geologii Kotouče zajímali V. Houša a M. Eliáš (GREPL 1997, 8–9).

Kotouč jako významnou archeologickou lokalitu začal vnímat snad⁶⁷ až K. J. Maška, který zde začal své výzkumy v roce 1879 do roku 1892, kdy jeho archeologické poznávání Kotouče zakončil jeho odchod do Telče (KNIES 1929, 103). Nicméně jeho badatelská činnost na této lokalitě se zaměřovala především na zkoumání kotoučských jeskyní.⁶⁸ Dalšími badateli, kteří svou pozornost věnovali této významné archeologické lokalitě, byli G. Stumpf a J. Knies, když ve 20. letech minulého století poukázali na přítomnost polykulturního výšinného sídliště na temeni Kotouče (STUMPF 1927, 2–24; KNIES 1929). Na temeni Kotouče probíhaly drobné archeologické výzkumy v rozmezí let 1939–1959, jejichž přínos však neměl dostatečnou vypovídací hodnotu. Sondážní výzkum malého rozsahu pod vedením J. Hoffmanna proběhl v létě roku 1939 na temeni Kotouče v trati „Na Brdách“ (JISL 1968, 12). Výzkum z roku 1943 přinesl archeologický materiál, který je dle L. Jisla (1956) uložen ve sbírkách muzea v Opolí (ŠIKULOVÁ 1991, 62). Počátkem 50. let minulého století proběhl pod vedením L. Jisla na Kotouči další sondážní archeologický průzkum (JISL 1968, 11; ŠIKULOVÁ 1991, 62–63). V roce 1959 probíhal na Kotouči výzkum pod vedením J. Pavelčíka a V. Šikulové (PAVELČÍK 1970; ŠIKULOVÁ 1991). Vedle těchto cílených archeologických akcí sbírali archeologické artefakty také dělníci lomu. Tyto nálezy většinou skončily v soukromé sbírce sběratele a zároveň dozorce kamenolomu E. Chalupy, jehož sbírky se dnes nacházejí v různých muzejních sbírkách, viz např. (PURKYŇOVÁ 1975; 1979; ŠIKULOVÁ 1978).

Osídlení Kotouče v mladší době kamenné je doloženo archeologickými nálezy do několika fází. Nejstarším na Kotouči, v této dějinné epoše, je kultura lidu s lineární keramikou, která je zde doložena souborem zlomků keramiky a broušenou industrií ze sběrů z počátku 50. let minulého století a rovněž z Maškových sbírek (JISL 1967, 18; JISL 1969, 7).

Mnohem výrazněji je zde doložena kultura s moravskou malovanou keramikou mladšího stupně MMK IIb. Ve výzdobě zlomků keramiky se objevují pupky, včetně typů „soví hlavička“, které jsou pro toto období typické. Z typů nádob jsou zde zastoupeny hrnce, mísy, pohárovité tvary nádob a též putny (JANÁK 1998, 107, obr. 1–3).

Dalším obdobím, které na Kotouči zanechalo své stopy, je epilengyelský horizont. Ten se v keramickém souboru z Kotouče bezpečně projevuje jen na zlomku výdutě džbánu zdobeného šikmými svazky rýh do tvaru kazet.

⁶⁷ První zmínka o archeologických nálezech z Kotouče pochází již ze 17. století od jezuitů Matěje Tannera (Tanner 1704, 22; Maška 1884, 2; Knies 1929, 51).

⁶⁸ Přičemž v Maškově souboru keramiky z jeskyně Čertovy díry rozpoznal J. Knies několik zlomků náležejících kultuře lidu s lineární keramikou (Knies 1929, 56).

Další, na Kotouči ne zcela se projevující, je kultura nálevkovitých pohárů (KNP). Zlomky zde nalezené jsou sporné.

Keramické zlomky nádob z Kotouče s výrazným krystalickým ostřivem je možno přiřadit slezské skupině kulovitých amfor. Toto ostřivo je typickým znakem některých nádob této kultury na Opavsku (ŠIKULOVÁ – ZÁPOTOCKÝ 2010, 403).

Z hlediska BI nalezené na Kotouči se zde mísí několik kultur, čemuž zhruba odpovídá také keramický materiál zmíněný výše. V případě kopytovitého klínu⁶⁹ se pravděpodobně jedná o výrobek LnK s přesahem do mladšího období. Soubor seker a sekeromlatů spadá víceméně do období od pozdního neolitu až do závěru eneolitu. V případě sílexové sekery se však může jednat i o období starší doby bronzové. V celkovém výčtu broušených artefaktů z Kotouče můžeme jmenovat sekery lichoběžníkovitého a obdélníkovitého tvaru s asymetrickým ostřím, sekeru s přihroceným týlem, sekeromlat se šikmým neupraveným týlem, sekeru obdélníkovitého tvaru se symetrickým ostřím, sekeru se symetrickým ostřím a silným týlem atd (ŠIKULOVÁ – ZÁPOTOCKÝ 2010, 404–405). V souboru BI z Kotouče je unikátní břitová část sekery, jejíž surovinou je jemnozrnný vápenec nebo snad mramor. Nálezový soubor obsahuje též 2 kusy bulav. Jedná se o poloviční část bulavy kulovitěho tvaru⁷⁰ a druhým exemplářem je bulava soudkovitého tvaru.⁷¹ Tento typ artefaktu je všeobecně vnímán jako zbraň či znak prestiže a vyskytuje se již v období mladšího neolitu. Soudkovitá bulava nalezená na Kotouči má původ v jordanovské kultuře, která je zde doložena také luxusním kovovým inventářem viz níže. Surovinou obou artefaktů je vápenec (ŠIKULOVÁ – ZÁPOTOCKÝ 2010, 405–406).

Z archeologických nálezů z Kotouče z mladší doby kamenné, má zde své zastoupení také soubor štípané industrie, která původně pochází z Chalupových sbírek. Hojné zastoupení zde mají šipky typu Štramberg v počtu 12 kusů.⁷² Dalšími zástupci v souboru ŠI z Kotouče jsou úštěpy a čepele různých délek.⁷³ Četné nálezy šipek typu Štramberg pocházejí také z okolí Kotouče, viz, např. (FRYČ 1981, 47–70; JANÁK 1998, 116; DIVIŠ 2001, 53–58; FRYČ 2018, 153–154). Tyto štípané artefakty štramberského typu jsou vesměs řazeny do pozdně lengyelského, epilengyelského a dalších mladších období eneolitu (VENCL 1964, 20; PAVELČÍK 1970, 107).

⁶⁹ Inv. č. A 6267 uložen ve sbírkách novojičínského muzea, artefakt muzeu věnoval J. Žíla.

⁷⁰ Inv. č. P 5933; uloženo v SZM.

⁷¹ Inv. č. P 5934; uloženo v SZM.

⁷² Inv. č. P 5851–5863; uloženo v SZM.

⁷³ Inv. č. P 5849–5850, 5864–5904; uloženo v SZM.

S obdobím eneolitu na Kotouči souvisí též unikátní soubor kovových artefaktů, které zde byly v minulosti nalezeny. Patří sem kruhová stříbrná puklice typu Stollhof, měděný pektorál, měděná brýlovitá zápona typu Malé Leváre, část měděné sekery s křížovým ostřím typu Nógrádmarcál ?, plochá měděná sekera typu Pločník (var. Strážnice), měděná sekera typu Pločník (var. Stollhof) a měděná sekera typu Altheim (var. Pölsals ?) (ŠIKULOVÁ – ZÁPOTOCKÝ 2010, 407–413). V případě kruhové puklice z Kotouče se ještě v nedávné době jednalo o nejstarší stříbrný artefakt na sever od Alp.⁷⁴ Původ tohoto honosného puklicového šperku, jenž bývá často i ze zlatého kovu, je kladen do tiszapolgarského kulturního okruhu (MAKKAY 1985, 5–25). Kotoučský pektorál, který je spolu se sekerou s křížovým ostřím zhotoven ze stejného kovu antimonové mědi, je zároveň nejstarším artefaktem tohoto druhu ozdoby v Evropě. Kulturně je řazen do okruhu Balaton-Lasinja-Ludanice-Jordanow náležejícího do pozdně lengyelského horizontu (ŠIKULOVÁ – ZÁPOTOCKÝ 2010, 420). Do raně eneolitického období je řazen také brýlovitý závěsek typu Malé Leváre, který měl být údajně nalezen společně se stříbrnou puklicí. Dvě měděné sekery typu Pločník se hlásí k jordanovské kultuře s možným přežíváním do mladšího období. Třetí exemplář měděné sekery typu Altheim je řazen do období staršího až středního eneolitu (DOBEŠ 1989, 39–40).

I přes to, že se do současné doby nedochovalo temeno kotoučského návrší s tratí zvanou „Na Brdách“, kde byla učiněna většina archeologických nálezů z mladší a pozdní doby kamenné, si Kotouč, zejména svým kovovým inventářem, zaslouží označení jedné z nejvýznamnějších archeologických lokalit nejen u nás, ale snad i v celém středoevropském kontextu.

8. 36. Tísek

Byl zde nalezen mlat z břidlice 10,2 cm dlouhý, zhotovený ze zlomené týlní části kopytovitého sekeromlatu (JISL 1969, 105).

8. 37. Velké Albrechtice

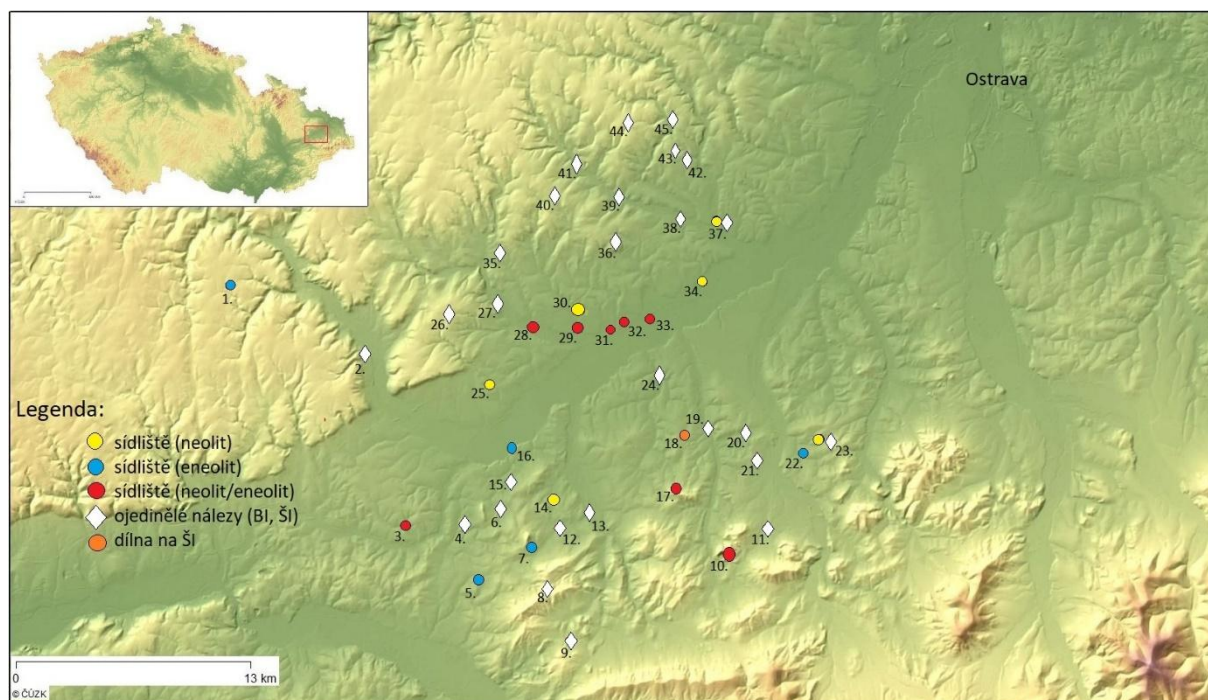
V k. ú. obce byla v říjnu 1944 nalezena 10 cm dlouhá oválná sekera (JISL 1969, 106). U kostela byl nalezen velký úštěp SGS (JEDLITSCHKA 1927, 73; STRUMPF 1927a, 74;

⁷⁴ Obdobný artefakt ze stříbrného kovu, náležející jordanovské kultuře, byl v nedávné době objeven spolu s keramikou v k. ú. obce Vanovice (MALACH 2014, 190–191).

1927b, 11). Na různých místech v obci jsou uváděny nálezy z let 1920, 1937. Jednalo se o kamenné drtidlo, fragment sekeromlatu a kámen s nedovrtaným otvorem. V tomto případě se snad mohlo jednat o podložku na vrtání BI. V roce 1959 byl při opravě studny nalezen 11,8 cm dlouhý vrtaný kamenný artefakt. K poměrně vzácným nálezům se řadí 14 cm dlouhý štíhlý sekeromlat s oblým týlem a elipsovitě vrtaným otvorem, nalezený na parcele 1669 v trati „Kapellenfeld“. Dle L. Jisla je použitou surovinou diorit. To však nekoresponduje s výsledkem analýzy A. Přichystala, který uvádí jako surovinu porfyrický neovulkanit. Typologicky byl artefakt přiřazen KNP (JISL 1969, 105–106; JANÁK – PŘICHYSTAL 2018, 53, obr. 8:4).

V katastru obce měla být nalezena silicitová sekera, kterou v roce 2009 přinesla D. Fryčovi ukázat p. Števicová z Příbora. Jedinec má délku 10,5 cm (FRYČ 2009, 20).

9. Analýza studované oblasti z hlediska osídlení v neolitu a eneolitu

Mapa 2: 1.- Spálov-sídliště (KKK); 2.- Odry (nálezy ŠI a KI, eneolit); 3.- Blahutovice-sídliště (LnK, eneolit); 4.- Hůrka (nález BI); 5.- Palačov-sídliště? (eneolit); 6.- Hůrka II. (nález BI); 7.- Starý Jičín-sídliště? (eneolit); 8.- Kojetín-Požaha (nález BI); 9.- Hostašovice (nález BI); 10.- Štramberk-Kotouč-sídliště (LnK, nálezy BI, ŠI a KI, eneolit); 11.- Kopřivnice (eneolit?); 12.- Loučka (nález BI, ŠI); 13.- Nový Jičín (eneolit); 14.- Loučka II. (sídliště? neolit); 15.- Bernartice (nález ŠI); 16.- Bernartice II. -sídliště (eneolit); 17.- Libhošťská Hůrka (nálezy ŠI, BI); 18.- Sedlnice (nálezy ŠI, dílna?); 19.- Sedlnice II. (nálezy BI); 20.- Příbor-Prchalov (nález BI, KE-eneolit); 21.- Příbor (nález BI); 22.- Hájov I. (sídliště eneolit); 23.- Hájov II.-sídliště (Lnk?, nálezy BI, ŠI-eneolit?); 24.- Bartošovice (nálezy BI); 25.- Suchdol nad Odrou-sídliště? (LnK); 26.- Jestřábí (nález BI); 27.- Stachovice (nález BI); 28.- Hladké Životice (LnK, eneolit); 29.- Hladké Životice II.-sídliště (LnK, eneolit); 30.- Kujavy-sídliště (LnK); 31.- Pustějov-sídliště (LnK, eneolit); 32.- Pustějov II.-sídliště (LnK, eneolit); 33.- Studénka-sídliště? (LnK, eneolit); 34.- Studénka-itravilán-sídliště (LnK); 35.- Děrné (nález BI); 36.- Bílov (nález BI); 37.- Bravantice-sídliště (LnK, nález BI); 38.- Velké Albrechtice (nález BI); 39.- Bílovec (nálezy BI, ŠI); 40.- Bravinné (nález BI); 41.- Stará Ves (nález BI); 42.- Lhotka (nález BI); 43.- Lubojaty (nález BI); 44.- Tísek (nález BI); 45.- Bítov (nález BI).

Vysvětlivky: KKK-kultura s kanelovanou keramikou (badenská kultura); LnK-kultura s lineární keramikou; KNP-kultura s nálevkovitými poháry; BI-broušená kamenná industrie; ŠI-štípaná kamenná industrie; KI-kovová industrie, KE-keramika. (Mapový zdroj: <https://ags.cuzk.cz/dmr/>, upravil: Johančík 2020).

Prakticky celá studovaná oblast se nachází na území novojičínského okresu. Osou tohoto prostoru je řeka Odry s řadou menších či větších přítoků, které odvodňují okolní pásma pahorkatin. Řeka Odry spolu se svým nivním pásmem je zároveň přirozenou hranicí oddělující od sebe dvě reliéfně odlišné oblasti. Ty zřejmě v osídlovacím procesu v období neolitu a eneolitu sehrály v některých aspektech stejnou, ale i rozdílnou roli.

Na jihozápadě je oblast Oderské brány omezena středoevropským rozvodím řek Bečvy a Odry a severovýchodní část uzavírá obec Jistebník, kde se prostor Oderské brány pozvolna

otvírá do Ostravské pánve. Na severu zasahuje hranice zájmové oblasti do prostoru Oderských vrchů a Klimkovické pahorkatiny. Z analytického hlediska jsem tuto část Oderského levobřeží označil „sídelní zónou I“. Jižní hranice pak prochází rozsáhlým pásmem (zóna II) Podbeskydské pahorkatiny zastoupené podcelky Novojičínské, Libhošťské, Příborské pahorkatiny a Štramberské vrchoviny. Ze sníženin, kterými prochází tato jižní pomyslná hranice, je třeba zmínit Palačovskou brázdou. Tato oblast se tak v širším měřítku nachází v oderském pravobřežním pásmu. Zónou III jsem z hlediska polohy ve studovaném území označil jihozápadně položené předpolí středoevropského rozvodí.

Z dosavadních poznatků, které máme k neolitickému osídlení Oderské části Moravské brány, vyplývá, že zdejší prostor byl zřejmě nositeli s LnK osidlován jen krátkodobě. Prozatím byly v této oblasti zachyceny jen dvě fáze této kultury, a to starší LnK Ib dle keramiky z univerzitního výzkumu u obce Pustějov (JANÁK 2018, 107). Mnohem čteněji se v našem prostoru projevuje fáze IIb, a dle V. Janáka s případným přežíváním až do pozdního „šárecko-želiezovského“ stupně III. (JANÁK a kol. 2018, 105). Sídlíště LnK byla terénním zásahem prozatím zkoumána jen na třech lokalitách (JANÁK 2018, 105), v Pustějově, ve Studénce a v Bravanticích (JANÁK a kol. 2016; JANÁK – KNÁPEK – PAPÁKOVÁ 2011; KRASNOKUTSKÁ 2009). S ohledem na malý rozsah těchto výzkumů se ovšem nepodařilo zachytit např. celkovou rozlohu zkoumaných sídlišť, popř. vícefázové⁷⁵ osídlení dané polohy. Stav poznání tak zůstává jen na bázi předpokladů (KRASNOKUTSKÁ 2008, 43).

Zcela zásadním, ale prozatím jen ojedinělým příkladem projevů kultury LnK v naší studované oblasti, byl terénní odkryv části několika půdorysů nadzemních křulových staveb poblíž obce Bravantic (KRASNOKUTSKÁ 2008, 43). S přítomností těchto typů neolitických staveb můžeme počítat také na zkoumaných lokalitách u Pustějova a ve Studénce. Vzhledem k malému rozsahu archeologického výzkumu na těchto dvou lokalitách však nebyly půdorysy těchto dlouhých neolitických domů zachyceny. LnK se zde projevuje pouze několika sídlištními objekty, jako jsou stavební jámy, hliníky, zásobnice nebo objekty nejasného účelu, jak tomu bylo např. na bravantickém sídlišti (KRASNOKUTSKÁ 2008, 41).

Dalším projevem je početný soubor keramiky získaný z výplně objektů i z ornice. Keramické zlomky jsou zdobené jak vhloubenou, tak i plastickou výzdobou ve formě rytých ornamentů a notových značek, popř. nehtovými důlky a plastickými výčnělky. Lineární keramika ze všech tří exkavaci podrobených sídlišť nese stejné znaky náležející fázi IIb. Totéž platí u nepříliš kvalitně dochované keramiky z povrchových souborů D. Fryče např.

⁷⁵ Snad s výjimkou pustějovské lokality „Dolní role“, kde krom fáze IIb LnK byla zachycena i starší fáze Ib (JANÁK a kol. 2018), nehledě i na mladší lengyelské osídlení dané polohy.

z lokalit Pustějov, Kujavy nebo Hladké Životice. Jak jsem již zmínil výše, v analýze keramiky z Pustějova PU1 jsou velké rozdíly jak v kvantitě, tak i v kvalitě při srovnávání souborů nalezených na povrchu se soubory získanými archeologickou exkavací.

Charakteristickým rysem kultury LnK z hlediska surovin ŠI je nepoměrně větší zastoupení silicitů krakovsko-čenstochovské jury (SKČJ) nad místními silicity glacienních sedimentů (SGS), což dokládají i soubory ŠI získané výzkumem výše zmíněných lokalit. V. Janák se domnívá, že soustava lineárních sídlišť na Oderském levobřeží je výhradně spojena s redistribucí suroviny SKČJ dále na západ (JANÁK 2018, 131). Domnívám se, že zdejší sídlištní komplex měl i kolonizační funkci. Štípaná kamenná industrie ve zdejší oblasti je rovněž velmi častým povrchovým nálezem. Kromě SGS a SKČJ byl ze vzdálenějších surovin nalezen čokoládový silicit, který byl v oblibě i v neolitu (PŘICHYSTAL 2009, 96–97). Je však obtížné, ne-li nemožné, s jistotou přiřadit takto získané soubory té které kultuře, LnK nevyjímaje, navíc s absencí doprovodné keramiky. Jistým kritériem v posuzování souborů ŠI by mohla být již zmíněná surovina nebo V. Janákem popsána typologicko-technologická analýza (JANÁK 2007), dle které lze vyčlenit určité znaky charakteristické pro eneolitickou ŠI a tu pak je možné rozlišovat od té neolitické.

Vodovodní trasa, v našem případě řeka Odra, sehrála zřejmě v distribuci surovin (JANÁK 2018, 124) a rovněž v kolonizačním procesu nezastupitelnou roli. Není bez zajímavosti, že některé lokality, např. (Studénka - „Dolní čtvrtě, Pustějov 5. - „Hůrský“), objevené D. Fryčem (FRYČ 2016, 176–177; 2014, 171), se nacházejí v dnešním nívním pásmu postiženém občasnými záplavami. Poukazuje to na značné reliéfní změny nejbližšího okolí řeky Odry, které je dnes značně nivelizováno záplavovými nánosy. V období neolitu byla Odra pravděpodobně i dobře splavná a její, neustále se měnící, tok mohl vůči zmíněným lokalitám protékat mnohem blíže než je tomu dnes. V nadneseném slova smyslu by se tak mohlo jednat o zastávky na vodovodní distribučně-kolonizační cestě, a to i v opačném směru. Bez komplexního terénního výzkumu inkriminované oblasti však zůstane daná problematika jen na úrovni dohadů a hypotéz.

U broušené kamenné industrie je v LnK velmi oblíbenou surovinou metabazit typu Jizerské hory (MJH) a rovněž amfibolit (zelené, modré břidlice, atd.). Oblíbenost těchto surovin (BI) potvrdily i nálezy z lokalit Pustějov (PU1), Studénka atd. (JANÁK 2018, 130; FRYČ 2012, 153; JANÁK a kol. 2011, 58). Za pro lineární kulturu typické kamenné broušené artefakty jsou považovány kopytovité klíny, některé typy broušených seker, popř. diskovité mlaty (VENCL 1960). I tyto artefakty z řad BI, které jsou přítomny v nálezových souborech zdejšího regionu, určitým způsobem prezentují danou kulturu. Ojedinelé nálezy kopytovitých

klínů v doprovodu ŠI z katastru obce Loučka (Nový Jičín) zřejmě souvisí s orbou narušenými hroby LnK nebo s jinou, blíže nespecifikovanou, aktivitou v tomto prostoru. Ostatní kamennou industrii nositelů LnK zastupují těrky, drtidla, brousky nebo podložky. Všechny uvedené artefakty byly nalezeny na lineárním sídlišti u Bravantice (KRASNOKUTSKÁ 2008, 42). Artefakty interpretované jako zátěže rybářských sítí byly pro změnu objeveny ve Studénce (JANÁK 2011, 59–60)

Polohy lineárních sídlišť se dle dosavadního stavu poznání koncentrují na Oderské levobřeží (zóna I.) v souvislém pásu mezi obcemi Bravantice a Suchdol n. Odrou. Pouze blahutovické lokality „U Mlýna“ a „Zadní pole“ vybočují z této linie směrem jihozápadním k prostoru (zóna III.) středoevropského rozvodí. Krom souboru lineární keramiky z jeskyně „Čertova díra“ ze Štramberka-Kotouče spolu s několika ojedinělými nálezy BI na témže místě v trati „Na Brdách“ a několika nálezů (LnK) z trati „Klenosek“ u Hájova, nemáme prozatím z Oderského pravobřeží (zóna II.) jiných dokladů přítomnosti této kultury. Tento stav poznání je zřejmě způsoben mnohem vyšší členitostí pravobřežní zóny II., jež svým charakterem nezapadá do sídelní strategie LnK. Naopak zóny I. a III. s nadmořskou výškou do 300 m jsou v mnohém podobné starým sídelním územím, jako je např. Hornomoravský úval. Plošší reliéf na sprašovém podkladu zpravidla zakončený terénním stupněm mírně spadajícím do údolí menších či větších vodních toků.

Kultura MMK mladšího II. stupně se ve studované oblasti projevuje tvorbou sídlišť na místech bez předešlého osídlení (Bernartice, Hájov). Poměrně často však nositelé tohoto lengyelského kulturního komplexu osidlují polohy, které byly již dříve osídleny kulturou s lineární keramikou (LnK), viz (Pustějov, Hladké Životice aj.). Také některé artefakty broušené kamenné industrie, nalezené povrchovou prospekci D. Fryčem např. u Pustějova nebo Hladkých Životic, mohou náležet tomuto kulturnímu okruhu.

Pramenná základna lengyelské kultury ve studované oblasti je ve srovnání s LnK poměrně chudá. Archeologickému výzkumu byla podrobena pouze lokalita Pustějov PU1/PU2 „Dolní role/Dolní čtvrtě“, a to v souvislosti s výzkumem lineárního sídliště ve stejném místě. Další lokalitou zkoumanou při melioračních pracích byl Hájov 1. „Za Klenosem“. Hájovská lokalita, přestože přinesla soubor cca 3000 zlomků keramiky a velké množství (několik set) kusů ŠI, má dle V. Janáka hodnotu pouhého povrchového sběru (JANÁK 1995, 5). K dispozici jsou také malé soubory keramiky získané povrchovou prospekci D. Fryče na lokalitách Bernartice, Pustějov 1-5, Hladké Životice atd. (FRYČ 2012; 2013, 2015). Keramika je převážně nezdobená s vysokým podílem písčité složky

v keramickém těstě. Nepříliš často se objeví plastická výzdoba ve formě pupků nebo tzv. „sovích hlaviček“. Takto zdobené zlomky jsou známy např. z Kotouče (JANÁK 1998) nebo z povrchových souborů z Hladkých Životic (KALÍŠKOVÁ 2014). Z typů nádob z Kotouče uvádí V. Janák zastoupení hrnců, mís, pohárovitých tvarů nádob a též puten (JANÁK 1998, 107). Některé zlomky z lokalit (Pustějov nebo Hladké Životice aj.) nesou na svém povrchu stopy jordanovských vlivů v podobě páskových nebo tyčinkovitých uch (PODBORSKÝ 1993, 159). Keramiku z Hájova 1. V. Janák charakterizoval v 7 bodech. Absence tenkostěnné keramiky a plastiky. Převažující přítomnost zaoblených a vodorovných okrajů a nepřítomnost jejich přesekávání. Nízké zastoupení vhloubené výzdoby. Plastická výzdoba ve formě vodorovně protáhlých výčnělků, vysoký podíl okrajů zdobených hladkou plastickou lištou, převaha hrnců a mís s oblou stěnou, aj. (JANÁK 1995, 10).

Z hlediska ŠI zajímavým aspektem pro naši oblast je vysoký počet nalezených šipek typu „Štramberk“. Není bez zajímavosti fakt, že převážná část této specifické kamenné industrie pochází z Kotouče a také z Hájova 1. Lokalita v Hájově byla přítom V. Janákem, dle keramiky, datovaná do pozdní fáze IIc kultury MMK (JANÁK 1995). Za pozdně lengyelskou byla hájovská lokalita označena také viz (ŠIKULOVÁ – ZÁPOTOCKÝ 2010, 407) i s možnými vlivy KNP. Máme tak k dispozici štípaný artefakt, který je poměrně přesně zařazen do časové škály, a s jehož výskytem můžeme počítat již ve fázi IIb lokálních skupin MMK. V omezeném množství (1–3 kusy) byly šipky typu Štramberk nalezeny také na lokalitách Kopřivnice 2. a 3., Ženklava, Pustějov (PU5), Bernartice aj. (DIVIŠ 2001, 55–57; FRYČ 2013; 2014). Štípaná kamenná industrie je na lokalitách dále zastoupena škrabadly, retušovanými i neretušovanými čepelemi, jádry či úštěpy. Surovinou ŠI je především SGS a zcela určitě není náhoda, že se sídliště Hájov 1. nachází na vydatných povrchových zdrojích této suroviny, což dle V. Janáka ovlivnilo celkovou ekonomiku osady (JANÁK 1995, 16). Existence dálkové směny je zde doložena ojedinělou přítomností obsidiánu a radiolaritu. Od využívání SKČJ nebylo rovněž zcela upuštěno, což určitým způsobem dokládá nález masivního úštěpu (SKČJ) na bernartické lokalitě, která je jako většina lokalit lengyelské kultury v naší oblasti známá jen prostřednictvím povrchového sběru.

Pouze jedním kusem, a to fragmentem kamenné sekery (JANÁK 1995, 5), je zastoupena BI na hájovském sídlišti, načež na sídlišti v Bernarticích broušená industrie zcela chybí. Několik kamenných artefaktů přidružených k MMK pochází z Kotouče. Ty však mohou náležet i mladšímu epilengyelskému horizontu (ŠIKULOVÁ – ZÁPOTOCKÝ 2010, 414). Další problém nastává ve vytržení BI z povrchově zkoumaných lokalit na Oderském

levobřeží, neboť ty byly všechny osídleny i LnK. Mnohé v této problematice by mohl vyřešit případný archeologický výzkum, byť jen sondážního charakteru.

Epilengyelský kulturní okruh, zastoupený jordanovskou skupinou, se v naší studované oblasti výrazněji projevil pouze na výšinné poloze hory Kotouč. Bylo zde nalezeno pár keramických zlomků, ale především je s touto kulturou spojován depot luxusních kovových předmětů (ŠIKULOVÁ – ZÁPOTOCKÝ 2010, 414). Přítomnost sídliště nebo snad kultovního místa již není možné ověřit, neboť lokalita byla pohlcena lomem. V keramických souborech některých lengyelských sídlišť závěrečné fáze IIc MMK se jistým způsobem odráží vlivy jordanovské skupiny, čehož si V. Janák povšiml při analýze keramického souboru z Hájova 1. (JANÁK 1995, 11).

Přítomnost kultury nálevkovitých pohárů (KNP) v našem prostoru je značně omezena nedostatečným výzkumem. Doposud zde chybí archeologickou exkavací zkoumané sídliště i přes to, že jej na některých místech indikují povrchové sběry, jak je tomu např. na lokalitě poblíž Starého Jičina. Zde autor práce získal keramický zlomek charakteristický pro tuto kulturu, navíc v doprovodu fragmentu břitové části ploché sekery spolu s několika kusy ŠI. Další takovou lokalitou s možnou přítomností sídlištních aktivit je Palačov 1. Na malé ploše zde autor práce získal povrchovou prospekci 3 exempláře broušených seker, dle typologie (ZÁPOTOCKÝ 2002) zcela určitě eneolitických. Několik kusů eneolitické BI na téže místě získal také M. Pavlík z blízkých Janovic. Několika kusy je zde zastoupena rovněž ŠI. Výšinné sídliště KNP se zřejmě nacházelo také na Kotouči, což dokládá malý soubor zde získaných, keramických zlomků. Dále zde byl nalezen soubor broušených seker a sekeromlatů. Z kovových artefaktů byla KNP z Kotouče přiřazena plochá měděná sekera typ Altheim (ŠIKULOVÁ – ZÁPOTOCKÝ 2010, 414). Potvrzení existence tohoto výšinného sídliště již z výše uvedených důvodů nebude možné ověřit.

Několik ojedinělých nálezů seker a sekeromlatů na různých místech určitým způsobem reprezentuje blíže nespecifikované aktivity nositelů KNP. Velké Albrechtice, Bílovec, Hostašovice a řada dalších katastrů, ze kterých tyto artefakty pochází, svým způsobem poukazují na celkové rozšíření KNP ve studovaném území. V surovinovém spektru se v souvislosti s KNP projevuje vysoký podíl kulmských hornin zastoupených prachovci, břidlicemi, drobami, pískovci atd. Přítomnost BI z těchto surovin v Oderské bráně zřejmě souvisí s dílenskými areály na severním úpatí Jeseníků, o kterých nám referuje V. Janák (JANÁK – PŘICHYSTAL 2018, 46). Vyřeliny zastupuje diorit, diabas nebo porfyrický vulkanit. Výběr artefaktu BI z těchto surovin viz (JANÁK – PŘICHYSTAL 2018, 53:8).

Kultura lidu s kanelovanou keramikou (KK) se v zájmové oblasti projevila v bolerázské fázi Ib (PODBORSKÝ 1993, 182) založením sídliště poblíž obce Spálov v Oderských vrších, jež jsou pod celkem Nízkého Jeseníku. Z lokality byl během melioračních prací získán soubor několika desítek fragmentů keramiky. Jsou zde zastoupeny džbány, šálky, osudí atd. Celý soubor je bohatě zdoben. V souboru je taktéž přítomen drobný břidlicový závěsek ve tvaru sekeromlatu. Při návštěvě lokality v červnu 2020 bylo zjištěno trvalé zatrvnění lokality, což zamezilo provedení ověřovací povrchové prospekce.

Dle J. Pavelčíka „invazní cizorodá jednotka“ (PAVELČÍK 1993, 190) slezské skupiny kulovitých amfor (KKA) se ve sledovaném území projevila opět jen na Kotouči. V nálezovém fondu je přítomnost KKA na Kotouči doložená jedním keramickým zlomkem (ŠIKULOVÁ – ZÁPOTOCKÝ 2010, 414). Ojedinělým artefaktem souvisejícím s KKA je nález sekery z krzemionského pruhovaného silicitu. Tento jedinec byl nalezen v roce 1936 na parcele č. 989/2 (JISL 1969, 101). Ve zbylé části sledovaného území se prozatím KKA nepodařilo nějakým relevantním nálezem doložit.

Na polykulturním sídlišti v Příboře-Prchalově se autoru práce podařilo během povrchové prospekce nalézt keramický zlomek náležející bošácké kultuře (BoK). S ohledem na to, že se tento kulturní komplex výrazněji projevil v západní části Moravské brány a zejména pak na jihovýchodní Moravě (PEŠKA 2013, 53), je tento, i když ojedinělý, nález poměrně překvapující. Je tak možné se domnívat, že se zde jedná o prvotní doklad průniku nositelů této kultury směrem na severovýchod. Prozatím však nelze dělat ukvapené závěry a bude třeba vyčkat na další případné nálezy, které by tuto myšlenku podpořily.

Posledním kulturním komplexem, který se v prostoru Oderské části Moravské brány svou hmotnou náplní projevuje, je kultura se šňůrovou keramikou (KŠK). V této oblasti je KŠK prezentovaná zejména ojedinělými nálezy kamenných sekeromlatů a částečně snad i silicitovými sekerami, viz níže. V této sféře hmotné náplně se KŠK obdobně projevuje také v širších oblastech jižní, jihovýchodní, střední a severní Moravy (PEŠKA 2013, 107).

L. Šebela z horního Poodří vyčlenil 9 kamenných sekeromlatů patřících KŠK. Po jednom kuse byl nález BI zaznamenán na lokalitách Bartošovice, Bílov, Bílovec, Janovice, Sedlnice a po dvou exemplářích pak z Lubojat a Kotouče (ŠEBELA 1999). Z hlediska polohy pochází 5 artefaktů ze zóny I., 3 artefakty ze zóny II. a janovický exemplář spadá spíše do zóny III. Na katastrech obcí Bravantice, Lubojaty-Lhotka, Stará Ves u Bílovce, Velké Albrechtice a Hájov 2. „Klenosek“ byly po jednom kuse získány rovněž silicitové sekery.

Jejich příslušnost ke KŠK je ovšem problematická a některé exempláře mohou náležet např. KKA. Jednotlivé nálezy sekeromlatů a silicitových seker jsou všeobecně vnímány jako součást výbavy narušených hrobů (ŠEBELA 1999, 7).

Z hlediska rozmístění eneolitického osídlení, včetně samostatných nálezů, působí sídliště badenské kultury v k. ú. obce Spálov (obr. 2:1) svou polohou v nejzastší severozápadním okraji studované oblasti poněkud izolovaně. Tento fakt je však zřejmě způsoben stavem výzkumu, který je zde znesnadněn z důvodů trvale zalesněných, popř. zatravněných ploch, které znemožňují v tomto prostoru aplikovat kvalitní povrchový sběr. Na samotném okraji hustěji osídlené periferie Oderského pravobřeží se nalézají rovněž, lomem zničený, štramberský Kotouč. Ten je při tom svými archeologickými nálezy brán jako lokalita nadregionálního významu.

Na rozdíl od neolitického osídlení, které se významněji projevilo v rovinatějších terénech Oderského levobřeží (zóna I.) a částečně také v oblasti středoevropského rozvodí (zóna III.), se v období eneolitu osidlovaly i oblasti mnohem členitější s vyšší nadmořskou výškou. Ve způsobu obživy, vzhledem k polohám, kde se sídliště nacházela, nehrálo zemědělství tak významnou roli jako v neolitu. Skupiny těchto osadníků se zřejmě soustředily především na lov a pastevectví. O zaměření na místní surovinu SGS vypovídá poloha sídliště Hájev 1., které leží přímo na zdroji této suroviny, a dle V. Janáka zpracování této suroviny hrálo možná výhradní roli (JANÁK 1995, 16). S prospektorskou, výrobní a následnou distribuční činností by mohly souviset polohy s kumulací ŠI, jako např. Libhošťská hůrka nebo Sedlnice.

Společnými znaky zón 1–3 byl výskyt surovin SGS, průchody dálkových cest s možným využitím toku řeky Odry. Vzhledem k nedostatečnému počtu archeologicky zkoumaných poloh zůstává zde celá řada nezodpovězených otázek, jako např. rozsah či délka fungování sídlišť nebo vztah jednotlivě nalezených artefaktů k dané oblasti atd. Náš celkový rámec poznání daného prostoru v obdobích neolitu a eneolitu je tak velmi ochuzen.

10. Závěr

Touto prací se v první řadě snažím zhodnotit dosavadní stav poznání prostoru oderské části Moravské brány a přilehlých periferií z hlediska osídlení, respektive sídelních aktivit v obdobích neolitu a eneolitu. Činím tak na základě již publikovaných výstupů a hmotných dokladů získaných povrchovou prospekci. Stav poznání zkoumaného prostoru se setkává

s nedostatečnou úrovní zpracování, způsobenou relativně malým množstvím prováděných archeologických výzkumů. Naopak je zde pravidelně realizováno množství povrchové prospekce, což chybějící informace alespoň částečně doplňuje a dokazuje nutnost užívání nedestruktivních metod archeologického průzkumu k získávání komplexních informací o lokalitě.

Výzkum a studium pravěkých epoch v dané oblasti, a to již na konci 19. století a na počátku 20. století, je spojován s osobnostmi jako jsou K. J. Maška, I. L. Červinka, G. Stumpf nebo S. Weigel aj. Nověji se touto problematikou zabývali např. L. Jisl, J. Pavelčík nebo obšírněji v nedávné době V. Janák (JANÁK 2018). Z amatérských archeologů, působících v této oblasti jsou zmíněni D. Fryč nebo J. Diviš.

Při srovnání s univerzitním výzkumem z průběhu let 2012–2016 vyplynul fakt, že keramika z povrchového sběru je jak z kvantitativního, tak i kvalitativního hlediska mnohem hůře dochovaná a podléhá nesrovnatelně rychlejší destrukci, což na takovém keramickém zlomku často znemožňuje bližší dataci. Soubory BI a ŠI z povrchu se soubory získanými ze sídlištních objektů byly přibližně srovnatelné. Ač jsou povrchové soubory jakkoli kriticky postižitelné, na lokalitě Pustějov (PU1/PU2) se projeví jako spolehlivý indikátor přítomnosti sídliště, a to včetně rozpoznání kultury, která danou polohu osídlovala.

Oblast zájmu spadá do charakteristické, spíše enklávovitě obývané sídelní strategie s příznivým podnebím a poměrně kvalitní půdou, zajišťující možnost zemědělské obživy. Přítomnost toku řeky Odry a dalších vodotečí zase umožňovalo praktikovat rybolov. Příznivé přírodní podmínky tvoří důležitou základnu pro přítomnost a vývoj prvních zemědělských kultur. Již ve starším neolitu se zde projevuje osídlení kultury s lineární keramikou, a to konkrétně ve starší fázi Ib, která byla dle keramiky rozpoznána na lokalitě „Dolní role“ poblíž obce Pustějov (JANÁK 2018, 108, obr: 5B:1). V souvislosti s tímto stupněm zmiňuje K. Papáková D. Fryčem (FRYČ 2013, 156, obr. 18:1) nalezený zlomek z lokality poblíž obce Studénka (PAPÁKOVÁ 2016, 91). Na většině ostatních neolitických lokalit je prozatím prokázána výhradně fáze IIb. Tato se zde projevuje keramikou viz např. (KRASNOKUTSKÁ 2009, 49, obr. 6) nebo (JANÁK a kol. 2011, 55, obr. 7). Ostatní projevy LnK jsou formou broušené (BI), štípané (ŠI) popř. ostatní kamenné industrie (OKI). Tyto třídy artefaktů jsou zastoupeny kopytovitými klíny viz obr. 3:3; 18:1 nebo 19:4, dále kopytovitými sekerami (KRASNOKUTSKÁ 2009, 50, obr. 7:20), diskovými mlaty (JANÁK – PŘICHYSTAL 2018, 37, obr. 1:8), širokou škálou ŠI (JANÁK a kol. 2011, 55, obr. 7:1-14). Ostatní kamennou industrii (OKI) zastupují těrky (JANÁK a kol. 2011, 59, obr. 9:2) a tuto hmotnou náplň uzavírají rybářské zátěže (JANÁK 2018, 112, obr. 8:5).

Vývoj pokračuje lengyelským kulturním komplexem zřejmě až ve fázích Lengyel III a Lengyel IVa, které jsou V. Janákem prokázány na lokalitě Hájev 2. „Za klenosem“ (JANÁK 1995). Své závěry učinil na základě souboru zde získané keramiky, kde rozeznal i napatrné vlivy KNP (JANÁK 1995, 15–17; obr. 1–4). Keramika z ostatních lokalit je, až na pár vyjímek, nezdobená a společným znakem je převládající písčité složka obsažená v keramickém těstě. Bezesporně zajímavým fenoménem v souborech ŠI je častý výskyt šipek typu Štramberk, které jsou dávány do souvislosti nejen se závěrečným lengyelem, ale také s KNP (JANÁK 2007, 146).

Pokračující vývoj osídlení zastoupený epilengyelským horizontem se v hmotné náplni projevuje několika málo zlomky keramiky a rovněž velmi významným souborem kovových artefaktů pocházejících z Kotouče (ŠIKULOVÁ – ZÁPOTOCKÝ 2010, 414, 406, obr. 7; 405, obr. 6; 404, obr. 5).

Rovněž KNP se z hlediska keramiky ve studované oblasti projevuje poměrně málo. V souborech ŠI jsou s touto kulturou spojovány již výše zmiňované šipky štramberského typu. Samostatně nalézané artefakty BI jsou také poměrně častým projevem KNP, viz např. (JANÁK – PŘICHYSTAL 2018, 53, obr. 8).

Ojedinelým souborem keramiky (obr. 23–25) ze Spálova se projevila vývojově navazující badenská kultura. Malým souborem keramiky z Kotouče (ŠIKULOVÁ – ZÁPOTOCKÝ 2010, 414) se zde prezentuje KKA spolu s nálezem silicitové sekery z Bravantic (JISL 1969, 101, tab. II:9, obr. 4:1). Ojedinelý zlomek keramiky (obr. 17:2) zde zastupuje bošackou kulturu (BoK).

Závěrečný vývoj eneolitu je ve zdejší oblasti zastoupen kulturou se šňůrovou keramikou (KŠK). Podstatnou část hmotné náplně, již se v našem prostoru KŠK projevuje, tvoří jednotlivě nalézané (silicitové) sekery a sekeromlaty (JANÁK – PŘICHYSTAL 2018, 61, obr. 9:13; 62, obr. 10:2, 11).

Z nepublikovaných lokalit, popř. nálezů zde uvádím Příbor-Prchalov, kde byl na polykulturním sídlišti autorem práce získán zlomek keramiky náležející BoK. Další, autorem získaný, zlomek zastupující KNP doprovázený nálezem BI a ŠI, byl vyhledán poblíž Starého Jičína. V souvislosti s KNP byl na malé ploše na k. ú. obce Palačov získán soubor tří broušených seker v doprovodu ŠI. Kumulace ŠI (cca 200 ks) byla objevena na západním okraji k. ú. obce Sedlnice. Lokalita byla, dle hmotné náplně celého souboru, interpretovaná jako výrobní ateliér příslušející pravděpodobně období neolitu. Do katalogu byl zařazen i soubor kopytovitých klínů doprovázených ŠI, nalezený A. Hřívou na k. ú. obce Loučka u Nového Jičína. Došlo tak k navýšení počtu nalezené BI na k. ú. této obce.

Při celkovém bilancování nad osídlením Oderské části Moravské brány v době neolitu a eneolitu jsme bohužel závislí na příliš malé pramenné základně, bezesporu způsobené nedostatkem archeologických výzkumů. V porovnání s jinými regiony (jako např. Opavsko) jsme defakto na úplném začátku. Zatím nelze než souhlasit s názorem V. Janáka, že osídlení v neolitu a eneolitu v této studované oblasti bylo zřejmě enklávovité povahy s návazností na distribuci SKČJ spojenou s LnK a o kontinuálním dlouhodobém osídlení za daného stavu poznání nemůžeme uvažovat (JANÁK 2018, 114). Zbude tak případně na budoucích archeologických výzkumech, které by mohly vnést více světla do dané problematiky neolitu a eneolitu v Oderské části Moravské brány, aby napomohly „kalibraci“ dosavadních znalostí.

11. Seznam použité literatury a zdrojů

- Ambrož, V. 1958:** Subglaciální koryta na Ostravsku. Přírodovědný Sborník Ostravského Kraje 19/2, 222–223.
- Berounská, M. 1987:** Bulavy ve střední Evropě. Keulenköpfe in Mitteleuropa. In: Praehistorica XIII, Varia Archaeologica 4, Praha, 27–61.
- Czudek, T. 1997:** Reliéf Moravy a Slezska v kvartéru, Sursum. Tišnov.
- Čižmář, Z. 1998:** Nástin relativní chronologie lineární keramiky na Moravě. (Poznámky k vývoji výzdobného stylu), Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales LXXXIII, 105–139.
- Čižmář, Z. 2008:** Kultura s lineární keramikou, In: Čižmář, Z. (ed.): Život a smrt v mladší době kamenné. Katalog výstavy, 38–44.
- Čižmář, Z. – Pavúk, J. – Procházková, P. – Šmíd, M. 2004:** K problému definování finálního stádia lengyelské kultury. In: Hänsel, B. – Studeníková, E. (Hrsg.): Zwischen Karpaten und Ägäis. Neolithikum und ältere Bronzezeit, Gedenkschrift für Viera Němejcová-Pavúková, Internationale Archäologie – Studia honoraria 21, Rahden/Westf. , 207–232.
- Demek, J. a kol. 2006:** Zeměpisný lexikon ČR - Hory a nížiny. Brno.
- Diviš, J. 1993:** Osídlení širšího okolí Příbora od pravěku do raného středověku. Nový Jičín.
- Diviš, J. 2001:** Nová naleziště hrotů typu Štramberk-Krnov v okolí Příbora a Kopřivnice. Archeologie Moravy a Slezska 2001, Kopřivnice – Hulín – Frýdek-Místek - Havířov, 53–58.
- Diviš, J. 2002:** Nové archeologické nálezy z Bílovecka. Archeologie Moravy a Slezska 2002, Kopřivnice – Hulín – Frýdek-Místek – Havířov, 35–38.
- Diviš, J. 2004:** Nálezy kamenné industrie z lokality „Nad splavem Bílovky“. Bílovec, okr. Nový Jičín. Archeologie Moravy a Slezska 2006, Kopřivnice – Hulín – Frýdek-Místek – Havířov, 21–22.
- Diviš, J. 2006a:** Stručné informace o archeologických lokalitách a nálezech v širším okolí Fulneku a Bílovce (objevy J. Diviše a D. Fryče v letech 1996 – 2006). Archeologie Moravy a Slezska 2006, Kopřivnice – Hulín – Frýdek-Místek – Havířov, 9–10.
- Diviš, J. 2006b:** Nová paleolitická a neolitická lokalita u Velkých Albrechtic. Archeologie Moravy a Slezska 2006, Kopřivnice – Hulín – Frýdek-Místek – Havířov, 11–12.
- Diviš, J. 2009:** Archeologické lokality – přehled. Soupis a fotodokumentace archeologických lokalit objevených členy AK v Příboře na PC a CD. Příbor.
- Diviš, J. 2011:** Jan Diviš (20. 12. 1943 Kněžice, okr. Třebíč, nyní okr. Jihlava), AMS 2011, 144–149.
- Diviš, J. – Fryč, D. 2011a:** Představení Archeologického klubu, AMS 2011, 137–141.

- Diviš, J. – Fryč, D. 2011b:** Přehled archeologických lokalit a nálezů objevených a zkoumaných členy Archeologického klubu v Příboře, AMS 2011, 117–136.
- Dobeš, M. 1989:** Zu den äneolithischen Kupferindustrien in Mähren, Böhmen, Polen und in der DDR. Praehistorica 15–16, 39–48.
- Foard, G. 1978:** Systematik fieldwalking and the investigation of Saxon settlement in Northamptonshire, World archaeology 9, No. 3, 357–374.
- Fryč, D. 2007:** Významné objevy pravěkých archeologických lokalit v okolí povodí Husího potoka na Fůlnecku. AMS 2007, 25–30.
- Fryč, D. 2009:** Nález silicitové sekery. AMS 2009, 20.
- Fryč, D. 2010:** Hladké Životice, okr. Nový Jičín. PV 51, 311–313.
- Fryč, D. 2011:** Jiří Fryč (* 14. 9. 1953 Mšeno u Mělníku † 21. 3. 1991 Nový Jičín), AMS 2011, 142–143.
- Fryč, D. 2013:** Pustějov, okr. Nový Jičín. PV 54 – 1, 153–154.
- Fryč, D. 2014:** Pustějov, okr. Nový Jičín. PV 55 – 1, 170–172.
- Fryč, D. 2015:** Bernartice nad Odrou, okr. Nový Jičín. PV 56 – 1, 143–144.
- Fryč, D. 2016a:** Bílov, okr. Nový Jičín. PV 57 – 1, 159.
- Fryč, D. 2016b:** Studénka-Butovice, okr. Nový Jičín. PV 57 – 1, 171–177.
- Fryč, D. 2018:** Příbor (k. ú. Hájev, okr. Nový Jičín) „Za Klenosem“. MMK Ilc. Sídliště. Povrchové sběry, PV 59-1, 153–154.
- Fryč, D. 2019:** Příbor (k. ú. Hájev, okr. Nový Jičín) „Za Klenosem“. MMK Ilc. Sídliště. Povrchové sběry, PV 60-1, 200–201.
- Fryč, J. 1981:** Archeologické nálezy vypovídají... 1970 – 1980, 10 let činnosti kroužku dopisujících členů ČSSA v Příboře při DK. ROH, Katalog díl 1/A, Nový Jičín.
- Fryč, J. 1985:** Svědectví o pravěku Příbora. Dům kultury ROH v Příboře u příležitosti 40. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou. Nový Jičín.
- Grepl, E. 1972:** Nález hraněného kamenného sekeromlatu v Bartošovicích (okr. Nový Jičín); sum. Fund einer facettierten Streitaxt in Bartošovice (bez. Nový Jičín). PV 1971, 39.
- Grepl, E. 1973:** Šipky tzv. „Štramberského typu“. Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín 12, 39–40.
- Grepl, E. 2004:** Soubor hlazených kamenných nástrojů v Muzeu Novojičínska. Vlastivědný sborník Novojičínska 54-55, 116–124.
- Grepl, E. 2008:** Nález lineární keramiky ve Studénce. Vlastivědný sborník Novojičínska 58. 156–174.

- Hausotter, A. 1908:** Die Sage von dem Militärfriedhofe in Daub im Lichte der modern Forschung. In: Deutsche Volkszeitung, für den Neutitscheiner Kreis, Folge 85, Neu Titschein.
- Chlupáč, I. a kol. 2002:** Geologická minulost České republiky. Academia Praha.
- Janák, V. 1991:** Severovýchodní vlivy v Horním Slezsku v časném a starém eneolitu. Časopis Slezského Muzea, B 40, 93–219.
- Janák, V. 1995:** Sídliště lidu s moravskou malovanou keramikou v Příboře – Hájově okr. Nový Jičín a závěr lengyelského vývoje na Moravě. In: Acta historica et museologica, Universitatis Silesianae Opaviensis 1/1994, 5–19.
- Janák, V. 1998:** Lengyelská keramika z Kotouče u Štramberka a počátky eneolitu v oderské části Moravské brány. Pravěk Nová řada 7, 105–127.
- Janák, V. 1999:** Předběžné poznámky k neolitu a eneolitu českého Slezska. In: Kuzma, I. (ed.): Otázky neolitu a eneolitu našich krajín, Nitra, 95–109.
- Janák, V. 2007:** Příspěvek neolitické a eneolitické štípané kamenné industrie k poznání sociálních a hospodářských poměrů své doby na příkladu horního Poodří. In: E. Kazdová – V. Podborský edd., Studium sociálních a duchovních struktur pravěku, Brno, 137–179.
- Janák, V. 2018:** Dálková distribuce silicitů Krakovsko – Čenstochovské jury směrem na západ u kultury s lineární keramikou. Acta archaeologica Opaviensia 5, 103–138.
- Janák, V. – Grepl, E. a kol. 1987:** Archeologický výzkum v Příboře-Hájově. Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín 40, 52–55.
- Janák, V. – Oliva, M. – Přichystal, A. – Grepl, E. 2004a:** Hromadný nález silicitových čepelí z Bernartic n. Odrou, In: K počtě Vladimíru Podborskému, Brno 2004, 167–175.
- Janák, V. – Oliva, M. – Přichystal, A. – Grepl, E. 2004b:** Sekery ze železné rudy z Oderské brány, In: K počtě Vladimíru Podborskému, Brno 2004, 183–189.
- Janák, V. – Knápek, A. – Papáková, K. 2011:** Sídliště ve Studénce v kontextu osídlení kultury s lineární keramikou v Oderské bráně, Přehled výzkumů 52-1, 51–73.
- Janák, V. – Kováčik, P. – Knápek, A. – Papáková, P. 2014:** Neolitické sídliště v Pustějově. Časopis Slezského zemského muzea, serie B 63, 101–118.
- Janák, V. – Přichystal, A. – Papáková, K. – Kováčik, P. – Rataj, P. – Hořínková, A. 2016:** Neolitické osídlení v okolí Studénky a úloha zdejšího mikroregionu kultury s lineární keramikou v distribuci krakovsko-čenstochovské jury. Slovenská archeológia 64, 1–63.
- Janák, V. – Přichystal, A. 2018:** Petroarcheologický výzkum neolitu a eneolitu v českém Slezsku, Acta archaeologica Opaviensia 5, 33–84.
- Jedlitschka, H. 1927:** Jungsteinzeitliche Funde bei Wagstadt, Das Kuhländchen 8, 72–76.

- Jelínek, T. 2018:** Štípaná industrie jordanovské kultury na Olomoucku a Prostějovsku. In: Ročenka 2018. *Archeologické centrum Olomouc, p. o.*, Olomouc 2019, 86–96.
- Jisl, L. 1967:** Hromadné nálezy kovových předmětů na Kotouči u Štramberka. *Časopis Slezského muzea – serie B* 16, 14–36.
- Jisl, L. 1969a:** Sídliště volutové kultury na Ostravsku. *Časopis Slezského muzea – serie B* 18, 3–8.
- Jisl, L. 1969b:** Kamenné nástroje a zbraně z bývalého okresu Bílovec. *Časopis Slezského muzea – serie B* 18, 97–106.
- Johančík, R. 2017:** Novojičínský a Příborský region ve světle archeologických nálezů z doby bronzové a halštatské, rukopis semestrální práce uloženo na KHI UPOL.
- Johančík, R. 2019:** Nový Jičín – Loučka, trať „Kaní hůra“ (Laténské sídliště). AMS 2019, 19–20.
- Kadlčík, K. 1956:** K nedávným nálezům prehistorických památek na Bílovecku, Zprávy okresního pedagogického střediska v Bílovci 1, č. 5, červenec 1956, 15–19.
- Kadlčík, K. 1957:** K prehistorii Bílovecka, Bílovecko, *Vlastivědný zpravodaj* 1, červen 1957, 5–11.
- Kadlčík, K. 1958:** Prehistorické nálezy v katastru města Bílovce, Bílovecko, *Vlastivědný zpravodaj* 5, červen 1958, 16–17.
- Kalíšková, D. 2014:** Sídliště s Lnk a MMK Hladké Životice, okr. Nový Jičín. Rozbor nálezů na základě moravských analogií. Rukopis bakalářské diplomové práce, uloženo na Univerzitě v Hradci Králové, Hradec Králové.
- Knápek, A. 2007:** Sekeromlat typu „A“ kultury se šňůrovou keramikou z Bílova, okr. Nový Jičín. *Pravěk NŘ* 17, 73–77.
- Knápek, A. 2011:** Blahutovice a Dub, pravěká adresa. *Poodří* 1/2011, 18–21.
- Knies, J. 1929:** Pravěké nálezy ve Štramberku. *Štramberská záložna*. Štramberk.
- Kočár, P. – Šlezar, P. – Kočárová, R. 2016:** Vegetace a ekonomika předvelkomoravské centrální lokality v Olomouci-Povelu. *AR LXVIII*, 544–575.
- Kolbinger, D. 1993:** Metodika terénního průzkumu, *IZ* 1993, 4–10.
- Kolbinger, D. 1999:** Nálezová dokumentace neprofesionálního archeologa, *IZ* 1999, 104–112.
- Kolbinger, D. 2018:** Zkoumání vztahu osídlení k přírodnímu prostředí. Výchozí téze: Jak na to? *AMS XIII*, 113–148.
- Kolbinger, D. 2019:** Jak je důležitá dokumentace povrchových výzkumů a jak ji provádět, *AMS* 2019, 83–118.

- Konopka, M. 1984:** Instrukcja ewidencji stanowisk archeologicznych metodą badań powierzchniowych, Archeologiczne Zdjęcie Polski, Warszawa.
- Krasnokutská, T. 2008:** Sídliště kultury s lineární keramikou v Bravanticích, okres Nový Jičín, In: Ročenka 2008, *Archeologické centrum Olomouc, p. o.* Olomouc 2009, 39–52.
- Krasnokutská, T. 2009:** Sídliště kultury s lineární keramikou v Bravanticích. Poodří 1/2009, 13–16.
- Kuna, M. 1994:** Archeologický výzkum povrchovými sběry. Zprávy ČSA – Supplément 23, Praha.
- Kuna, M. 1998a:** Keramika, povrchový sběr a kontinuita pravěké krajiny – Ceramics, surface survey, and the continuity of prehistoric landscapes, AR 50, 192–223.
- Kuna, M. 1998b:** Method of survey in landscape studies, In: Neustupný, E. (ed.), Space in prehistoric Bohemia, Praha (ARÚ), 77–83.
- Kuna, M. 2000:** Surface artefact studies in the Czech Republic, In: Bintliff, J. – Kuna, M. – Venclová, N. (eds), The Future of Surface Artefact Survey, Sheffield University Press, Sheffield, 29–44.
- Kuna, M. 2001:** Povrchový sběr a intenzita využití krajiny v pravěku, In: Kozłowski, J. K. – Neustupný, E. (eds), Archeologia przestrzeni. Metody i wyniki badań osadniczych w dorzeczach górnej Łaby i Wisły, Kraków, 27–54.
- Kuna, M. a kol. 2004:** Nedestruktivní archeologie. Teorie, metody a cíle. *Non-destructive archeology. Theory, methods and goals.* Academia Praha.
- Makkay, J. 1985:** Copper Age gold disc on the territory of the later Pannonia province. *Communicationes Archaeologicae Hungaricae*, 5–25.
- Malach, R. 2014:** Vanovice (okr. Blansko). Přehled výzkumů 55-1, 190–191.
- Maška, K. J. 1884:** Pravěké nálezy ze Štramberku. Časopis muzejního spolku Olomouc I.
- Maška, K. J. 1898:** Z pravěku Kravařska, Moravské Kravařsko, Příbor, 39–49.
- Mateiciucová, I. 2008:** Neolitizace střední Evropy a vznik kultury s lineární keramikou, In: Čižmář, Z. (ed.): Život a smrt v mladší době kamenné. Katalog výstavy, 30–37.
- Menčík, E. a kol. 1983:** Geologie Moravskoslezských Beskyd a Podbeskydské pahorkatiny. Academia Praha.
- Novák, J. – Krasnokutská, T. 2008:** Analýza uhlíků ze sídliště kultury s lineární keramikou v Bravanticích, okres Nový Jičín, Ročenka 2008, 53–58.
- Papáková, K. 2016:** Kultura s lineární keramikou v českém Slezsku. Rukopis doktorské disertační práce (1. díl), uloženo na Slezská univerzita v Opavě, Opava.

- Papáková, K. – Hořínková, A. 2014:** Hladké Životice, okr. Nový Jičín (záchranný výzkum). PV 55-1, 161.
- Pavelčík, J. 1970:** Archeologický zjišťovací výzkum ve Štramberku. Časopis Slezského muzea – serie B 19, 97–109.
- Pavelčík, J. 1993:** Bošácká kulturní skupina. In: Podborský, V. a kol. Pravěké dějiny Moravy. Brno, 200–204.
- Pavelčík, J. 2001a:** Hlinsko. Hradisko lidu badenské kultury. Archeologické památky střední Moravy, Svazek 2. Olomouc.
- Pavelčík, J. 2001b:** Poznámky k závěrečné fázi lengyelského kulturního okruhu na Moravě (Problematika jordanovské skupiny). In: 50 let archeologických výzkumů Masarykovy univerzity na Znojemsku, Brno, 257–267.
- Pavů, I. – Zápotocká, M. 1979:** Současný stav a úkoly studia neolitu v Čechách, PA LXX/2, 281–318.
- Pavů, I. – Zápotocká, M. – Soudský, O. 1987:** Bylany. *Katalog sekce B, F. Výzkum 1953 – 1967.* Praha.
- Peška, J. 2013:** Morava na konci eneolitu. Olomouc.
- Podborský, V. 1993a:** Kultura s lineární keramikou. In: Podborský, V. a kol. Pravěké dějiny Moravy. Brno, 71.
- Podborský, V. 1993b:** Kultura s lineární keramikou. In: Podborský, V. a kol. Pravěké dějiny Moravy. Brno, 76–95.
- Podborský, V. 1993c:** Lid s moravskou malovanou keramikou. In: Podborský, V. a kol. Pravěké dějiny Moravy. Brno, 108–145.
- Podborský, V. 1993d:** Z historie názorů na vývoj eneolitu. In: Podborský, V. a kol. Pravěké dějiny Moravy. Brno, 153.
- Podborský, V. 1997:** Dějiny pravěku a rané doby dějinné, Ústav archeologie a muzeologie, FFMU Brno.
- Procházková, P. – Vitula, P. 2001:** Přaslavice. Díly pod dědinou (I). Sídliště kultury nálevkovitých pohárů. *Archaeologiae Regionalis Fontes*, Olomouc.
- Prosová, M. 1952:** Štramberský kras. Přírodovědecký sborník Ostravského kraje XIII-3/4, 417–446.
- Přichystal, A. 2000:** Neolitické – eneolitické broušené artefakty v České republice z hlediska kamenných surovin, *Pravěk NŘ*, Brno 2001, 41–70.
- Přichystal, A. 2009:** Kamenné suroviny v pravěku. Východní část střední Evropy. Brno.

- Rybniček, K. – Rybníčková, E. 2001 :** Vegetace a přírodní prostředí jako pozadí archeologických kultur ČR, 28 000 – 1000 B. P. In: (ed.) Podborský V., 50. let archeologických výzkumů Masarykovi Univerzity na Znojemsku, 301–310.
- Říčan, D. 2008:** Polyhistor Kravařska Stephan Weigel. Poodří 3, 64–74.
- Schirmeisen, K. 1936:** Fundnachrichten aus Mähren, Nachrichtenblatt für deutsche Vorzeit 12, 10–19.
- Schirmeisen, K. 1943:** Die Vorzeit des Mühr.-Ostrauer Raumes.
- Slaviček, J. 1904:** U Libhoště, Pravěk 2, 164.
- Skutil, J. 1935:** Soupis předhistorických nálezů z Kravařska, Kravařsko IV, 151–160.
- Stumpf, G. 1927a:** Die Vor und Frühgeschichte des Kuhländchens. In: Festschrift zum 1. Kuhländler Heimatfest in Neu-Titschein, August 1927, Neu-Titschein, 7–24.
- Stumpf, G. 1927b:** Steinzeitliche Funde aus der Umgebung von Wagstadt, Nachrichtenblatt für deutsche Vorzeit 3.
- Šebela, L. 1993:** Lid se šňůrovou keramikou. In: Podborský, V. a kol. Pravěké dějiny Moravy. Brno, 204–218.
- Šebela, L. 1999:** Corded ware culture at Moravia and adjacent part of Silesia, Catalogue. FAM XXIII, Brno.
- Šikulová, V. – Zápotocký, M. 2010:** Raně eneolitický měděný pektorál z vrchu Kotouče u Štramberka. AR LXII, 395–428.
- Šikulová, V. 1978:** Archeologická sbírka Eduarda Chalupy. Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín 21. Nový Jičín.
- Šikulová, V. 1991:** Přehled dokladů středověkého osídlení Kotouče ve sbírkách Slezského muzea v Opavě. Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín 47. Nový Jičín.
- Šmíd, M. 1993:** Kultura nálevkovitých pohárů. In: Podborský, V. a kol. Pravěké dějiny Moravy. Brno, 165–179.
- Šmíd, M. 2008:** Eneolit (cca 4300 – 2000 př. n. l.), In: Čižmář, Z. (ed.): Život a smrt v mladší době kamenné. Katalog výstavy, 248–269.
- Šmíd, M. 2017:** Nálevkovité poháry na Moravě. Pravěk Supplementum 33. Brno.
- Šmíd, M a kol. 2013:** Kralice na Hané, Birituální pohřebiště kultury s lineární keramikou, Archeologické památky střední Moravy 20, Olomouc.
- Šmíd, M. – Přichystal, A. 2015:** Eneolitická hradiska na Prostějovsku Ohrozim – Čubernice a Prostějov-Čechovice – Čechovsko. Pravěk Supplementum 29. Brno.
- Tanner, M. 1704:** Hora Olivetská. Nisa.
- Tichý, R. 1962:** Osídlení s volutovou keramikou na Moravě, PA LIII/2, 245–305.

Thrane, H. 1989: Siedlungsarchäologische Untersuchungen in Dänemark mit besonderer Berücksichtigung von Funen, *Prähistorische Zeitschrift* 64/1, 5–47.

Tomášek, M. 2014: Půdy české republiky. Praha.

Tyráček, J. 1961: Nové názory na rozšíření maximálního zalednění v Moravské bráně, *Přírodovědní časopis slezský* 22/2, 247–254, Opava.

Vencl, S. 1960: Kamenné nástroje prvních zemědělců ve střední Evropě. Sborník Národního muzea XIV/1-2. Praha.

Vencl, S. 1964: K otázce datování osídlení temena Kotouče ve Štramberku. *ČMMB* 49 - vědy společenské, 49–60.

Vencl, S. 1968: Povrchový sběr jako technika archeologického průzkumu. *Muzejní a vlastivědná práce* 6, č. 2, 69–99.

Weigel, S. 1913: Aufenthalts-Wohnungs und Siedelungsstätten im altertume in Kuhländchen, rukopis dat. 31. 1. 1913, uložen v Okresním archívu, Nový Jičín.

Weigel, S. 1914: Zauchtel von einst, *Jahrbuch des Museum-Vereines für Neutitschein und das deutsche Kuhländchen* 4, 84–90.

Weigel, S. 1919: Die prähistorischen Wohnstätten bei Blattendorf, *Das Kuhländchen* 1, 18–20.

Zápotocký, M. 2002: Eneolitická broušená industrie a osídlení v regionu Čáslav - Kutná Hora. *Bylany Varia* 2, 159–228.

Žíla – Lipjan, J. 1957: Novojicko v pravěku. In: *Vlastivědný přehled Novojicka*, 21–26, Nový Jičín.

Projekt SGS/21/2012: Archeologický výzkum neolitického sídliště na katastru Pustějova [online], [cit. 29-08-2016], dostupné na [www: \(http://sgs.fpf.slu.cz/\)](http://sgs.fpf.slu.cz/)

Projekt SGS/9/2010: Archeologický výzkum západní části „Oderské brány“, [online], [cit. 29-08-2016], dostupné na [www: \(http://www.slu.cz/fpf/cz/ustav-archeologie/projekty/projekt-sgs-9-2010/ii-etapa-projektu\)](http://www.slu.cz/fpf/cz/ustav-archeologie/projekty/projekt-sgs-9-2010/ii-etapa-projektu)

12. Zkratky

AMS – Archeologie Moravy a Slezska

AR – Archeologické rozhledy

PV – Přehled výzkumů

IZ – Informační zpravodaj

PA – Památky archeologické

FFMU – Filozofická fakulta Masarykovy univerzity

FAM – Fontes Archaeologiae Moravicae

13. Inventář lokalit PU1/PU2

Inventář kamenné broušené a ostatní industrie (BI, OKI) - PU1 „Dolní role/Dolní čtvrtě“

Lok.	ID	Kat.	Typ	Surovina	MS ($\times 10^{-3}$ SI)	Poznámky	Váha (g)	Délka (mm)	Výška (mm)	Šířka (mm)	Vyobr.
PU1	1	BI	sekera	Želešice	73,9	značně poškozená	107	-	-	-	obr. 3 : 2
PU1	2	BI	kladívko	MJH	1,43	komplet	167	100	23	25	obr. 5 : 2
PU1	3	BI	brousek	gct-pískovec	0,49	recent	-	-	-	-	-
PU1	4	BI	sekera	Želešice	33,9	komplet, erodovaný povrch	27	50	10	31	obr. 2 : 3
PU1	5	BI	disk. mlat?	serpentinit	139	komplet, nedokončený provrt	85	78	9	64	obr. 5 : 4
PU1	6	BI	brousek?	MJH	0,18	sředová a tylní část poškozena	48	98	20	14	obr. 5 : 1
PU1	7	BI	motyka	MJH	0,858	komplet z části poškozený	209	113	13	60	obr. 1 : 1
PU1	8	BI	kladívko	MJH	0,519	komplet z části poškozený	184	92	28	33	obr. 4 : 1
PU1	9	OKI	třík/otloukač?	Želešice	13,5	značně poškozený	240	-	-	-	-
PU1	10	OKI	třík	Q-pískovec s gct	0,08	značně poškozený	169	-	-	-	-
PU1	11	BI	kopitovitý klín	Želešice	6,65	komplet z části poškozený	25	63	12	17	obr. 2 : 2
PU1	12	BI	sekera	prachovec	0,09	fragment	65	-	-	-	obr. 1 : 2
PU1	46	BI	sekera	MJH	5,09	komplet	84	96	10	44	obr. 2 : 1
PU1	47	BI	polotovar	Želešice	63,1	-	79	110	7	37	obr. 5 : 3
PU1	48	BI	kopitovitý klín	MJH	1,18	komplet	241	140	30	28	obr. 3 : 3
PU1	49	BI	sekera?	brídlice	-	fragment	14,5	-	-	-	-
PU1	50	BI	bulava	serpentinit	40,9	fragment	82	-	-	-	obr. 4 : 4
PU1	51	BI	sekera	MJH	1,17	fragment	98	-	-	-	obr. 3 : 4
PU1	52	BI	kopitovitý klín?	MJH	0,911	fragment	95	-	-	-	obr. 4 : 2
PU1	53	BI	sekera	gct-pískovec	0,313	fragment	64	-	-	-	obr. 3 : 1
PU1	54	BI	sekera	MJH	1,69	fragment	69	-	-	-	obr. 2 : 4
PU1	55	BI	kladívko	MJH	1,41	komplet	168	88	35	25	obr. 4 : 3
PU1	56	BI	sekera	Želešice	35	fragment	26	-	-	-	-
PU1	57	BI	sekera	Želešice	21	fragment	24	-	-	-	-
PU1	58	OKI	třík	Q-pískovec s gct	0,296	komplet	200	45	45	45	-

Tab. 3: Pustějov (PUI). „Dolní čtvrtě/Dolní role“, Štípaná kamenná industrie.

Vysvětlivky: MJH-metabazit typu Jizerské hory, PU-Pustějov, MS-magnetická susceptibilita.

Inventář štípané kamenné industrie (ŠI) – PU1 „Dolní role/Dolní čtvrtě“.

Lokalita	ID	Kateg.	Typ	Sur.	Poznámky	Váha (g)	Délka (mm)	vyobr.
PU1	13	ŠI	čepel s boční retuší	SGS	–	21,7	55	obr. 7 : 9
PU1	FP21	ŠI	čepel	SGS	–	3,89	37	-
PU1	15	ŠI	škrabadlo	SGS	na masivním úštěpu	50,4	65	obr. 7 : 10
PU1	16	ŠI	čepel s oboustrannou retuší	SGS	–	7,29	60	obr. 7 : 8
PU1	FP18	ŠI	ústěp	SGS	–	5,46	28	-
PU1	17	ŠI	ústěp	SGS	–	46,41	65	-
PU1	18	ŠI	ústěp	SGS	–	3,97	27	-
PU1	19	ŠI	nevýrazný vrták	SGS	–	15,23	58	-
PU1	20	ŠI	ústěp	SKČJ	–	2,75	29	-
PU1	21	ŠI	ústěp	SGS	–	5,26	38	-
PU1	22	ŠI	ústěp	SGS	–	3,03	22	-
PU1	23	ŠI	ústěp	SGS	–	2,32	31	obr. 6 : 3
PU1	24	ŠI	ústěp	SGS	–	1,95	25	-
PU1	FP10	ŠI	čepelové rydlo	SGS	5% kůry	4,57	39	-
PU1	FP49	ŠI	ústěp	SGS	5% kůry	2,33	29	-
PU1	FP78	ŠI	ústěp	SGS	–	2,86	27	-
PU1	FP11	ŠI	ústěp	SGS	–	4,55	30	-
PU1	FP59	ŠI	ústěp	SKČJ	–	1,22	23	-
PU1	29	ŠI	ústěp	SGS	–	1,68	21	-
PU1	30	ŠI	ústěp	přepal.	–	2,3	27	-
PU1	32	ŠI	ústěp	SKČJ	40% kůry	22,31	65	-
PU1	34	ŠI	ústěp	SKČJ	5% kůry	8,15	37	-
PU1	FP77	ŠI	ústěp	SKČJ	20% kůry	3,62	31	-
PU1	FP9	ŠI	ústěp	SGS	5% kůry	4,2	35	-
PU1	FP36	ŠI	ústěp	SKČJ	–	1,02	23	-
PU1	FP67	ŠI	ústěp	SKČJ	–	4,61	32	-
PU1	FP31	ŠI	ústěp	SKČJ	5% kůry	14,92	44	-
PU1	FP44	ŠI	ústěp	SKČJ	25% kůry	10,16	46	-
PU1	FP76	ŠI	ústěp	SKČJ	–	7,86	30	-
PU1	FP54	ŠI	ústěp	SKČJ	25% kůry	4,35	38	-
PU1	FP37	ŠI	ústěp	SGS	35% kůry	3,61	37	-
PU1	FP71	ŠI	ústěp	SKČJ	–	4,48	27	-
PU1	FP81	ŠI	ústěp	SKČJ	–	1,81	21	-
PU1	FP50	ŠI	ústěp	SGS	40% kůry	2,61	23	-
PU1	FP53	ŠI	ústěp	SKČJ	5% kůry	2,67	24	-
PU1	FP32	ŠI	ústěp	SKČJ	5% kůry	2,69	30	-
PU1	35	ŠI	ústěp	SKČJ	–	17,76	59	-

Tab. 4: Pustějov (PU1). „Dolní čtvrtě/Dolní role“, Štípaná kamenná industrie. Vysvětlivky: PU – Pustějov, Kateg. – kategorie, Sur. – surovina, SGS – silicit glacienních sedimentů, SKČJ – silicit Krakovsko-čestochovské jury, přepal. – přepálená surovina, FP – univerzitní značení.

PU1	36	ŠI	ústěp	SGS	25% kůry	3,41	34	-
PU1	37	ŠI	ústěp	SGS	20% kůry	2,5	25	-
PU1	38	ŠI	ústěp	SKČJ	5% kůry	7,27	27	-
PU1	39	ŠI	ústěp	SKČJ	-	6,52	38	-
PU1	40	ŠI	ústěp	SKČJ	-	6,26	38	-
PU1	41	ŠI	ústěp	SKČJ	-	0,91	20	-
PU1	FP60	ŠI	vrták	SGS	-	3,37	35	-
PU1	60	ŠI	vrták	SGS	5% kůry	3,8	24	-
PU1	FP40	ŠI	ústěp	SGS	-	2,46	20	-
PU1	FP68	ŠI	čepel	SKČJ	-	4,35	38	-
PU1	FP79	ŠI	ústěp/hrot?	SKČJ	-	0,44	17	-
PU1	63	ŠI	trapez	přepal.	-	3,41	23	-
PU1	64	ŠI	čepel s příčnou retuší	přepal.	-	1,98	24	-
PU1	FP30	ŠI	ústěp	přepal.	10% kůry	7	37	-
PU1	FP20	ŠI	ústěp	přepal.	-	3,37	30	-
PU1	FP62	ŠI	čepel	přepal.	-	2,62	24	-
PU1	65	ŠI	čepel	přepal.	-	3,54	39	-
PU1	FP26	ŠI	čepel	přepal.	-	2,27	25	-
PU1	FP24	ŠI	ústěp	přepal.	-	0,98	22	-
PU1	FP27	ŠI	ústěp	přepal.	-	4,13	31	-
PU1	66	ŠI	čepel s ventrální retuší	SGS	s leskem	10,95	61	-
PU1	FP13	ŠI	ústěp	SGS	-	7,78	38	-
PU1	FP23	ŠI	čepel s ventrální retuší	SGS	-	3,62	31	-
PU1	FP15	ŠI	čepel	SGS	-	4,39	27	obr. 6 : 4
PU1	FP25	ŠI	čepel s oboustrannou retuší	SGS	rydlový úder na bázi	2,55	38	-
PU1	67	ŠI	čepel	SGS	-	2,84	21	obr. 7 : 1
PU1	68	ŠI	ústěp	SGS	-	4,01	32	-
PU1	FP6	ŠI	ústěp	SGS	s leskem	4,03	32	-
PU1	FP14	ŠI	vrtáček	SGS	-	2,09	30	-
PU1	FP17	ŠI	rydlo na přirozené ploše	SGS	-	2,91	35	-
PU1	69	ŠI	čepel s oboustrannou retuší	SGS	-	2,6	38	obr. 6 : 11
PU1	FP58	ŠI	ústěp	SGS	-	1,61	25	-
PU1	FP51	ŠI	čepelka	SGS	-	0,86	25	-
PU1	FP61	ŠI	ústěp	SKČJ	-	2,03	21	-
PU1	70	ŠI	čepel	SGS	-	1,3	26	obr. 7 : 6
PU1	FP3	ŠI	čepel s příčnou retuší	SGS	-	2,16	28	-
PU1	71	ŠI	čepel	SGS	-	2,31	29	obr. 7 : 2
PU1	72	ŠI	čepelka s oboustrannou retuší	čokoláda	-	0,87	25	obr. 6 : 7
PU1	FP47	ŠI	ústěp s vkleslou retuší	SKČJ	-	3,49	32	-
PU1	73	ŠI	čepel	SGS	-	2,11	23	obr. 7 : 5

Tab. 5: Pustějov (PU1). „Dolní čtvrtě/Dolní role“, Štípaná kamenná industrie. Vysvětlivky: PU – Pustějov, SGS – silicit glacienních sedimentů, SKČJ – silicit Krakovsko-čenstochovské jury, přepal. – přepálená surovina, FP – univerzitní značení.

PU1	74	ŠI	čepel	SGS	–	1,67	28	obr. 6 : 13
PU1	75	ŠI	vrtáček	SGS	–	1,58	24	obr. 6 : 12
PU1	76	ŠI	trapéz	SGS	–	2,5	37	obr. 7 : 4
PU1	FP22	ŠI	ústěp s příčnou retuší	SGS	–	1,83	26	-
PU1	77	ŠI	čepel. ústěp	SGS	–	3,43	36	-
PU1	FP29	ŠI	čepel s oboustrannou retuší	SGS	–	2,75	29	-
PU1	FP5	ŠI	čepel	SGS	–	2,94	37	obr. 6 : 5
PU1	FP12	ŠI	čepel	SGS	–	1,63	24	-
PU1	FP19	ŠI	čepel s šikmou retuší	SGS	s leskem	1,94	34	obr. 6 : 8
PU1	FP8	ŠI	čepel	SGS	–	2,05	35	-
PU1	78	ŠI	trapéz?	SGS	stopy lesku	0,95	22	obr. 6 : 6
PU1	FP38	ŠI	čepel	SKČJ	–	3,16	34	-
PU1	FP43	ŠI	čepel s boční retuší	SKČJ	15% kůry	10,54	51	-
PU1	FP73	ŠI	ústěp	SKČJ	25% kůry	31	31	-
PU1	79	ŠI	čepel	SKČJ	s leskem	3,4	27	obr. 6 : 13
PU1	FP7	ŠI	ústěp s oboustrannou retuší	SGS	–	4,27	32	obr. 6 : 2
PU1	FP48	ŠI	čepel s boční retuší	SKČJ	–	1,78	34	-
PU1	FP64	ŠI	čepel s boční retuší	SKČJ	–	4,17	43	-
PU1	FP55	ŠI	ústěp	SGS	–	3,64	22	-
PU1	FP28	ŠI	ústěp	SKČJ	s leskem	3,65	27	obr. 6 : 9
PU1	80	ŠI	čepel	SKČJ	–	1,6	21	obr. 7 : 3
PU1	FP35	ŠI	čepel s vkleslou retuší	SKČJ	–	1,93	24	-
PU1	FP75	ŠI	čepel	SKČJ	–	3,78	39	-
PU1	FP74	ŠI	ústěp	SKČJ	–	1,86	29	-
PU1	81	ŠI	čepel	SKČJ	s leskem, 25% kůry	4,64	41	obr. 6 : 1
PU1	FP16	ŠI	čepel	SKČJ	–	1,49	28	-
PU1	FP66	ŠI	čepelka	SGS	–	1,7	29	-
PU1	82	ŠI	vrtáček	SKČJ	–	1,29	30	obr. 7 : 7
PU1	FP57	ŠI	čepel	SKČJ	–	2,03	29	-
PU1	83	ŠI	čepel s ventrální retuší	SGS	15% kůry	14,96	73	-
PU1	FP4	ŠI	škrabadlo	SGS	–	1,92	24	-
PU1	84	ŠI	škrabadlo	SKČJ	30% kůry	9,42	35	-
PU1	FP34	ŠI	škrabadlo	SKČJ	30% kůry	11,85	43	-
PU1	FP56	ŠI	škrabadlo	SKČJ	25% kůry	8,22	37	-
PU1	85	ŠI	škrabadlo	SGS	–	8,43	50	-
PU1	FP33	ŠI	ústěp s příčnou retuší	SKČJ	10% kůry	9,76	40	-
PU1	FP39	ŠI	škrabadlo	SKČJ	–	6,26	33	-
PU1	FP1	ŠI	jádrové škrabadlo	SKČJ	laterální retuš	10,24	38	-
PU1	86	ŠI	škrabadlo	SKČJ	–	6,36	31	-
PU1	FP70	ŠI	škrabadlo	SKČJ	–	4,86	22	-

Tab. 6: Pustějov (PU1). „Dolní čtvrtě/Dolní role“, Štěpaná kamenná industrie. Vysvětlivky:
PU – Pustějov, SGS – silicit glacienních sedimentů, SKČJ – silicit Krakovsko-čenstochovské jury, přepal. – přepálená surovina, FP – univerzitní značení.

PU1	87	ŠI	škrabadlo	SKČJ	10% kůry	5,47	35	-
PU1	FP63	ŠI	škrabadlo	SKČJ	20 % kury	3,08	21	-
PU1	FP46	ŠI	škrabadlo	SKČJ	-	4,5	31	-
PU1	FP65	ŠI	škrabadlo	SKČJ	50% kůry	3,61	31	-
PU1	88	ŠI	škrabadlo	SKČJ	20% kůry, stopy lesku	2,49	26	-
PU1	FP52	ŠI	škrabadlo	SKČJ	-	6,25	35	-
PU1	89	ŠI	křesadlo	SKČJ	-	3,33	24	-
PU1	90	ŠI	škrabadlo	SKČJ	20% kůry	4,97	30	-
PU1	FP69	ŠI	škrabadlo	SKČJ	-	4,73	28	-
PU1	FP80	ŠI	škrabadlo	SKČJ	-	2,9	24	-
PU1	FP41	ŠI	škrabadlo	SKČJ	-	3,32	26	-
PU1	FP42	ŠI	škrabadlo	SKČJ	-	4,56	29	-
PU1	FP72	ŠI	škrabadlo	SKČJ	15% kůry	1,85	21	-

Tab. 7: Pustějov (PU1). „Dolní čtvrtě/Dolní role“, Štípaná kamenná industrie. Vysvětlivky:
PU – Pustějov, SGS – silicit glacienních sedimentů, SKČJ – silicit Krakovsko-čenstochovské jury, přepal. – přepálená surovina, FP – univerzitní značení.

Inventář kamenné štípané industrie (ŠI) – PU2 „Dolní role/Dolní čtvrtě“

Lokalita	ID	Kateg.	Typ	Surovina	Poznámky	Váha	Délka	vyobr.
PU2	244	ŠI	ústěp	SGS	-	20,47 g	58 mm	-
PU2	245	ŠI	jádro	SGS	-	14,60 g	35 mm	-
PU2	251	ŠI	ústěp	SGS	-	2,72 g	27 mm	-
PU2	254	ŠI	ústěp	SGS	-	4,17 g	22 mm	-
PU2	257	ŠI	čepel	SGS	45% kůry, .	4,25 g	30 mm	-
PU2	263	ŠI	ústěp	SGS	-	2,27 g	22 mm	-
PU2	272	ŠI	ústěp s ventrální retuší	SGS	-	1,60g	20 mm	-

Tab. 8: Pustějov (PU2). „Dolní čtvrtě/Dolní role“, Štípaná kamenná industrie. Vysvětlivky:
PU – Pustějov, SGS – silicit glacienních sedimentů, SKČJ – silicit Krakovsko-čenstochovské jury, přepal. – přepálená surovina.

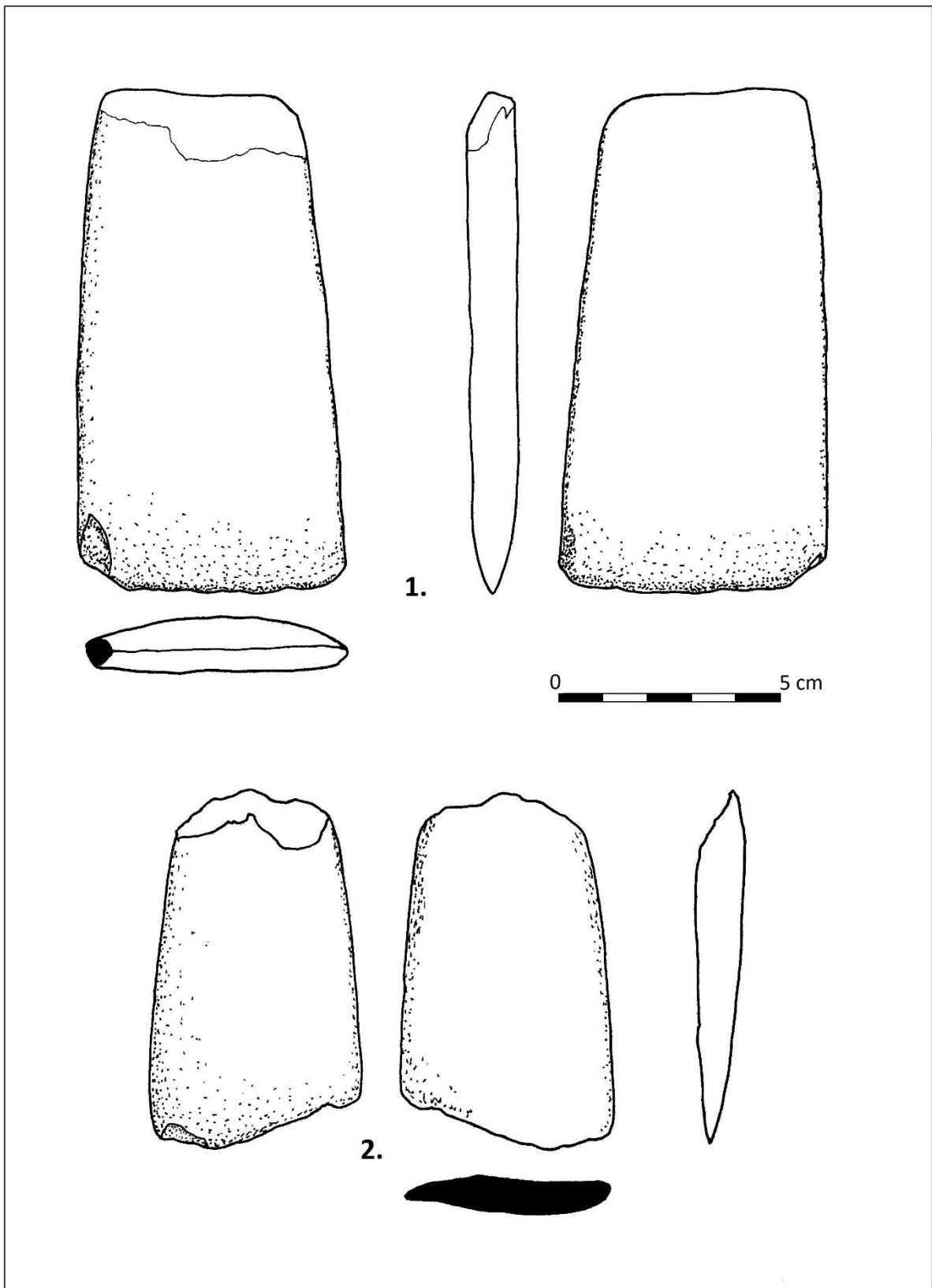
Inventář keramiky – PU1 „Dolní role/Dolní čtvrtě“.

Lok.	ID	Kateg.	Datace	Výzdoba	Poznámky	vyobr.
PU1	42	keramika	lengyel	-	fragment ucha s výdutí	obr. 9 : 4
PU1	43	keramika	lengyel	plastická	oválný výčnělek	obr. 8 : 3
PU1	44	keramika	lengyel	-	frag. ucha s výdutí	obr. 8 : 5
PU1	45	keramika	lengyel	-	frag. ucha s výdutí	obr. 9 : 2
PU1	276	keramika	LnK	vhloubená	okraj, nehtové důlky	-
PU1	279	keramika	lengyel	-	frag. páskového ucha	obr. 9 : 1
PU1	280	keramika	LnK	vhloubená	výduť, nehtové vrypy	obr. 9 : 6
PU1	281	keramika	LnK	plastická	výduť, kruhový výčnělek	obr. 8 : 1
PU1	282	keramika	-	-	fragment dna	-
PU1	283	keramika	LnK	vhloubená	výduť, ryté linie	obr. 9 : 9
PU1	284	keramika	LnK	vhloubená	výduť, ryté linie	obr. 9 : 7

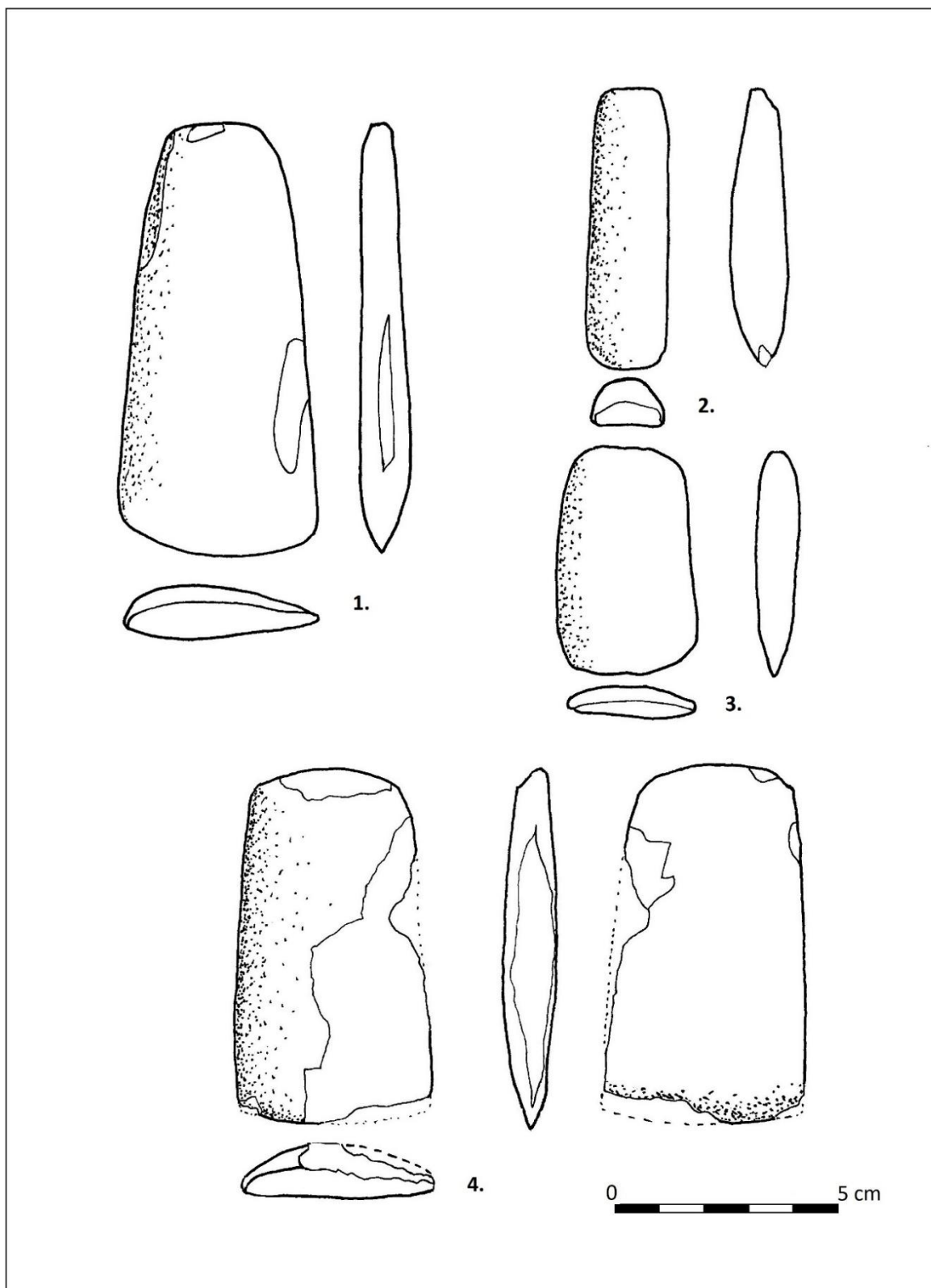
PU1	285	keramika	LnK	vhlobená	výdut', rytá linie	obr. 9 : 5
PU1	286	keramika	LnK	plastická	výdut', výčnělek	obr. 8 : 2
PU1	287	keramika	LnK	vhlobená	výdut', rytá linie	obr. 8 : 4
PU1	288	keramika	LnK	vhlobená	výdut', linie nehtových důlků	obr. 9 : 8
PU1	289	keramika	-	-	12 fragmentů, písčité těsto	-
PU1	290	keramika	LnK	-	okraj	obr. 9 : 3
PU1	291	keramika	lengyel?	-	3 fragmenty, hrubé těsto	-
PU1	292	keramika	LnK	-	4 fragmenty	-

Tab. 9: Pustějov (PU1). „Dolní čtvrtě/Dolní role“. Keramika.

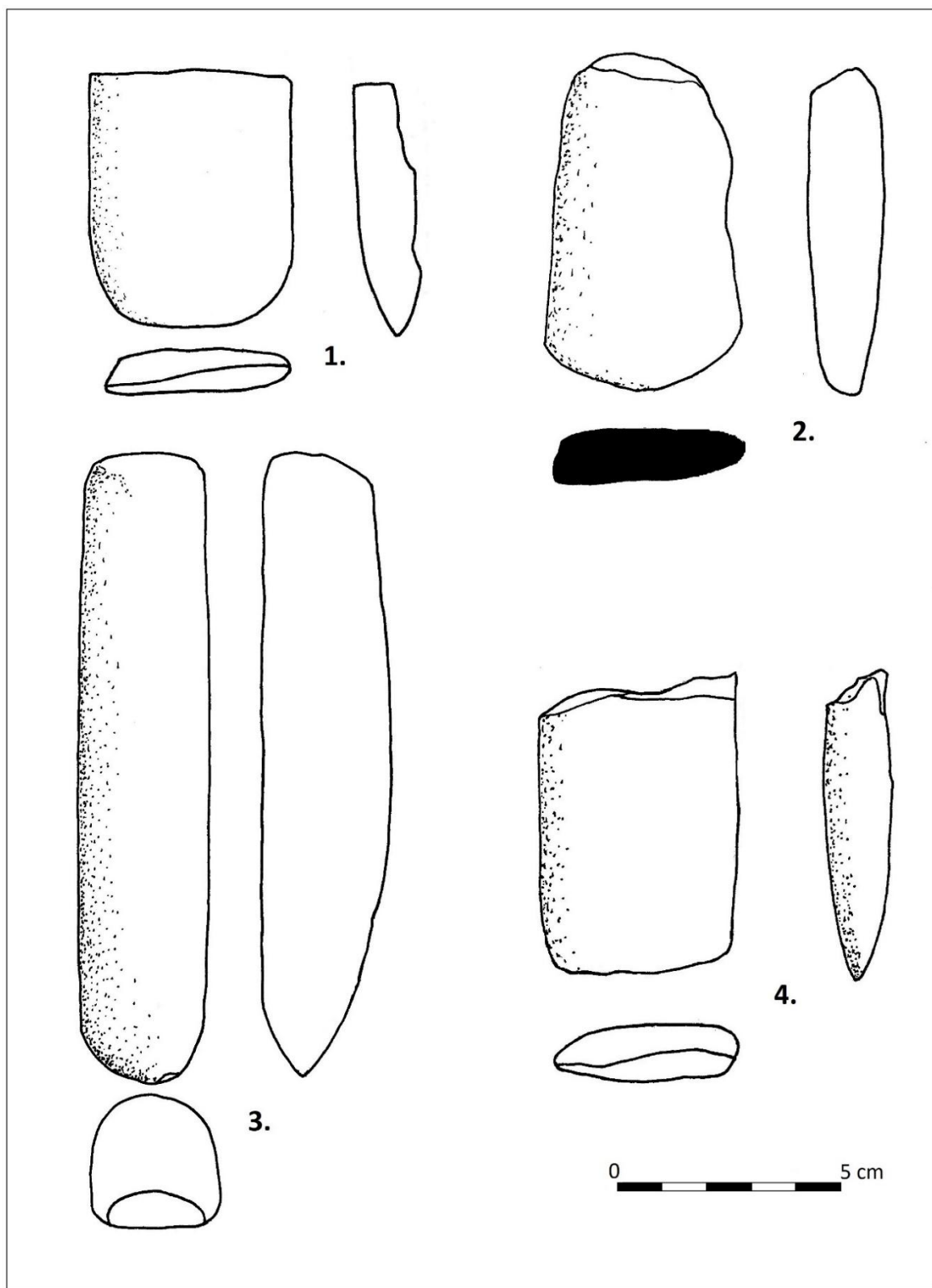
14. Kresebné a fotografické prílohy

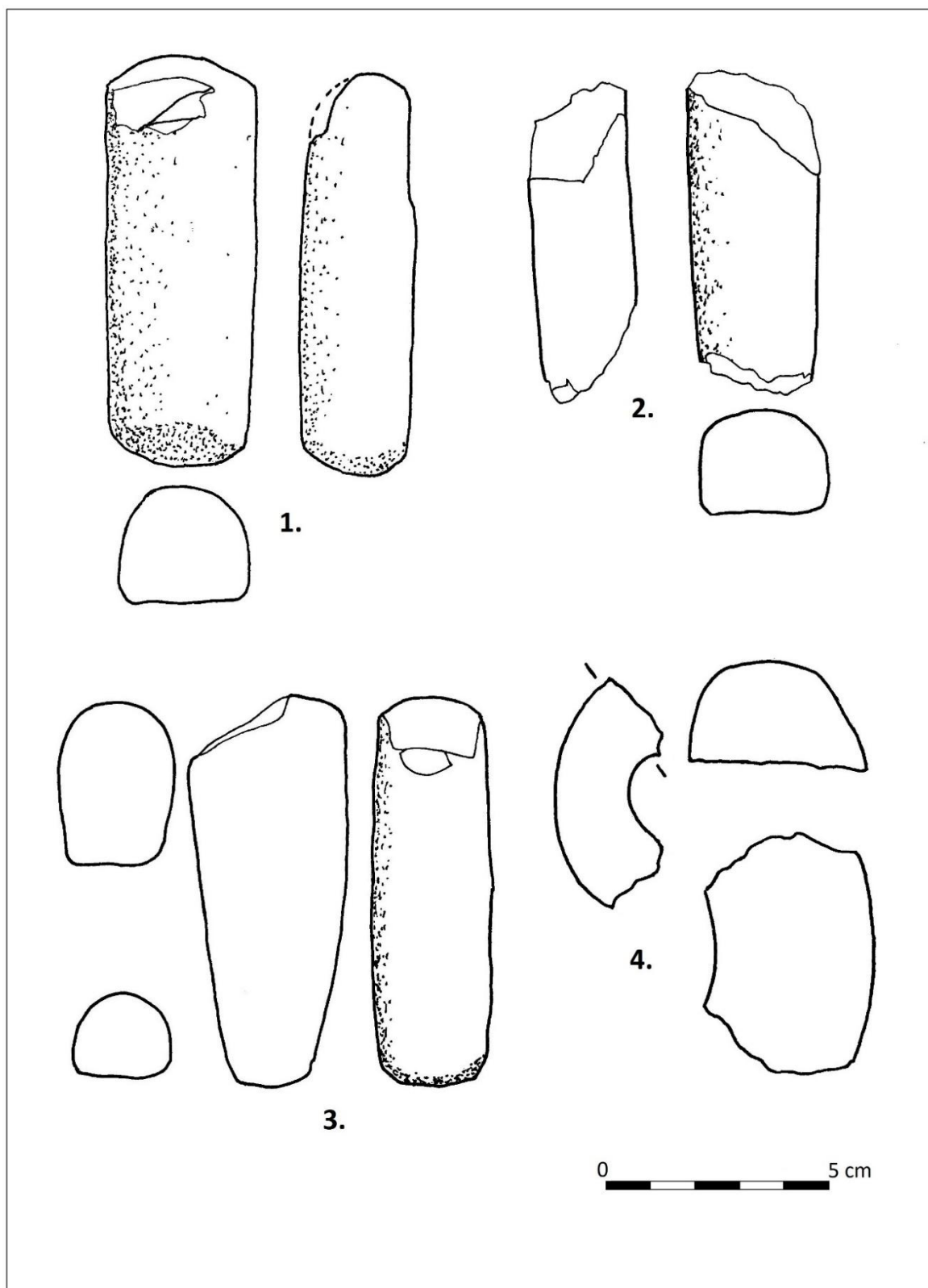
Obr. 1: Pustějov (PU1). „Dolní čtvrtě/Dolní role“, broušená kamenná industrie. 1. – motyka (MJH, inv. č. PU1-7); 2. – fragment sekery s poškozenou bází i břitem (prachovec, inv. č. PU1-12) (kresba: Johančík 2019).

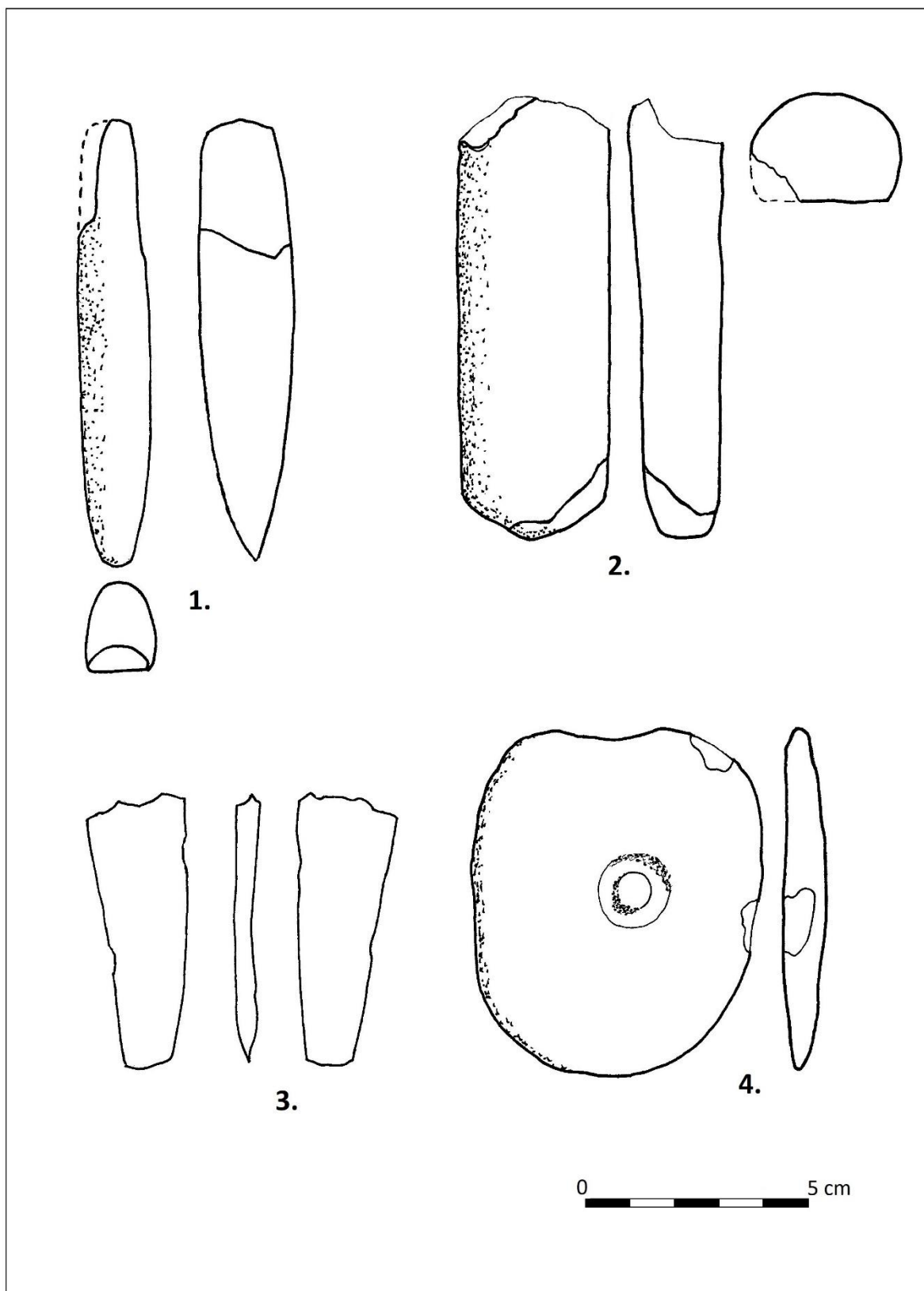
Obr. 2: *Pustějov-1. „Dolní čtvrtě/Dolní role“, broušená industrie. 1 – sekera (MJH , inv. č.PUI-46); 2 – kopytovitý klínek (amfibolit typ Želešice, inv. č. PUI-11); 3 – sekera (amfibolit typ Želešice, inv. č. PUI-4); 4 – poškozená sekera (MJH, inv. č. PUI-54). (kresba: Johančík 2019).*

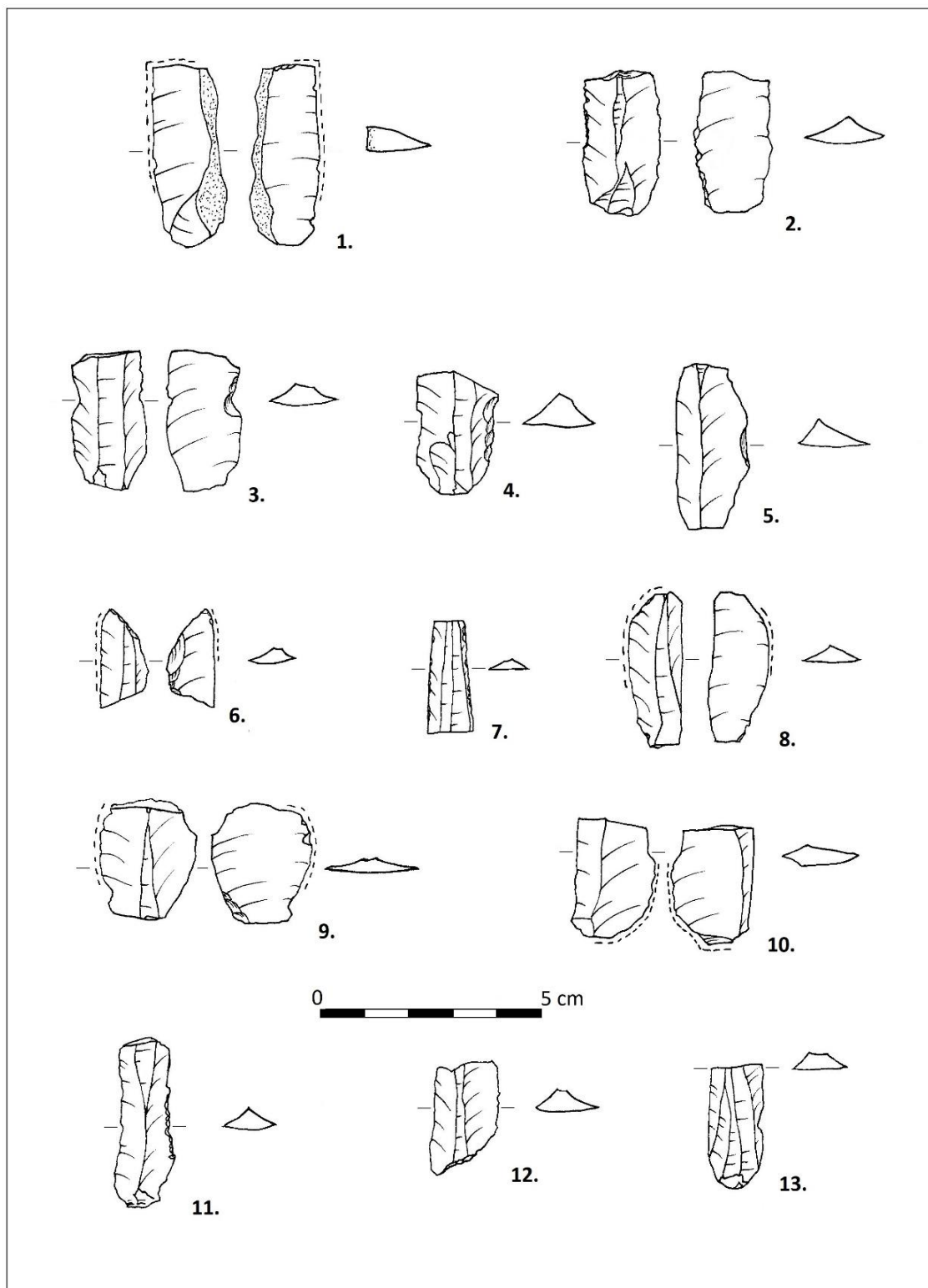
Obr. 3: *Pustějov-1. „Dolní čtvrtě/Dolní role“, broušená industrie. 1 – břitová část sekery (gct-pískovec, inv. č. PUI-53); 2 – fragment sekery (amfibolit typ Želešice, inv. č. PUI-1); 3 – kopytovitý klín (MJH, inv. č. PUI-48); 4 – břitová část sekery (MJH, inv. č. PUI-51) (kresba: Johančík 2019).*

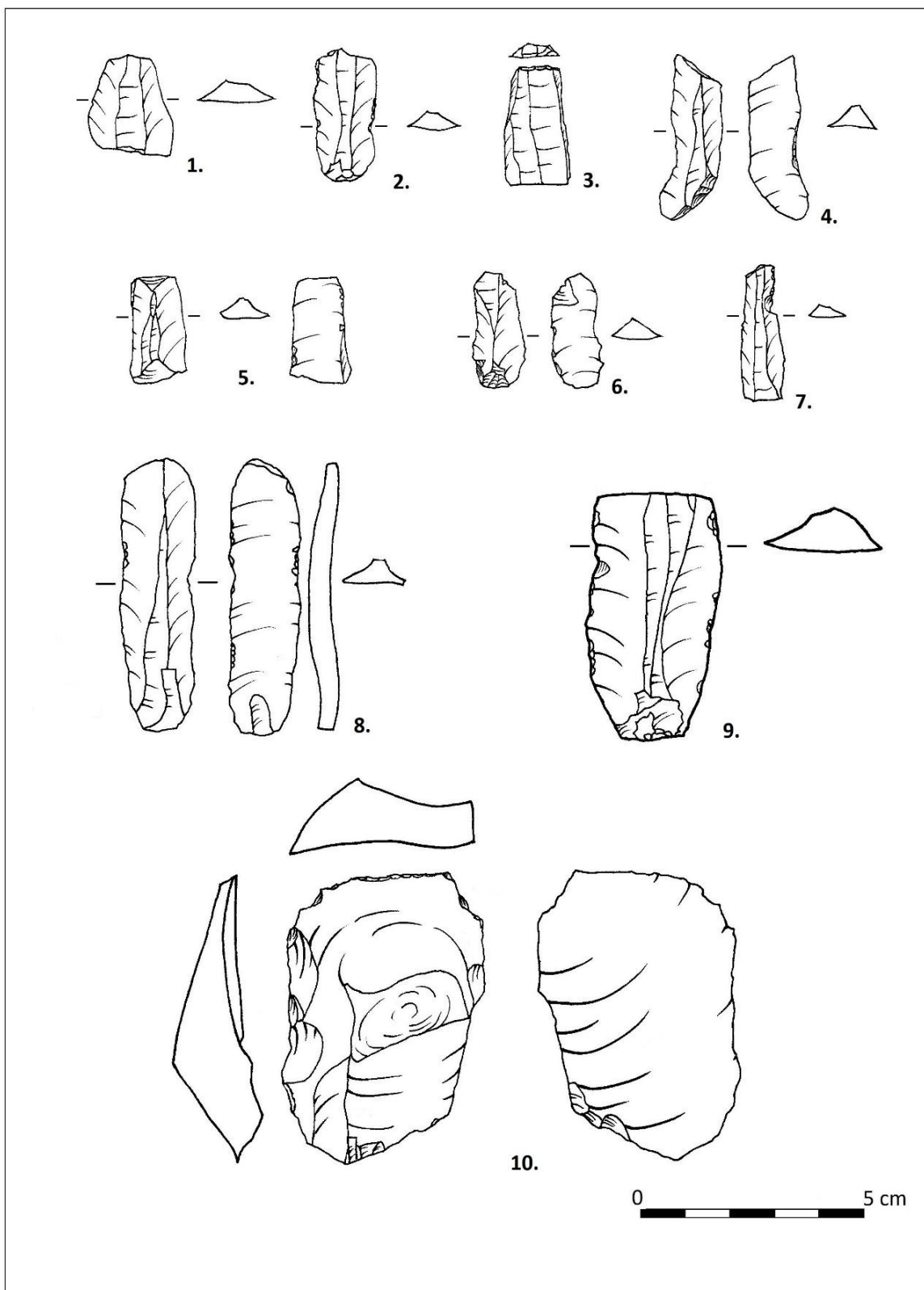
Obr. 4: Pustějov- (PUI) „Dolní čtvrtě/Dolní role“, broušená industrie. 1 – kladívko/odštěpovač ? (MJH, inv. č. PUI-8); 2 – fragment kopytovitého klínu ? (MJH, inv. č. PUI-52); 3 - kladívko/odštěpovač ? (MJH, inv. č. PUI-55); 4 – fragment mlátu/bulavy (serpentinit, inv. č. PUI-50). (kresba: Johancík 2019).

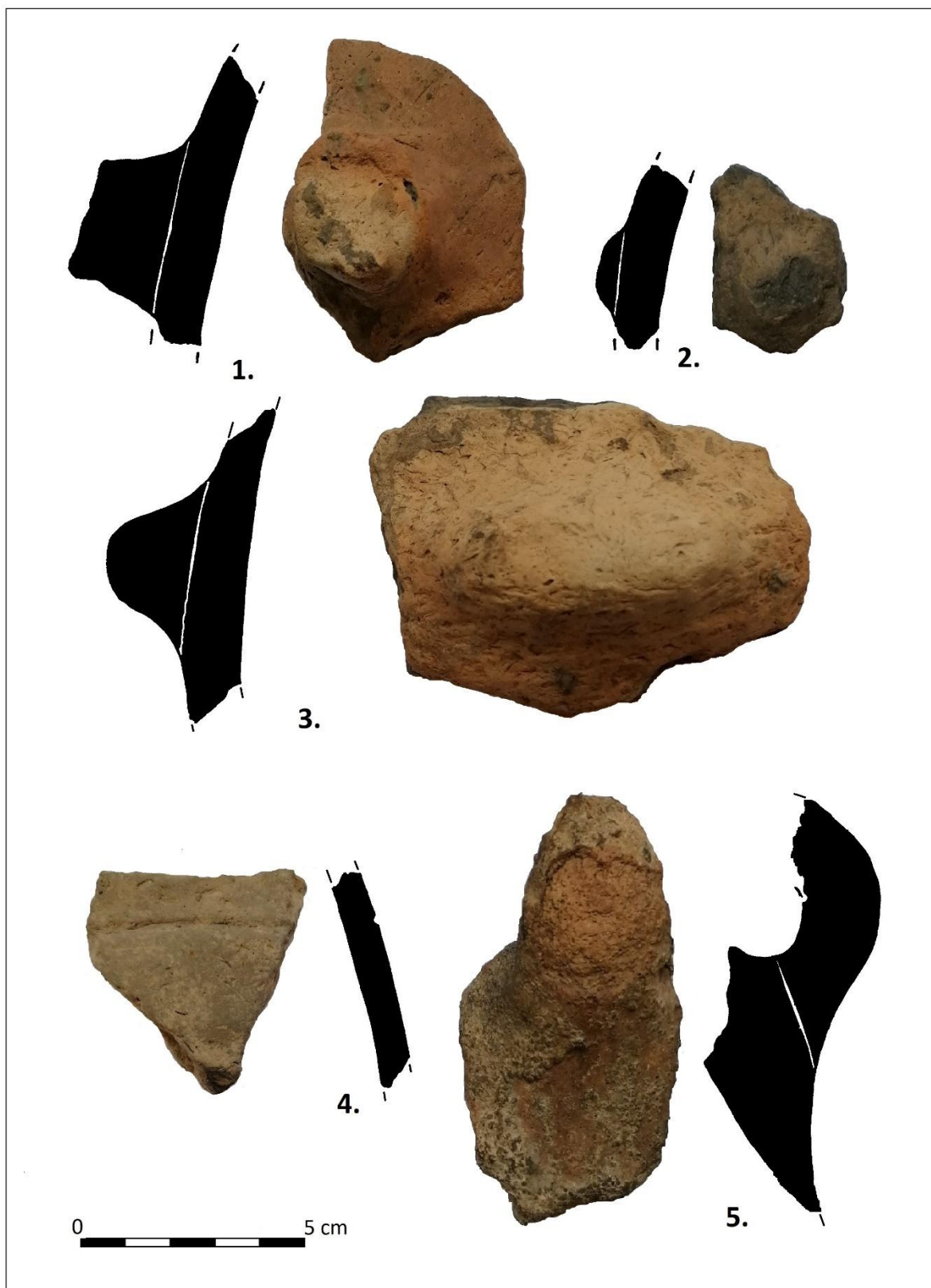
Obr. 5: Pustějov- (PUI) „Dolní čtvrť/Dolní role“, broušená kamenná industrie. 1 – klínek/brousek? (MJH, inv. č. PUI-6); 2 – kladívko/otloukač? (MJH, inv. č. PUI-2); 3 – polotovar (amfibolit typ Želešice, inv. č. PUI-47); 4 – diskovitý mlat? (serpentinít typ Gogolów-Jordanów, inv. č. PUI-5) (kresba: Johančík 2019).

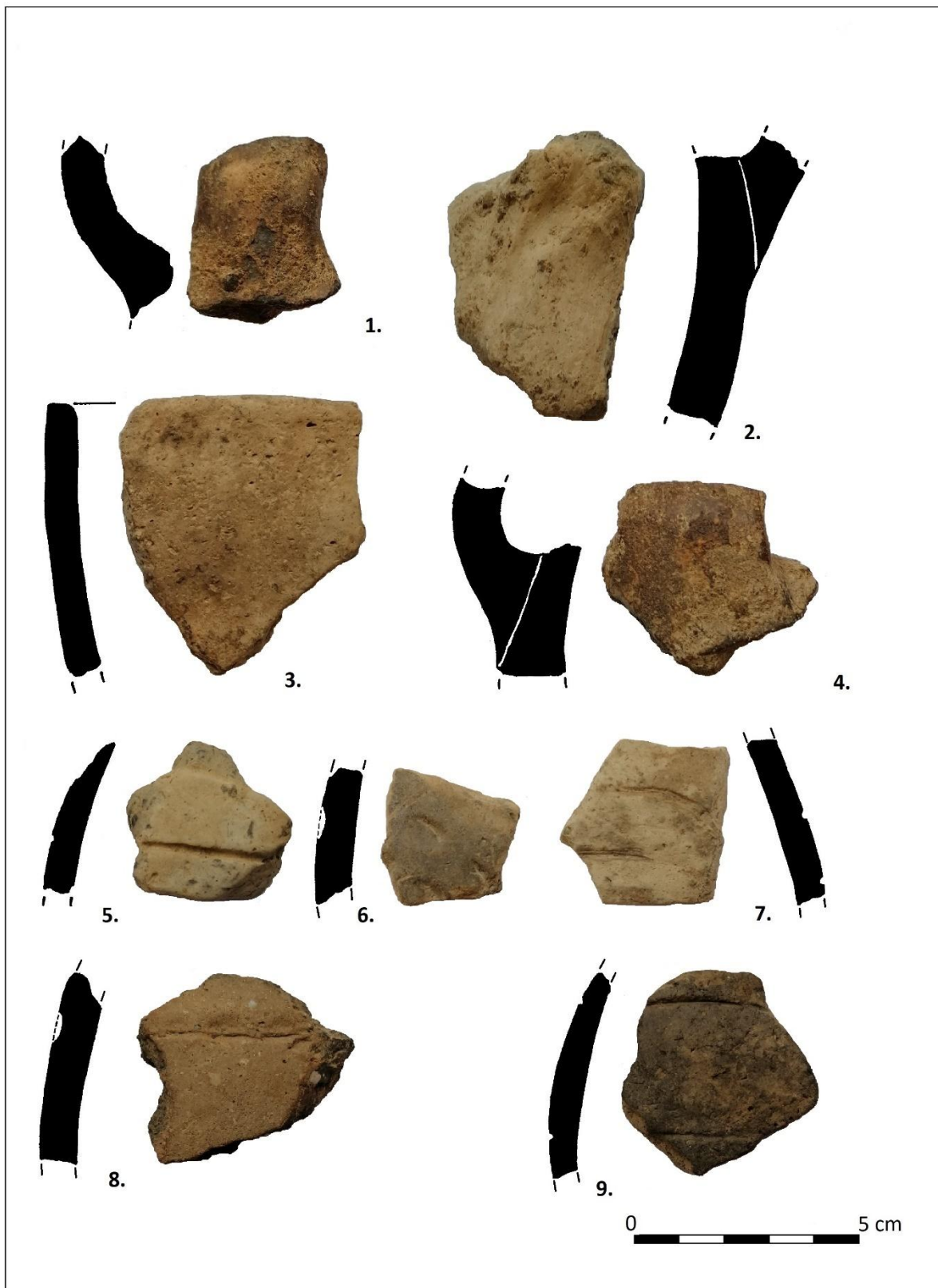
Obr. 6: Pustějov-(PUI) „Dolní čtvrtě/Dolní role“, výběr štípané kamenné industrie. 1 – čepel s leskem (SKČJ, inv. č. PUI-81); 2 – čepel (SGS, inv. č. FP-7); 3 – čepel s ventrální retuší (SGS, inv. č. FP-23); 4 – čepel (SGS, inv. č. FP-15); 5 – čepel (SGS, inv. č. FP-5); 6 – trapéz s leskem (SGS, inv. č. PUI-78); 7 – čepelka (silicit typu čokoláda, inv. č. PUI-72); 8 – čepel s leskem (SGS, inv. č. FP-19); 9 – ústěp s leskem (SKČJ, inv. č. FP-28); 10 – čepel s leskem (SKJ, inv. č. PUI-79); 11 – čepel s obostranou retuší (SGS, inv. č. PUI-69); 12 – vrtáček (SGS, inv. č. PUI-75); 13 – čepel (SGS, inv. č. PUI-74) (kresba: Johančík 2019).

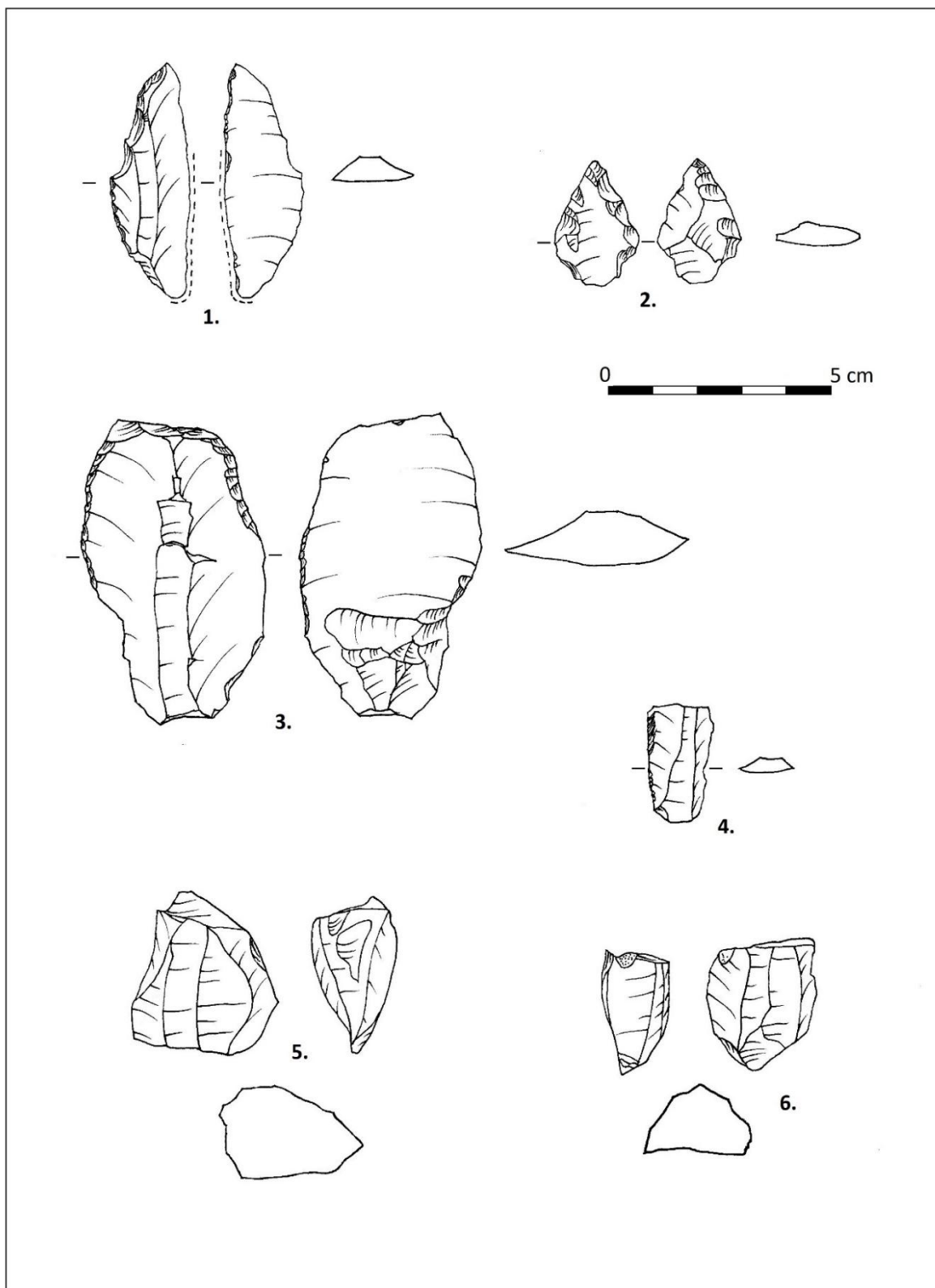
Obr.7: Pustějov-(PUI). „Dolní čtvrtě/Dolní role“, výběr štípané kamenné industrie. 1 – čepel (SGS, inv. č. PUI-67); 2 – čepel (SGS, inv. č. PUI-71); 3 – čepel (SKČJ, inv. č. PUI-80); 4 – trapéz (SGS, inv. č. PUI-76); 5 – čepel (SGS, inv. č. PUI-73); 6 – čepel (SGS, inv. č. PUI-70); 7 – vrtáček (SKČJ, inv. č. PUI-82); 8 – čepel s oboustrannou retuší (SGS, inv. č. PUI-16); 9 – čepel (SGS, inv. č. PUI-13); 10 – škrabadlo (SGS, inv. č. PUI-15) (kresba: Johančík 2019).

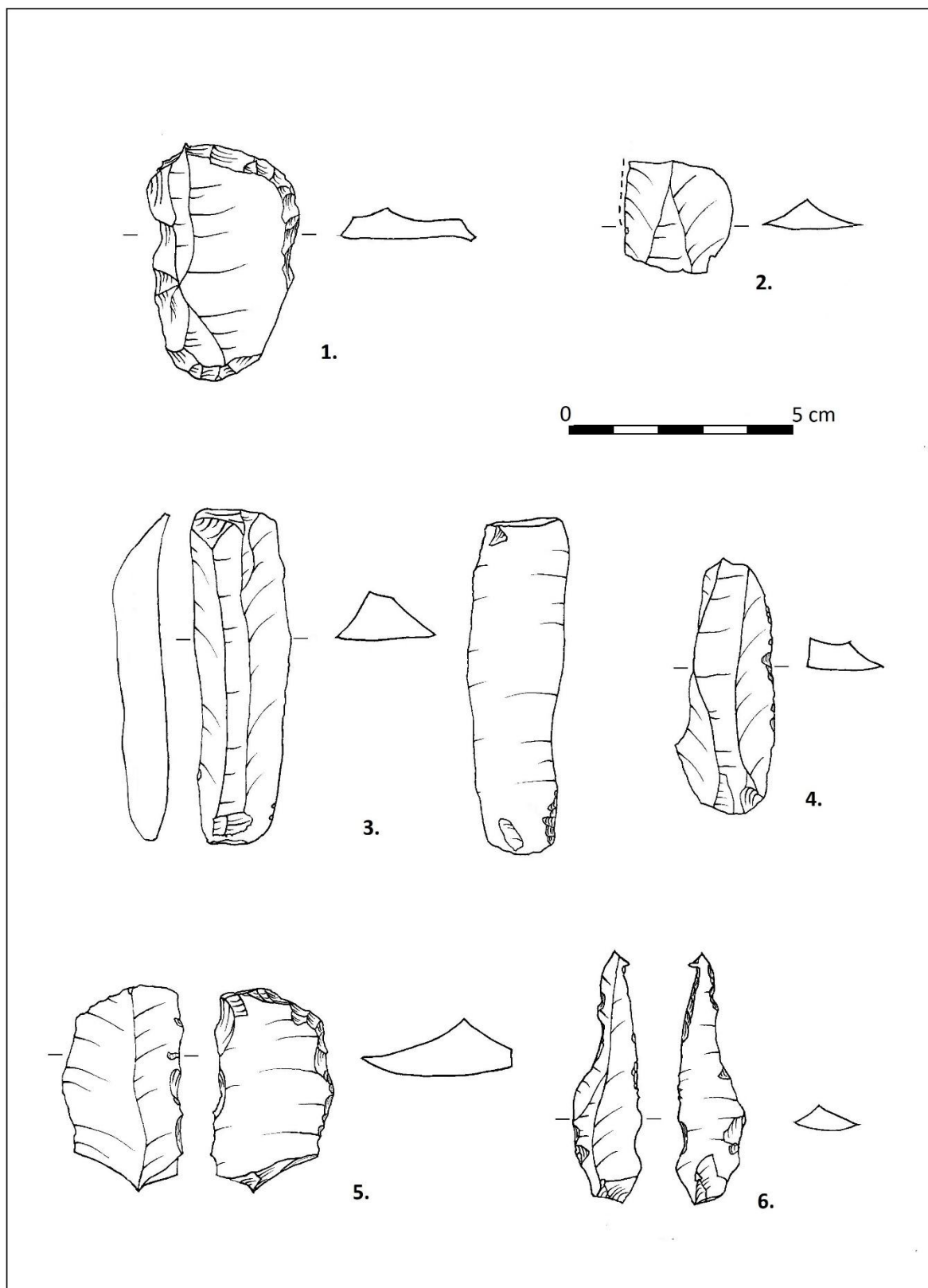
Obr.8: Pustějov-(PU1). „Dolní čtvrť/Dolní role“, soubor fragmentů keramiky (kresba, foto: Johaňčík 2020).

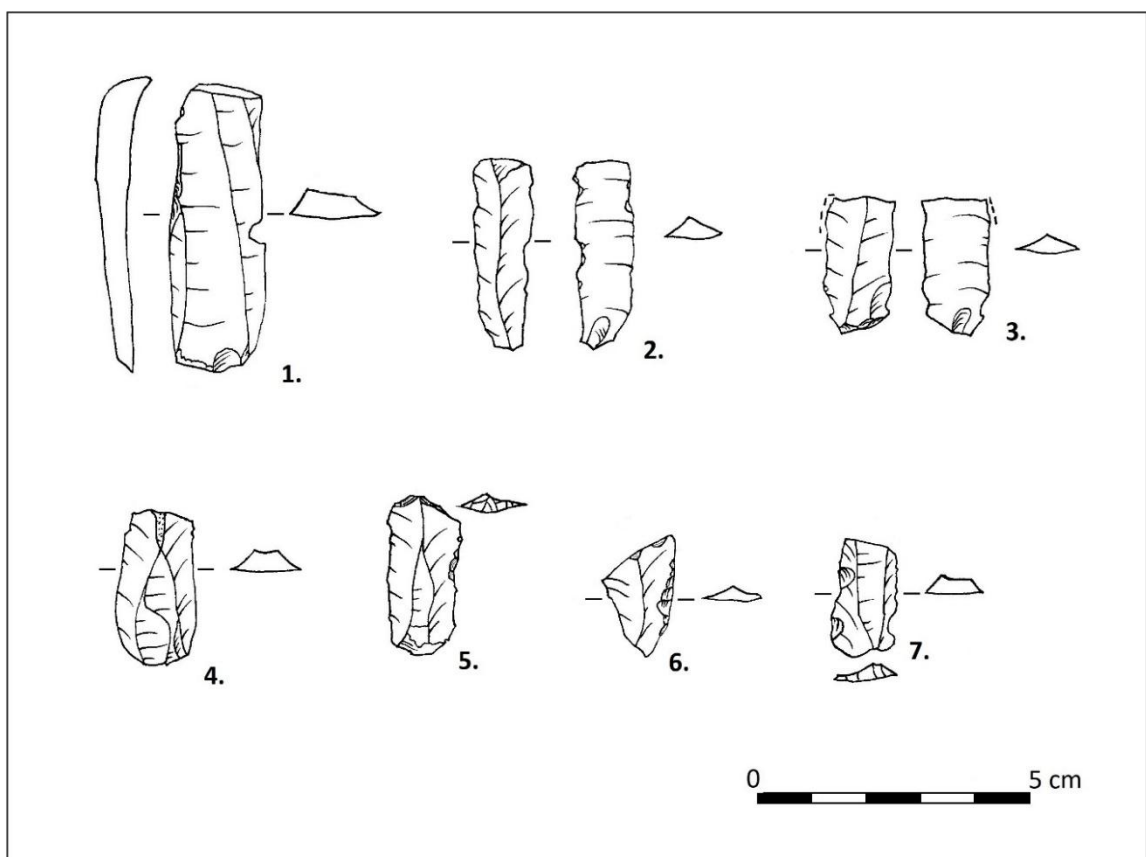
Obr.9: Pustějov-(PU1). „Dolní čtvrtě/Dolní role“, soubor fragmentů keramiky (kresba, foto: Johančík 2020).

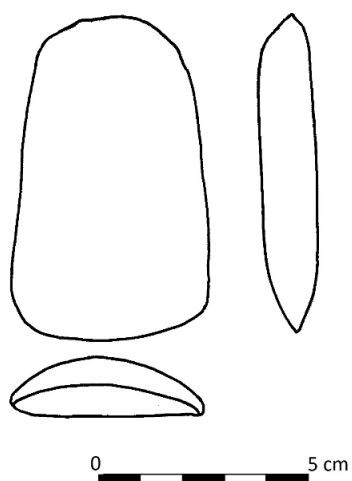
Obr. 10: Pustějov-(PU3) „Dolní čtvrtě“, výběr štípané kamenné industrie. 1 – trapéz s leskem (SGS, inv. č. PU3-242); 2 – šipka s řápem typu Štramberk (SGS, inv. č. PU3-271); 3 – ústěpové škrabadlo (SGS, inv. č. PU3-237); 4 – čepel (SGS, inv. č. PU3-260); 5 – jádro (SGS, inv. č. PU3-239); 6 – jádro (SGS, inv. č. PU3-246) (kresba: Johančík 2019).

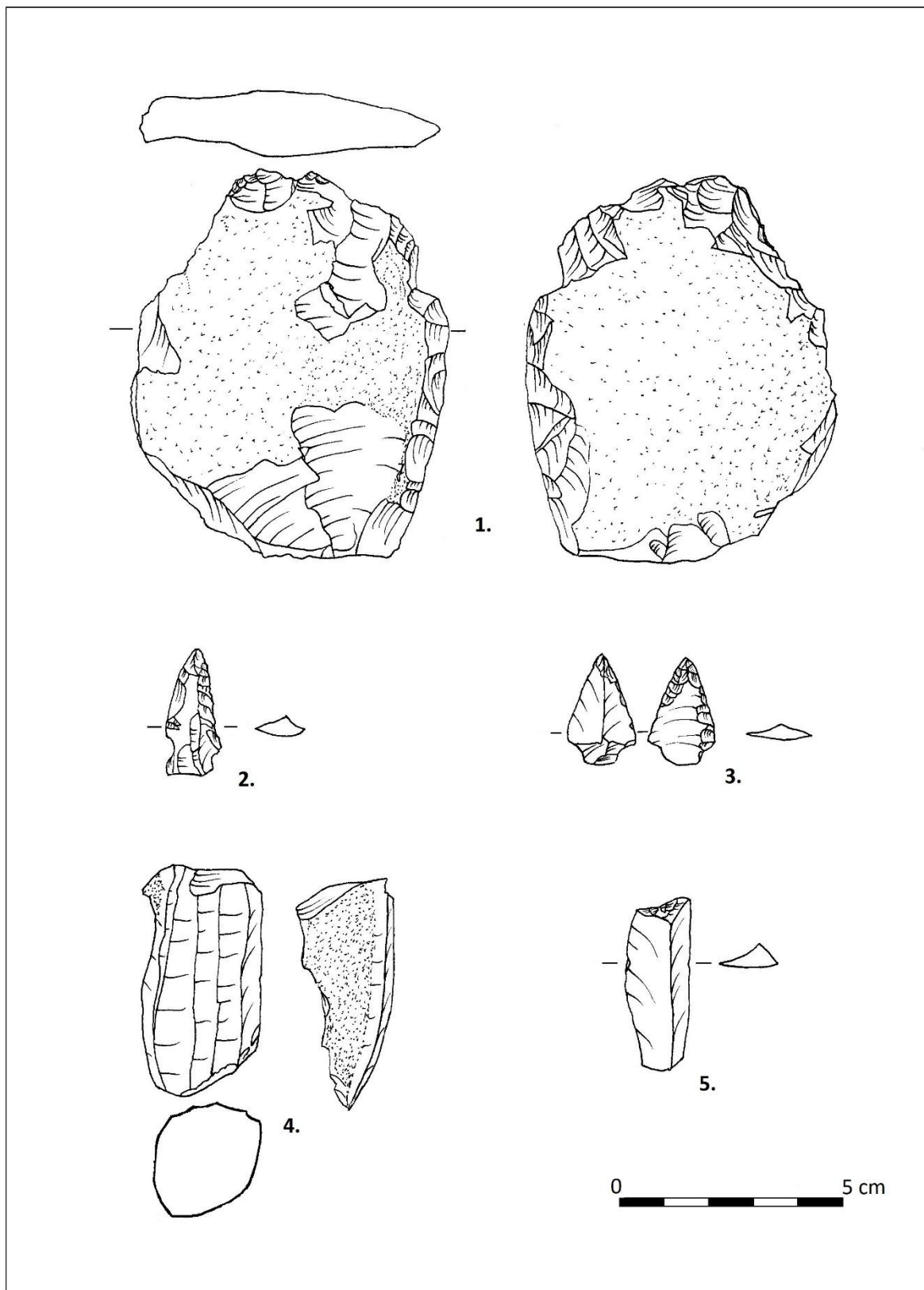
Obr. 11: Pustějov-(PU4) „Na pasekách“, výběr štípané kamenné industrie. 1 – škrabadlo (SGS, inv. č. PU4-207); 2 – ústěp s leskem (SKČJ, inv. č. PU4-198); 3 – čepel (SGS, inv. č. PU4-211); 4 – klínové rydlo (SGS, inv. č. PU4-210); 5 – ústěp s bazální retuší (SKČJ, inv. č. PU4-196); 6 – vrták ? (SKČJ, inv. č. PU4-197) (kresba: Johančík 2019).

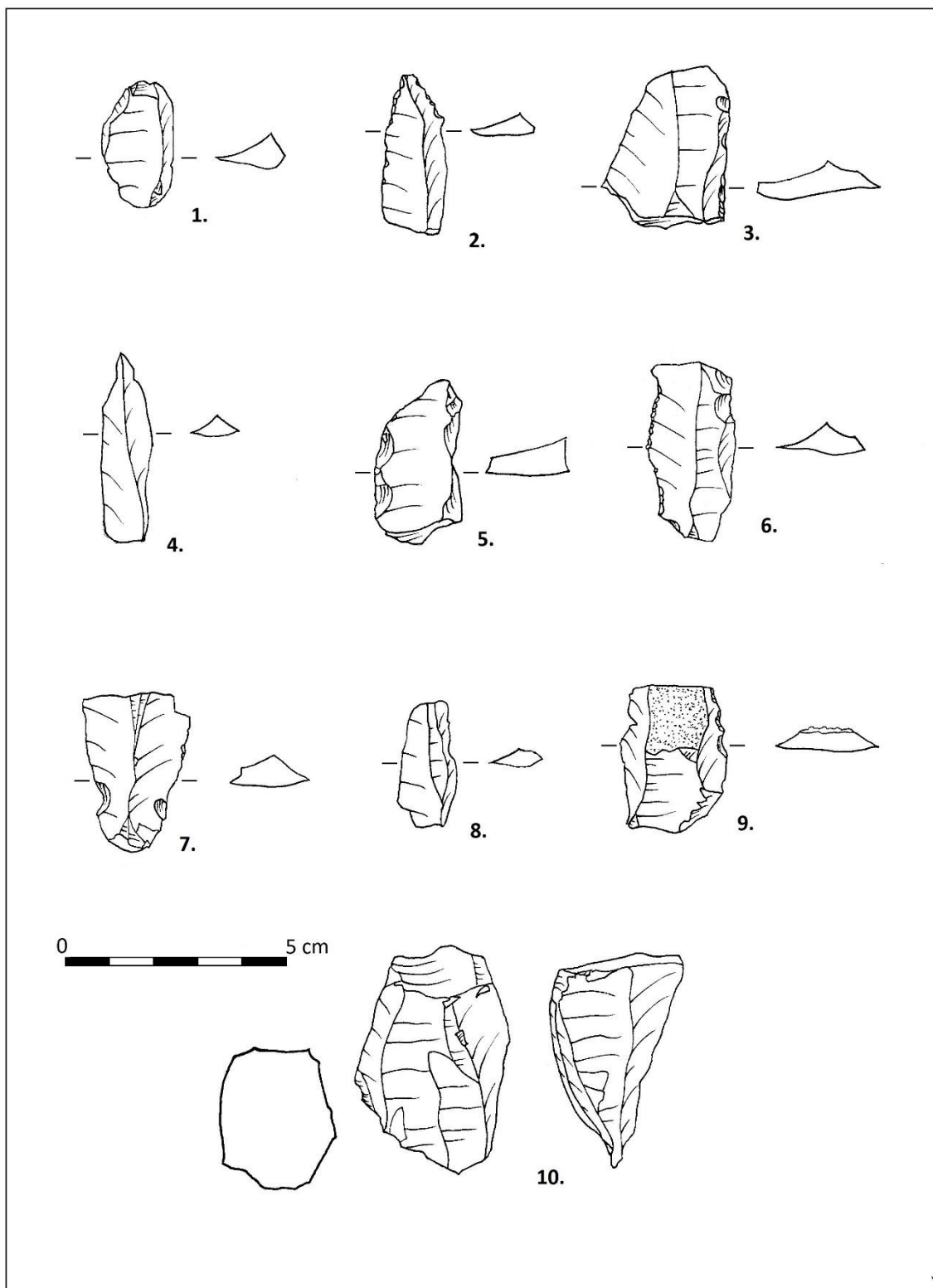
Obr. 12: Pustějov-(PU4) „Na pasekách“, výběr štípané kamenné industrie. 1 – čepel (SGS, inv. č. PU4-212); 2 – čepel (SGS, inv. č. PU4-223); 3 – čepel s leskem (SKČJ, inv. č. PU4-199); 4 – ústěp (SKČJ, inv. č. PU4-202); 5 – škrabadlo (SKČJ, inv. č. PU4-203); 6 – trapéz (SGS, inv. č. 231); 7 – škrabadlo (SGS, inv. č. PU4-227) (kresba: Johančík 2019).

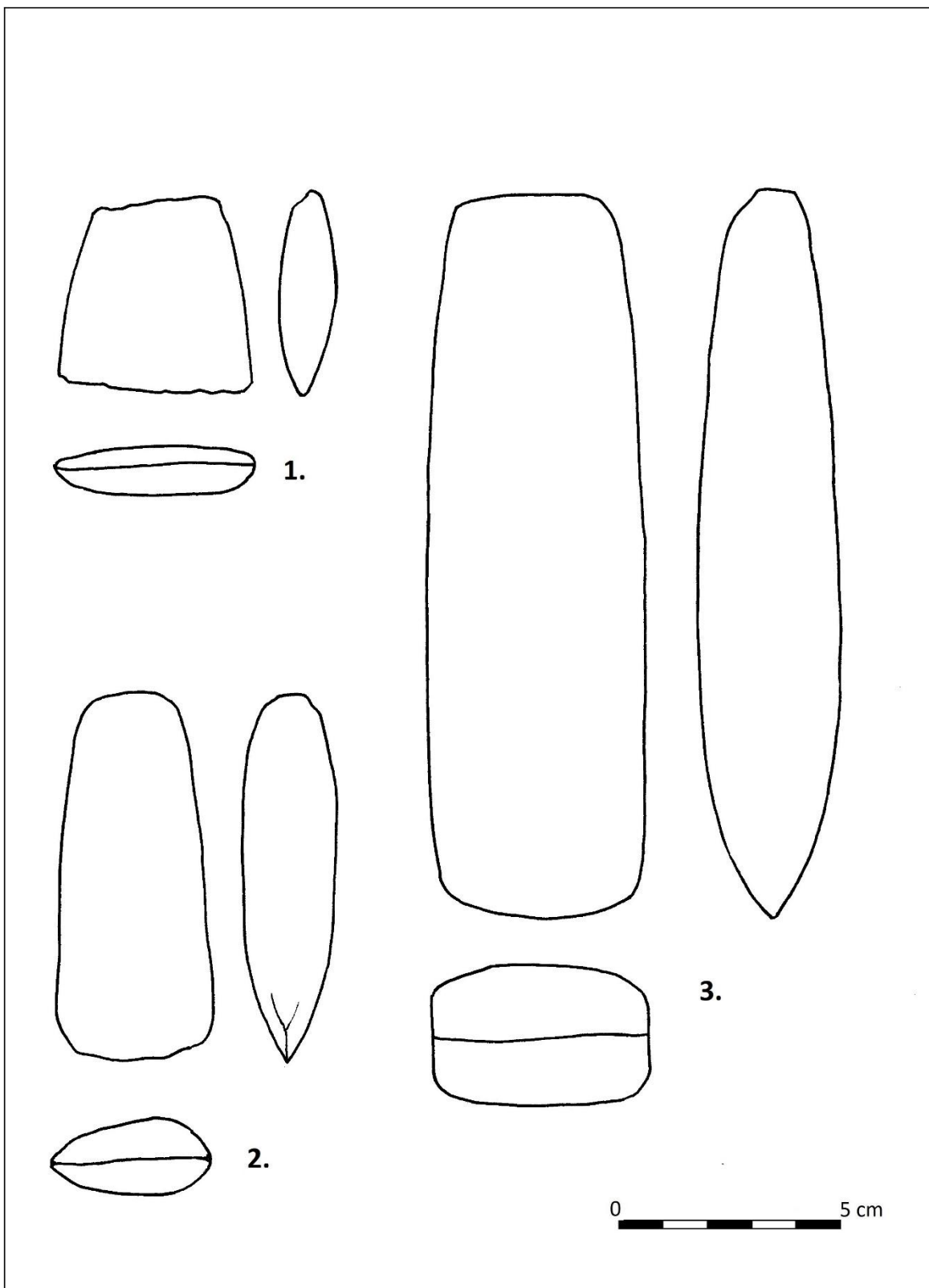
Obr. 13: Pustějov-(PU4) „Na pasekách“. Broušená sekera s kopytovitým ostrím (PU4-195, MJH) (kresba, foto: Johančík 2020).

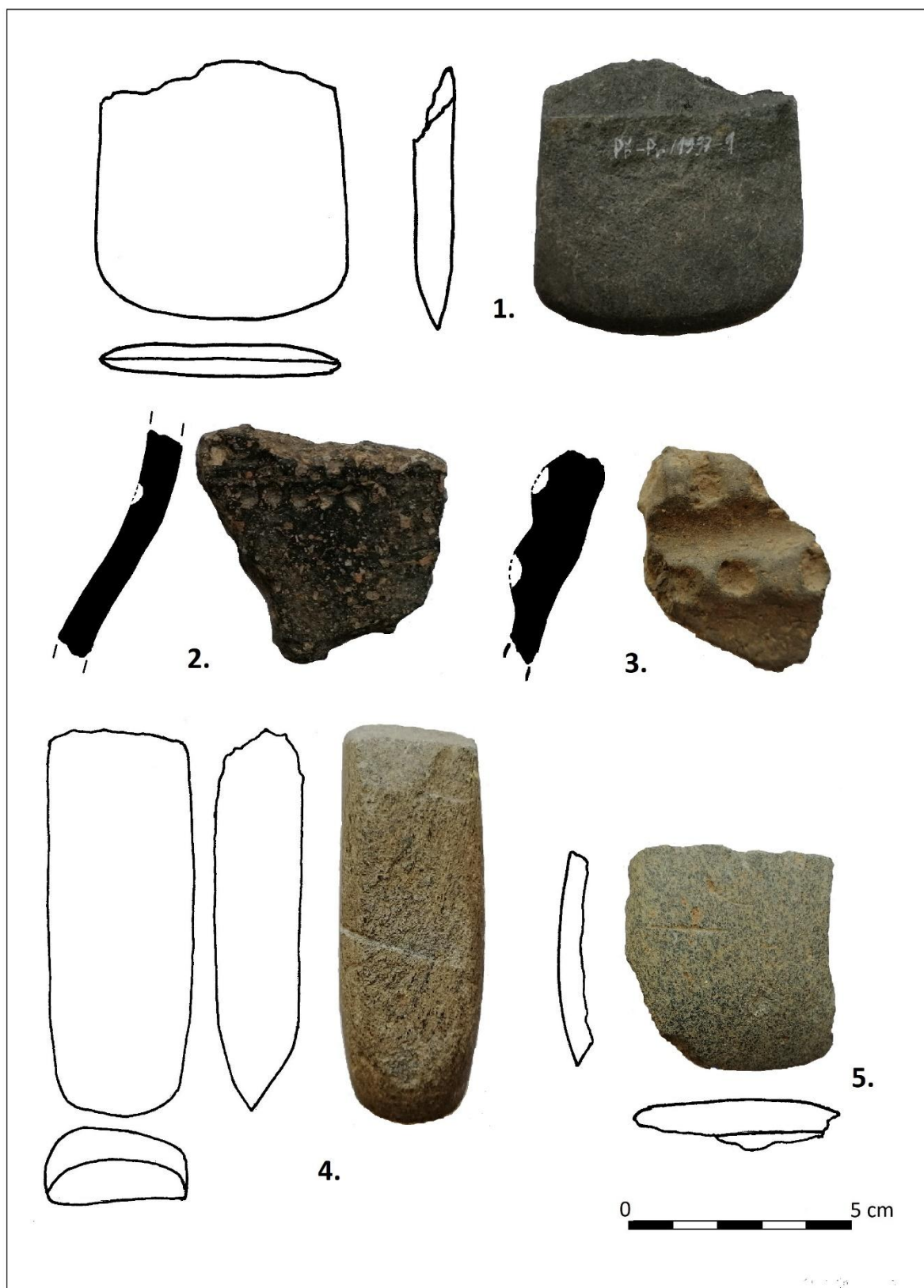
Obr. 14: Pustějov-(PU5) „Hůrský“, výběr štípané kamenné industrie. 1 – drasadlo (SKČJ, inv. č. PU5-91); 2 – šipka typ Štramberk (SGS, inv. č. PU5-148); 3 – šipka s řápem typu Štramberk (SGS, inv. č. PU5-173); 4 – jádro (SGS, inv. č. PU5-92); 5 – čepel s vkleslou retuší (přepálená, inv. č. PU5-120) (kresba: Johaňčík 2019).

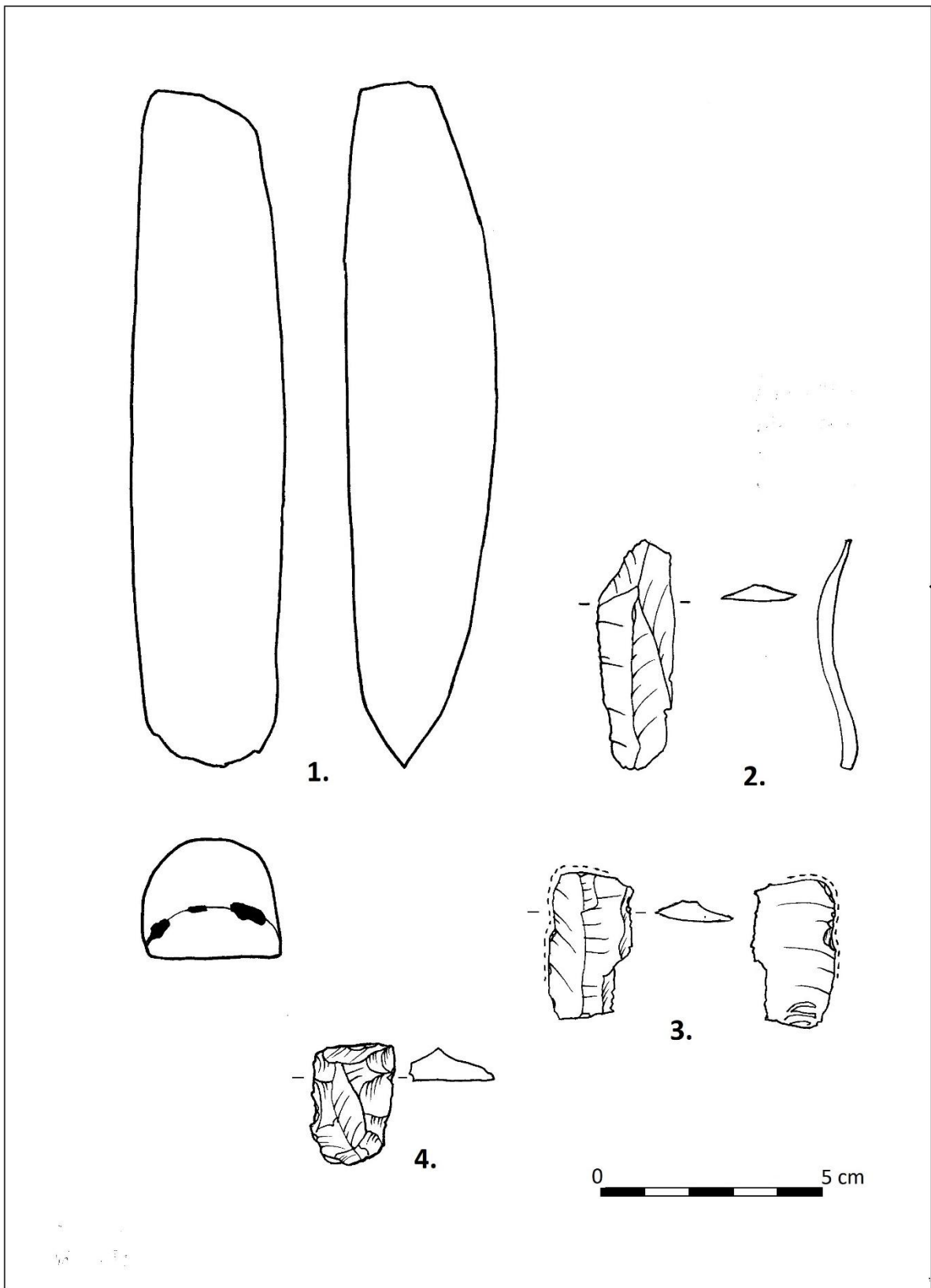
Obr. 15: Pustějov-(PU5) „Hůrský“, výběr štípané kamenné industrie. 1 – úštěp (přepálený, inv. č. PU5-124); 2 – čepel s bazální retuší (SGS, inv. č. PU5-122); 3 – škrabadlo (SGS, inv. č. PU5-104); 4 – čepel (SKČJ, inv. č. PU5-129); 5 – škrabadlo na úštěpu (SGS, inv. č. PU5-101); 6 – čepel (SKČJ, inv. č. PU5-139); 7 – čepel (SGS, inv. č. PU5-117); 8 – čepel (SGS, inv. č. PU5-171); 9 – úštěp (SGS, inv. č. PU5-102); 10 – jádro (SGS, inv. č. PU5-93) (kresba: Johančík 2020).

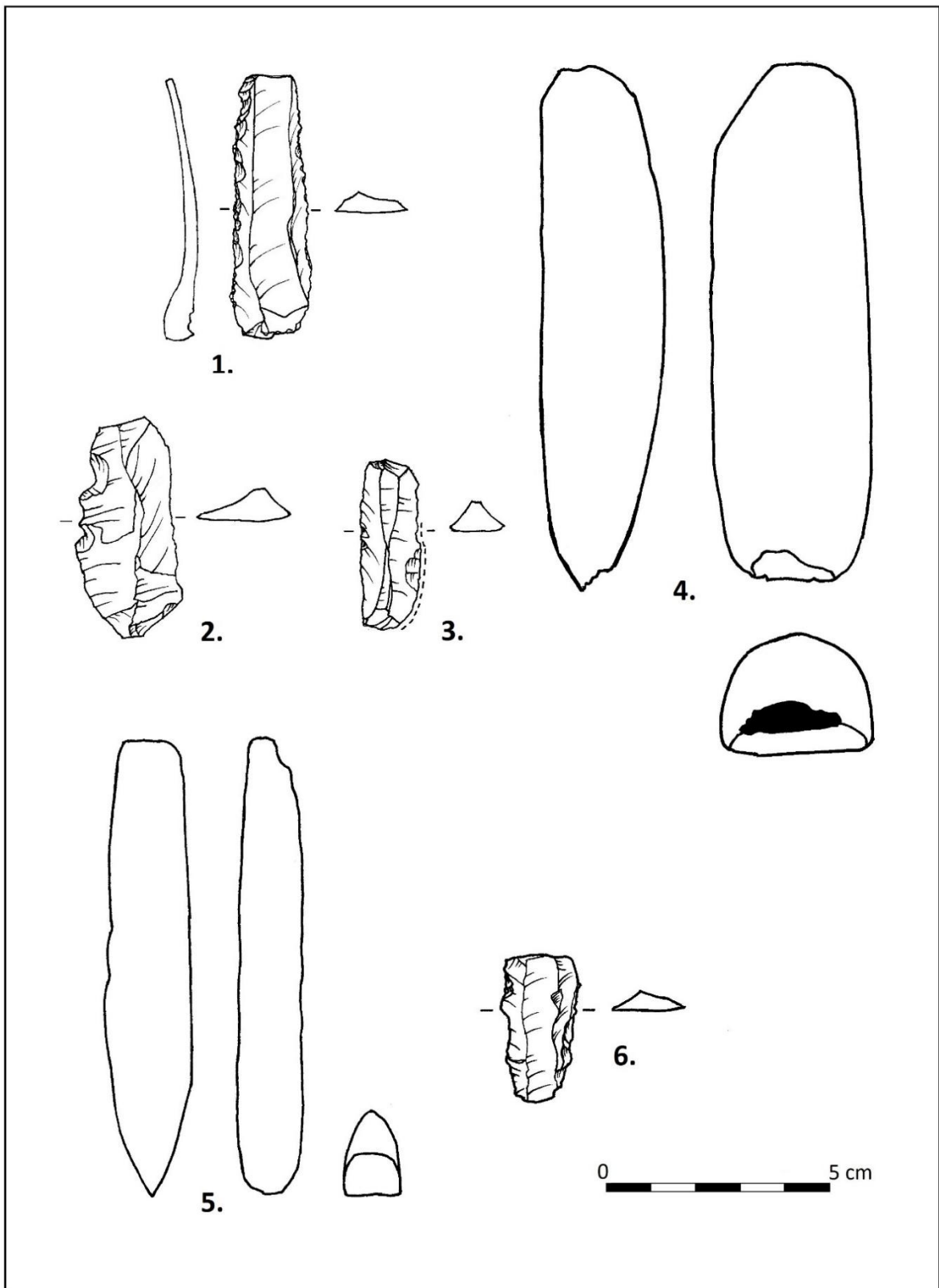
Obr. 16: Palačov 1. Soubor broušené kamenné industrie (kresba: Johaňík 2020).

Obr. 17: Broušená kamenná industrie a keramika. 1, 2 – Příbor-Prchalov; 3, 5 – Starý Jičín; 4 – Příbor-Písková (kresba, foto: Johančík 2020).

Obr. 18: Nový Jičín-Loučka. Broušená a štípaná kamenná industrie z trati „Boří“ (kresba: Johančík 2020).

Obr. 19: Nový Jičín-Loučka. Broušená a štípaná kamenná industrie z tratí „Boří“(5,6), „Černá strana“ (1–4) (kresba: Johančík 2020).

Obr. 20: *Odry. Soubor kovové a kamenné štípané industrie. Měděná dláta, fragment měděné ploché sekery, jádro, čepel a šipka typu Štramberk (kresba, foto: Johančík 2020).*

Obr. 21, 22: Sedlnice. Výběr štípané kamenné industrie. 1. – soubor jader; 2. – soubor čepelí a čepelových ústěpů (foto: Johančík 2020).

Obr. 23: Spálov. Fragmenty keramických nádob bádenské kultury (foto: Johančík 2020).

Obr. 24: Spálov. Fragmenty keramických nádob bádenské kultury (foto: Johančík 2020).

Obr. 25: *Spálov. Břidlicový závěsek a fragmenty keramiky bádenské kultury (foto: Johančík 2020).*

Obr. 26, 27, 28: Štípaná kamenná industrie. 1 – Bernartice „Za břehy“; 2, 3 – Palačov „U palacka“; 4 – Palačov „Podolica“ (foto: Johančík 2020).

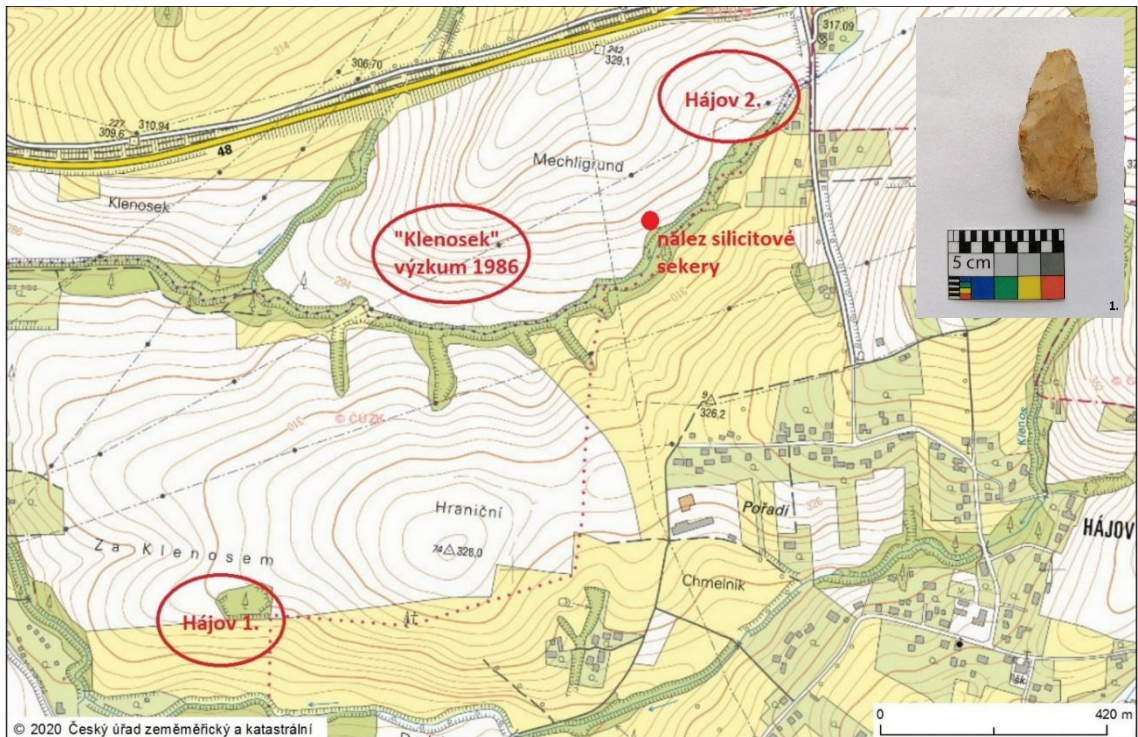

Obr. 30: Hájov „Za Klenosem“. Soubor šipek z lokality (foto: Johaňčík 2016).

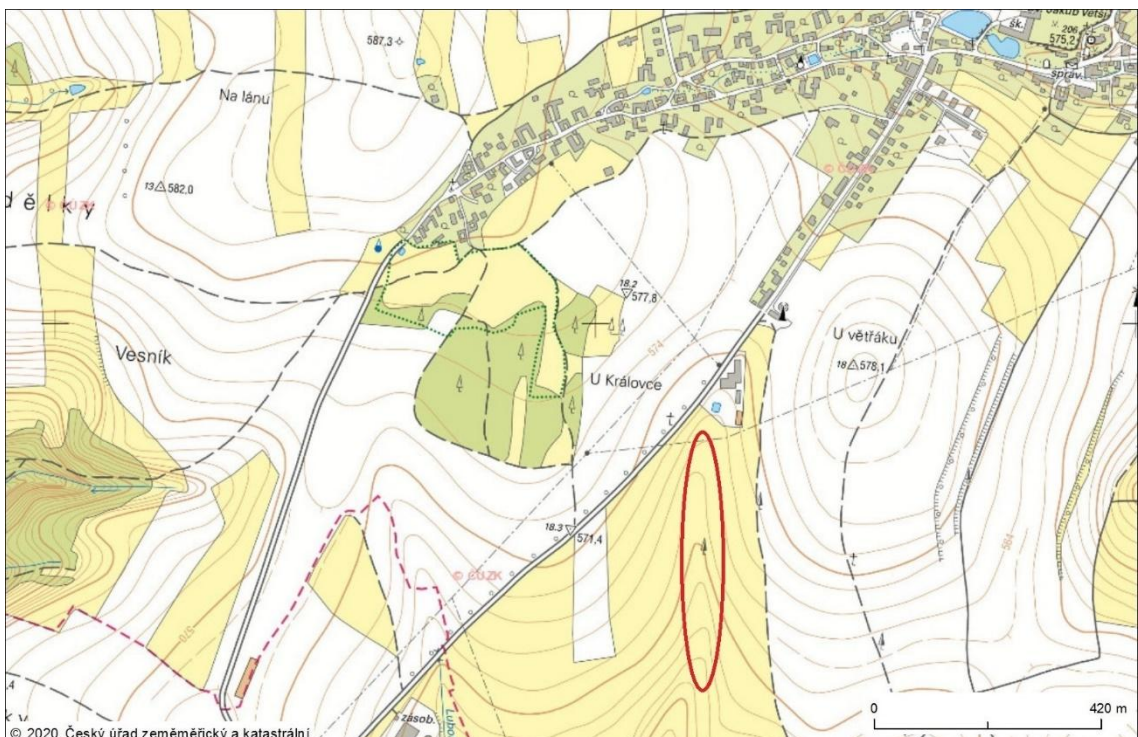

Obr. 31: Studénka-Butovice „Dolní čtvrtě“. Soubor fragmentů keramiky. 2 – fragment výdutě náležející LnK Ib (foto: Johaňčík 2016, upravil: Johaňčík 2020).

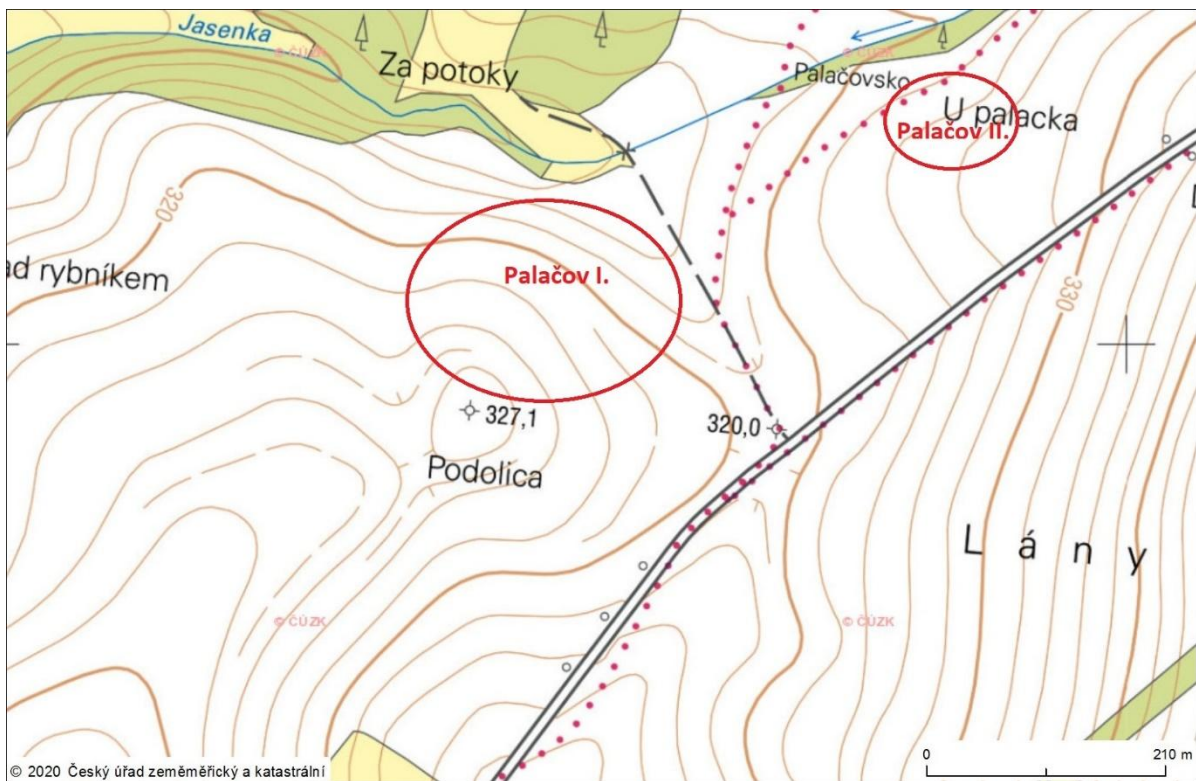
15. Mapové přílohy

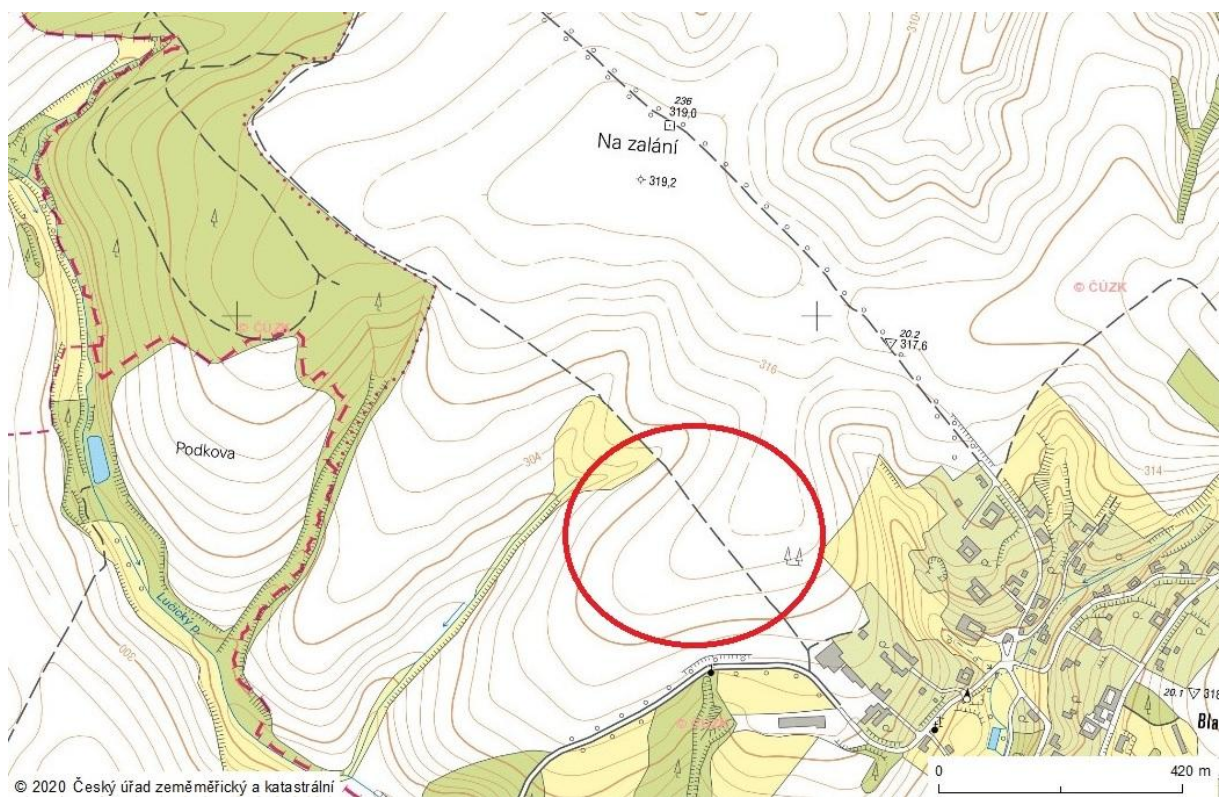
Mapa 3: Hájev. Poloha lokalit s archeologickými nálezy z období neolitu a eneolitu na výřezu z mapy (foto a úprava: Johaňčík 2020, mapový zdroj: ČUZK).

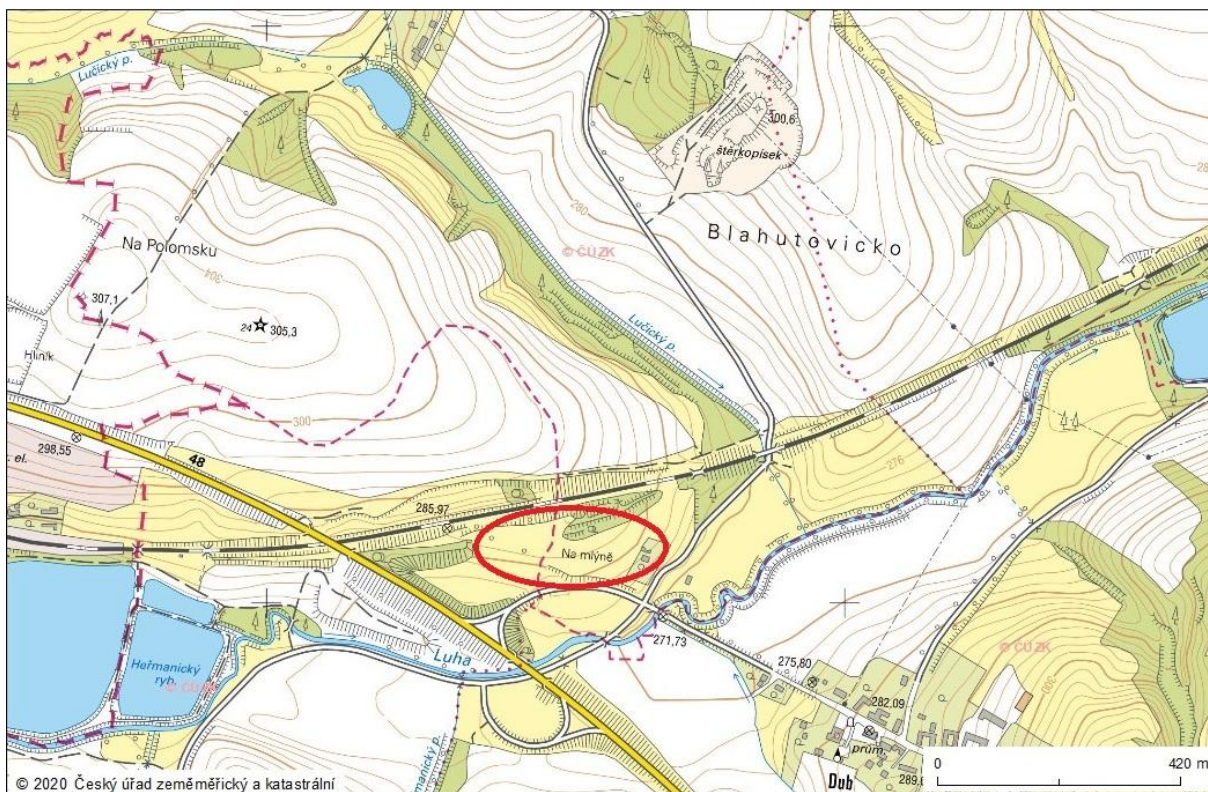
Mapa 4: Spálov. Poloha sídliště bádenské kultury na výřezu z mapy (dle Wiltsch, upravil: Johaňčík 2020, mapový zdroj: ČUZK).

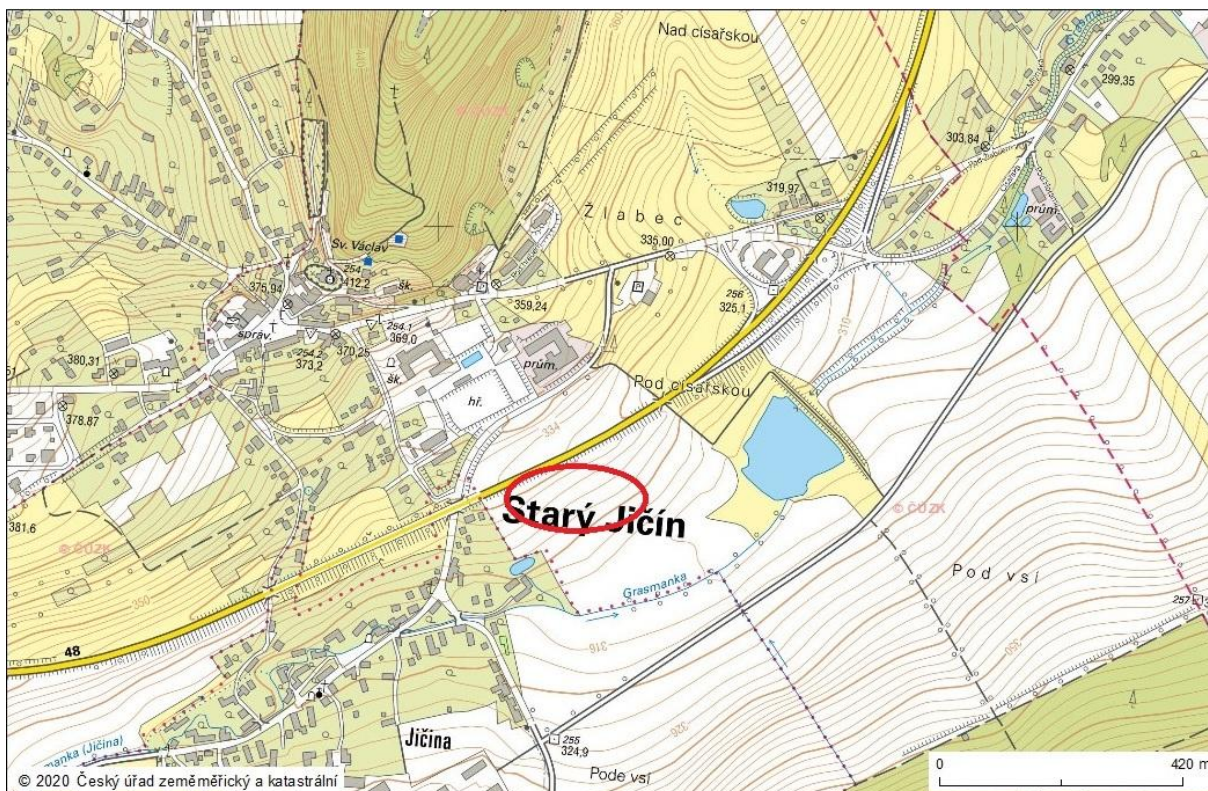
Mapa 5: Palačov. Poloha lokalit s archeologickými nálezy z období eneolitu na výřezu z mapy (upravil: Johančík 2020, mapový zdroj: ČUZK).

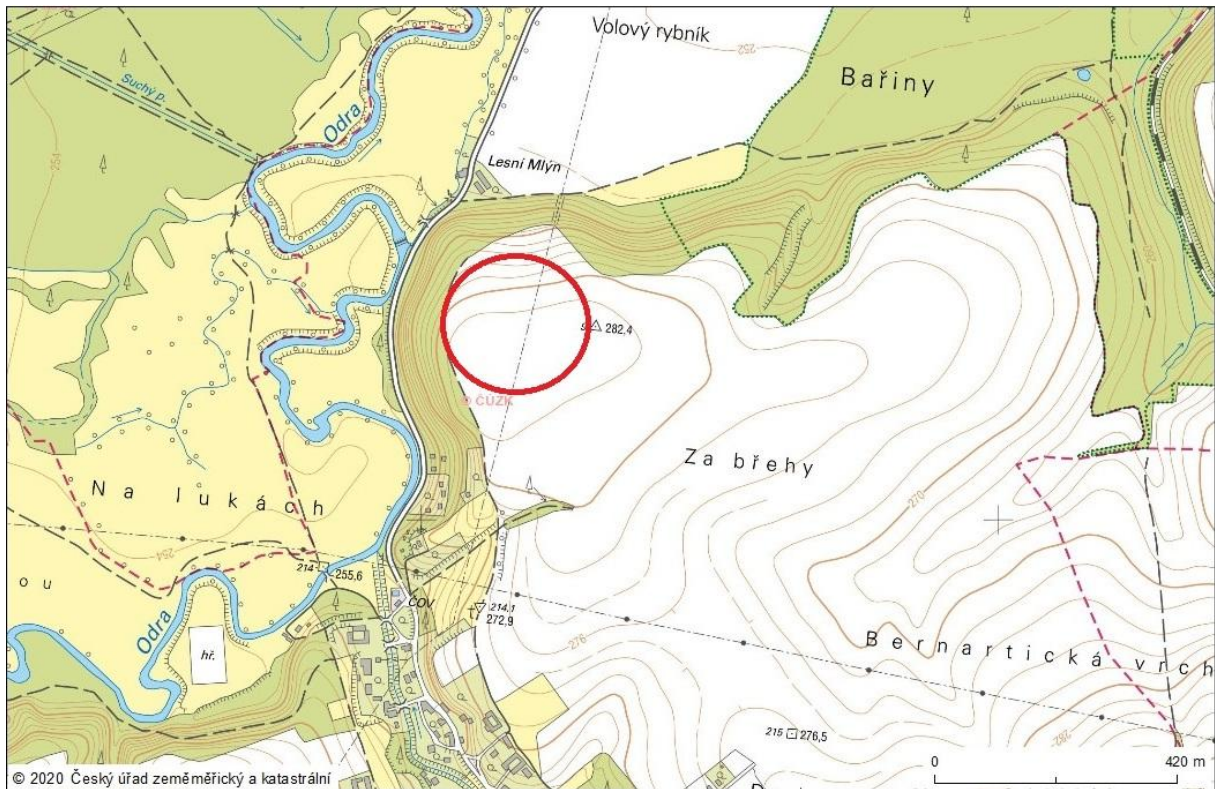
Mapa 6: Blahutovice „Zadní pole“. Přibližná poloha polykulturního sídliště s archeologickými nálezy z období neolitu a eneolitu na výřezu z mapy (upravil: Johančík 2020, mapový zdroj: ČUZK).

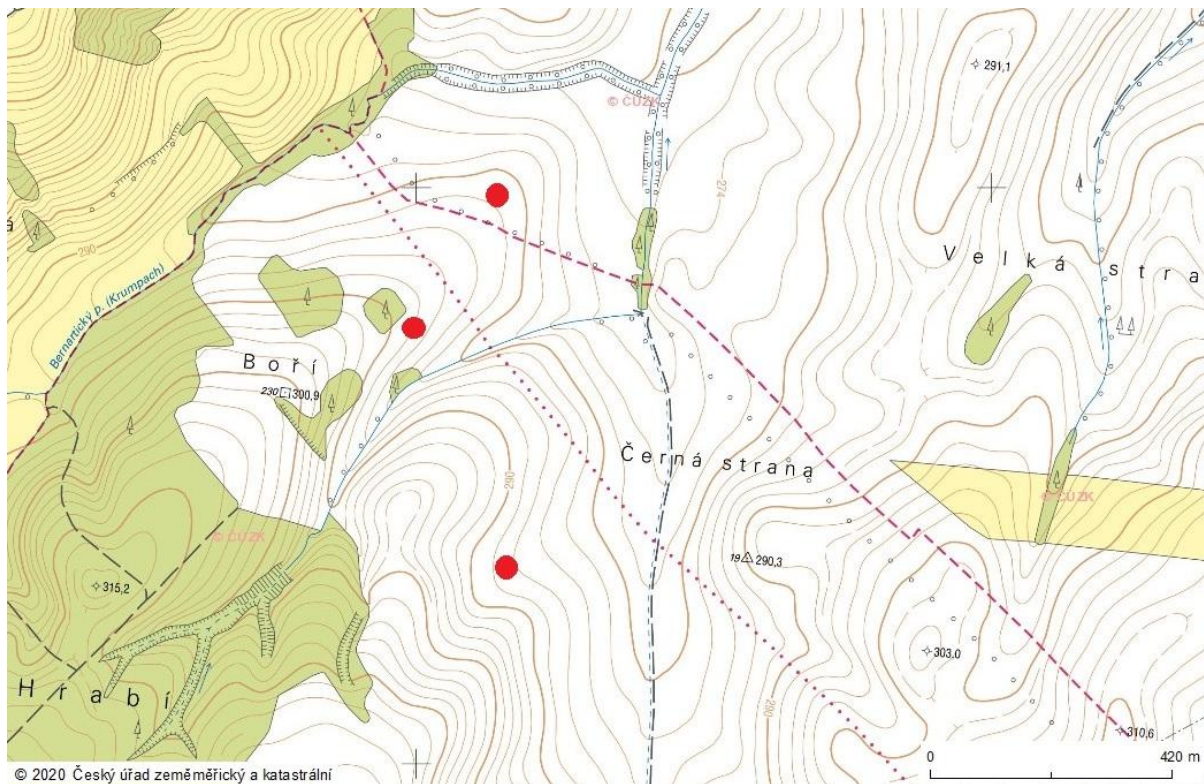
Mapa 7: Blahutovice „Na mlýně“. Poloha neolitického sídliště ? na výřezu z mapy (dle Jisl 1969, upravil: Johaňčík 2020, mapový zdroj: ČÚZK).

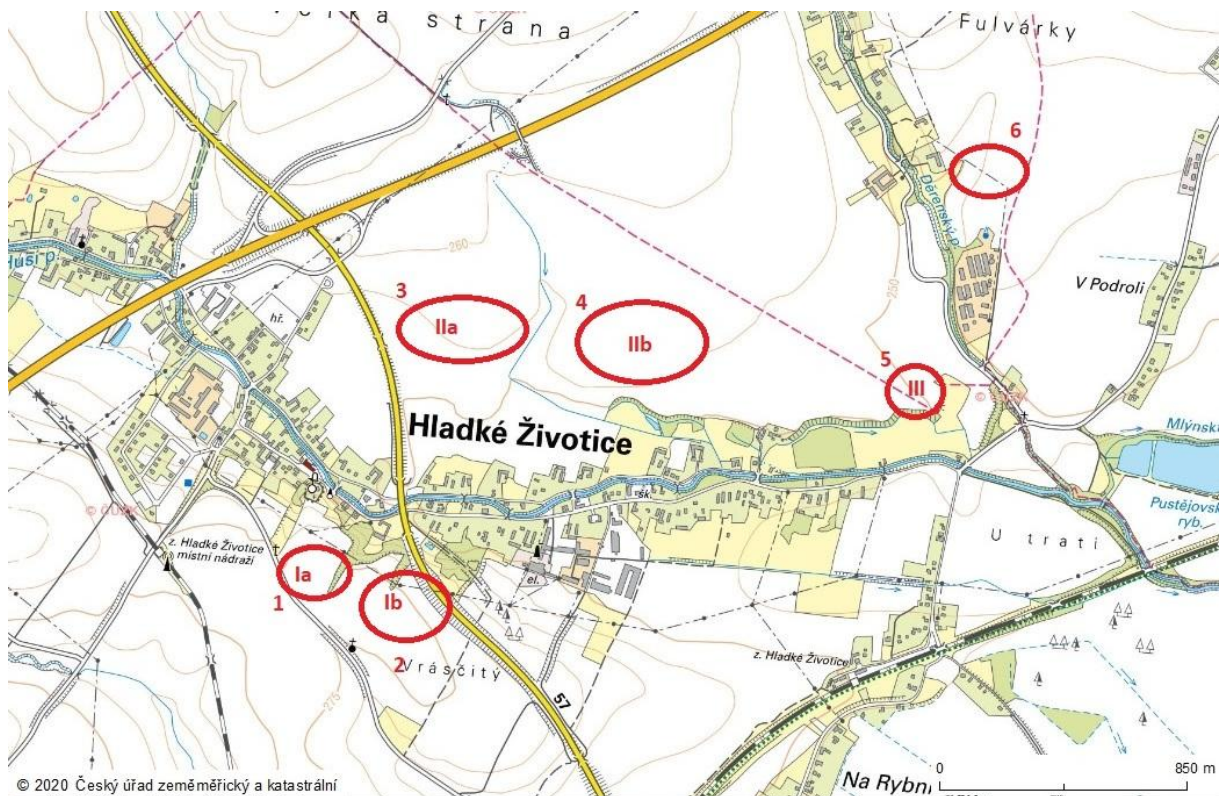
Mapa 8: Starý Jičín. Poloha eneolitického sídliště na výřezu z mapy (upravil: Johaňčík 2020, mapový zdroj: ČÚZK).

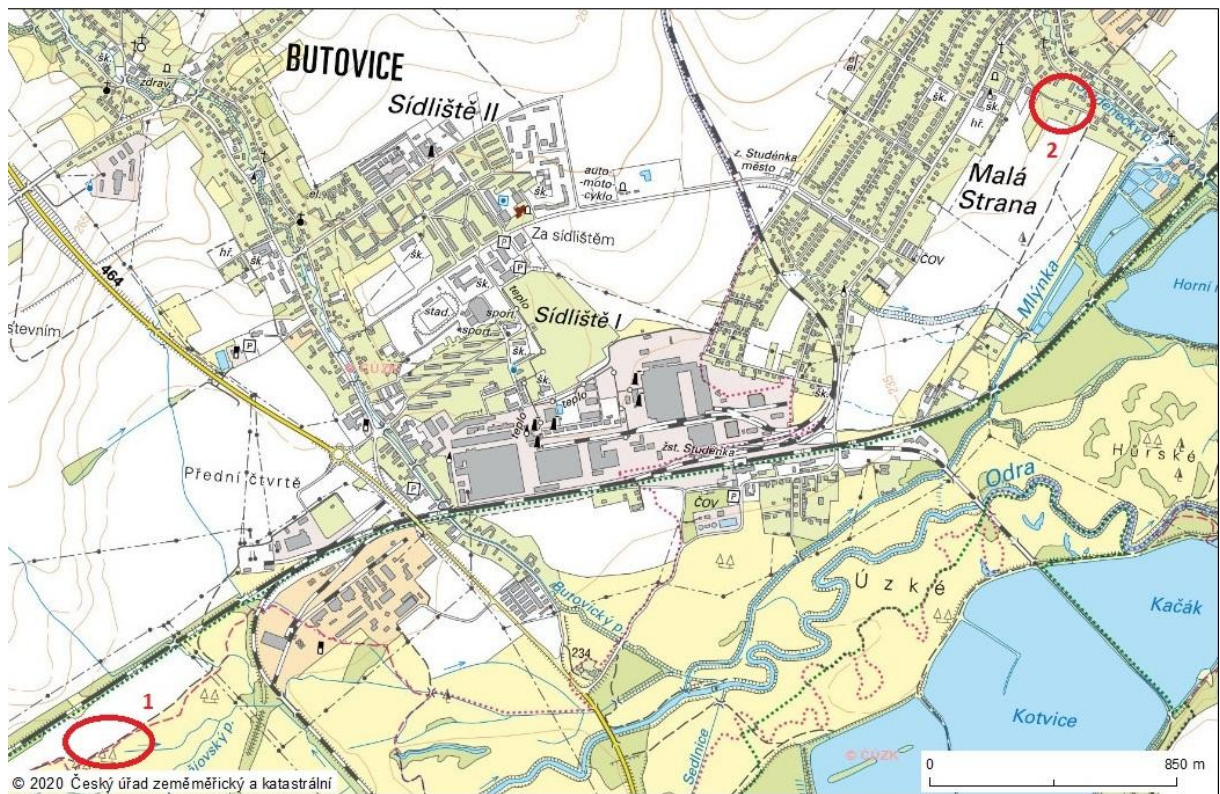
Mapa 9: Bernartice „Za břehy“. Poloha eneolitického sídliště na výřezu z mapy (upravil: Johaňčík 2020, mapový zdroj: ČUZK).

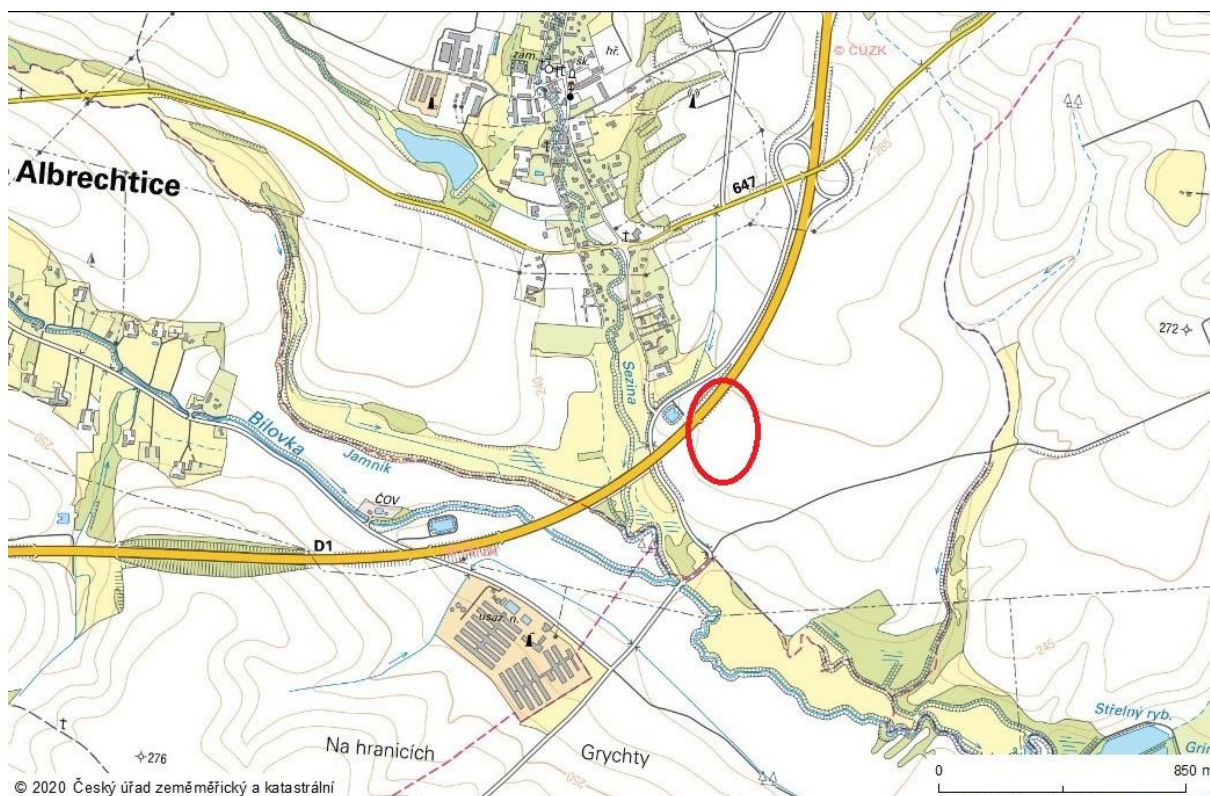
Mapa 10: Nový Jičín-Loučka. Poloha nálezů neolitické broušené industrie na výřezu z mapy (upravil: Johaňčík 2020, mapový zdroj: ČUZK).

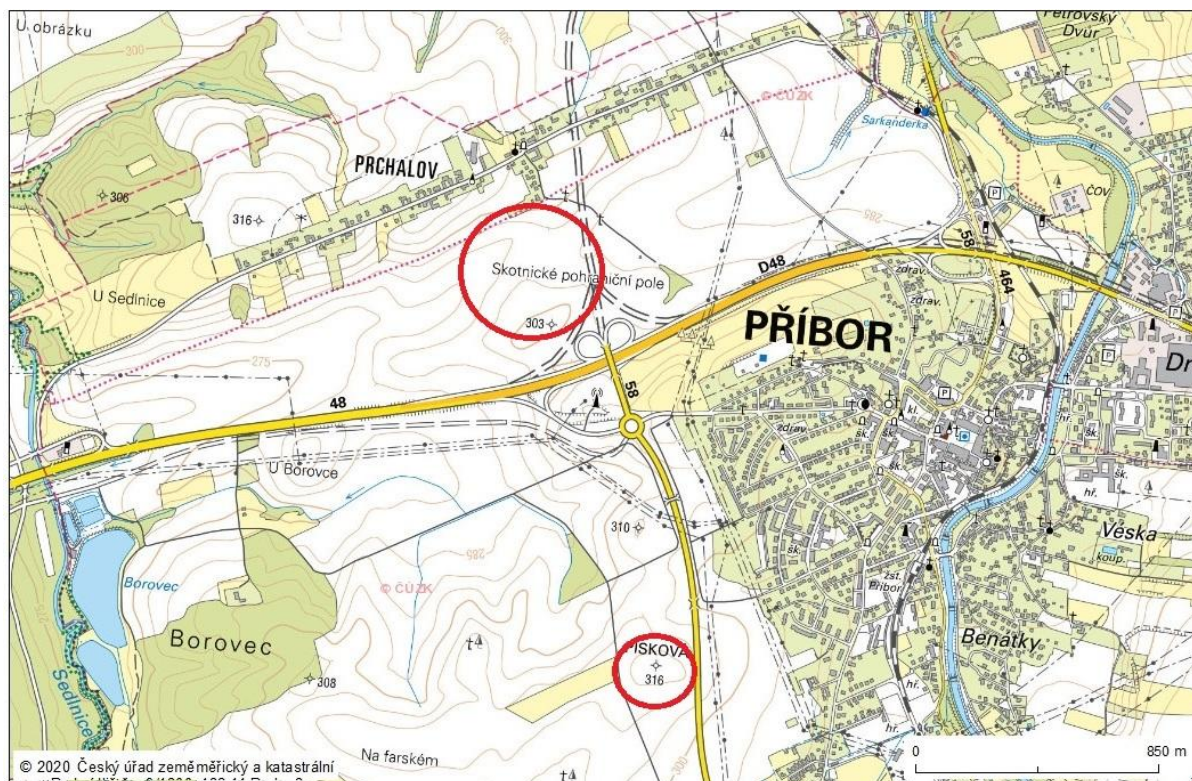
Mapa 11: Hladké Žitovice, Kujavy „Fulvarky“ (6). Polohy sídlišť na výřezu z mapy (upravil: Johaňčík 2020, mapový zdroj: ČUZK).

Mapa 12: Studénka „Dolní čtvrtě“, „intravilán“. Polohy sídlišť na výřezu z mapy, 2 – archeologický výzkum (upravil: Johaňčík 2020, mapový zdroj: ČUZK).

Mapa 13: Bravantice. Poloha archeologicky zkoumaného neolitického sídliště na výřezu z mapy (dle Krasnokutská 2008, upravil: Johančík 2020, mapový zdroj: ČUZK).

Mapa 14: Příbor. Poloha eneolitických lokalit na výřezu z mapy (upravil: Johančík 2020, mapový zdroj: ČUZK).